

FELSŐPÁHOK KÖZSÉG
KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA
2025 - 2030.

Felsőpáhok

2025.

**FELSŐPÁHOK KÖZSÉG
KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA**

2025–2030.

Készítette:

Varsás Környezetvédelmi és Szolgáltató Bt.

Gál Lajos

Környezetvédelmi felelős és szakértő

SZKV-1.1. /20 -0620, SZKV-1.3./20-0620

Közreműködtek:

Samu Zoltán

környezetvédelmi szakértő

Gálné Németh Ildikó

gazdasági informatikus, civil koordinátor

A dokumentáció szerzői jogi védelem alá esik, a dokumentáció bármely részének, vagy a dokumentáció egészének másolása és sokszorosítása kizárólag a szerzők engedélye alapján történhet.

©Copyright

2025.

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS	5
2.	A PROGRAM JOGI HÁTTERE	6
2.1.	A PROGRAM KIALAKÍTÁSÁNÁL FIGYELEMBE VETT JOGSZABÁLYI ELŐÍRÁSOK	6
2.2.	A NEMZETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM RÖVID BEMUTATÁSA	9
2.3.	KÖRNYEZETVÉDELMI ALAPELVEK ÉRVÉNYESÜLÉSE	11
2.4.	KÖRFORGÁSOS GAZDASÁG ELVEINEK ÉRVÉNYESÜLÉSE	12
2.5.	ZALA VÁRMEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA.....	13
2.5.1.	ZALA VÁRMEGYE JÖVŐKÉPE	13
2.6.	A KÖRNYEZETVÉDELMI FELÜLVIZSGÁLAT SZÜKSÉGESSÉGE	18
3.	ÁLTALÁNOS TERÜLETI JELLEMZŐK.....	20
3.1.	FELSŐPÁHOK ELHELYEZKEDÉSÉNEK ÁLTALÁNOS BEMUTATÁSA, TÖRTÉNETE	20
3.2.	FELSŐPÁHOK KÖZSÉG GAZDASÁGI ÉLETE.....	23
3.3.	ZALA VÁRMEGYE BELSŐ TERÜLETI KAPCSOLATRENDSZERE.....	23
3.4.	HUMÁN ÉS SZOCIÁLIS INFRASTRUKTÚRA.....	24
3.5.	MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA.....	26
3.6.	FELSŐPÁHOK ÉS TÁJI KÖRNYEZETE.....	29
3.6.1.	TERMÉSZETVÉDELEM.....	30
3.6.2.	A TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET TISZTASÁGA, VÉDELME	34
3.6.3.	TÁJREHABILITÁCIÓ ÉS TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉS	34
3.6.4.	A KLÍMAVÁLTOZÁS KIHÍVÁSAI, ADAPTÁCIÓ	34
3.7.	KLIMATIKUS VISZONYOK.....	35
3.7.1.	LEVEGŐMINŐSÉG.....	36
3.7.1.1.	LEVEGŐTISZTASÁG VÉDELMI VÁLTOZÁSOK.....	38
3.8.	KÖRNYEZETI ZAJÁLLAPOT	44
3.9.	A TELEPÜLÉSI ÉS AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÁLLAPOTA	46
3.9.2.	ENERGIAGAZDÁLKODÁS	50
3.9.3.	ZÖLDTERÜLET-GAZDÁLKODÁS	50
4.	KÖRNYEZETBIZTONSÁG	52
5.	AZ ELŐZŐ PROGRAMOZÁSOK SORÁN MEGHATÁROZOTT FELADATOK ÁTTEKINTÉSE.....	55
5.1.	AZ ELŐZŐ IDŐSZAKRA KITŰZÖTT CÉLOK TELJESÜLÉSE.....	55
5.2.	A FELÜLVIZSGÁLAT MEGALAPOZOTTSÁGA	56
5.3.	A CÉLOK IDŐTÁV SZERINTI MEGKÜLÖNBÖZTETÉSE.....	57
5.4.	AZ ELMÚLT IDŐSZAK TERVEZÉSI TERÜLETEI	61
5.5.	ÁTHOZOTT VÁLLALÁSOK, MEGKEZDETT- ÉS KLÍMAVÉDELMI INTÉZKEDÉSEK.....	62
6.	KÖRNYEZETI CÉLKITŰZÉSEK 2025-2030 IDŐSZAKRA.....	65
7.	AZ EMBERI EGÉSZSÉG ÉS AZ ÉLETMINŐSÉG KÖRNYEZETI FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA, KÖRNYEZETTERHELÉS HATÁSAINAK CSÖKKENTÉSE.....	65
7.1.	A TELEPÜLÉS LEVEGŐMINŐSÉGÉNEK JAVÍTÁSA	65

7.2.	ZAJTERHELÉS CSÖKKENTÉSE.....	66
7.3.	EGÉSZSÉGES ÍVÓVÍZ BIZTOSÍTÁSA.....	67
7.4.	SZENNYVÍZELVEZETÉS ÉS TISZTÍTÁS.....	68
7.5.	ZÖLDFELÜLETEK VÉDELME, ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE.....	69
7.6.	TERMÉSZETI ÉRTÉKEK ÉS ERŐFORRÁSOK VÉDELME, FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA.....	71
7.7.	TALAJOK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA.....	72
7.8.	VIZEINK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA.....	72
7.9.	AZ ERŐFORRÁS-TAKARÉKOSSÁG ÉS HATÉKONYSÁG JAVÍTÁSA, A GAZDASÁG ZÖLDÍTÉSE ÉS KÖRFORGÁSOS MŰKÖDÉSÉNEK ERŐSÍTÉSE.....	73
7.10.	A FOGYASZTÁS KÖRNYEZETI HATÁSAINAK CSÖKKENTÉSE.....	74
7.11.	ENERGIATAKARÉKOSSÁG ÉS HATÉKONYSÁG JAVÍTÁSA, A MEGÚJULÓ ENERGIA-HASZNOSÍTÁS NÖVELÉSE.....	74
7.12.	HULLADÉKGAZDÁLKODÁS.....	75
7.13.	AZ ÜVEGHÁZHATÁSÚ GÁZOK KIBOCSÁTÁSÁNAK CSÖKKENTÉSE, FELKÉSZÜLÉS AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS HATÁSAIRA.....	76
7.14.	AZ ERDŐGAZDÁLKODÁS KÖRNYEZETI ASPEKTUSAI.....	77
7.15.	KÖZLEKEDÉS ÉS KÖRNYEZET.....	78
7.16.	TURIZMUS ÉS KÖRNYEZET.....	79
7.17.	A KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLÉLET ÉS GONDOLKODÁSMÓD ERŐSÍTÉSE.....	79
7.18.	KLÍMAVÉDELMI JÖVŐKÉP.....	80
7.18.1.	NEMZETI TISZTA FEJLŐDÉSI STRATÉGIA.....	81
8.	A CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK ELLENŐRZÉSI RENDSZERE.....	84
9.	A MEGVALÓSÍTÁS LEHETSÉGES PÉNZÜGYI ESZKÖZEI.....	84
9.1.	SAJÁT FORRÁSOK.....	84
9.2.	KÖRNYEZETVÉDELMI ALAP.....	85
9.3.	EU TÁMOGATÁS ÉS HAZAI KÖLTSÉGVETÉSI FINANSZÍROZÁS.....	85
9.3.1.	SZÉCHENYI TERV PLUSZ (2021 – 2027).....	85
9.4.	ENERGIAHATÉKONYSÁGI BERUHÁZÁS ESCO-FINANSZÍROZÁSSAL.....	86
10.	VÉGREHAJTÁS.....	87

1. BEVEZETÉS

Magyarország környezetpolitikai céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét 1997 óta a Nemzeti Környezetvédelmi Programok (a továbbiakban: NKP) jelentik. A Program kidolgozásáról, céljáról, tartalmáról és megvalósításáról a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Környezetvédelmi törvény) rendelkezik. A hatévente megújítandó, az Országgyűlés által jóváhagyott NKP a környezetvédelmi tervezés alapját képezi. A törvény értelmében az NKP-ben foglaltakat a gazdaságpolitikai döntések kialakítása, a terület- és településfejlesztés, a regionális tervezés, továbbá a nemzetgazdaság bármely ágában megvalósuló állami tervezési és végrehajtási tevékenység során érvényre kell juttatni.

A nemzeti szintű programra alapozva, az abban vázolt célok megvalósulása érdekében a Környezetvédelmi törvény vármegyei környezetvédelmi programok és települési környezetvédelmi programok kidolgozását írja elő. Az alacsonyabb területi szintű környezetvédelmi tervek összhangját az átfogó tervekkel biztosítani szükséges.

A települési környezetvédelmi program kidolgozása a törvény előírása értelmében a helyi önkormányzat környezetvédelmi feladatát képezi. A települési önkormányzat gondoskodik továbbá a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, és figyelemmel kíséri a feladatok ellátását. A települési környezetvédelmi program - a Nemzeti Környezetvédelmi Program tervezési intervallumát is figyelembe véve- középtávú (6 év) program, aktualizálása érdekében a törvény a program kétévenkénti felülvizsgálatát írja elő.

A Környezetvédelmi törvényben foglalt tartalmi követelményeknek megfelelően környezetvédelmi program a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban az alábbi fő részeket tartalmazza:

- a környezeti elemek állapotának bemutatásán és az azt befolyásoló főbb hatótényezők elemzésén alapuló helyzetértékelést;
- a települési épített környezeti elemek állapotának ismertetését (zöldfelület gazdálkodás, ivóvízellátás, csapadékvíz-gazdálkodás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás, energiagazdálkodás, közlekedés)
- az előző tervezési időszak eredményeinek vizsgálatát és értékelését
- a fenntartható fejlődéssel összhangban álló, elérni kívánt környezetvédelmi célokat, valamint környezeti célállapotokat;
- a célok és célállapotok elérése érdekében teendő főbb intézkedéseket, valamint azok megvalósításának ütemezését;
- a kitűzött célok megvalósításának szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközeit;
- az intézkedések végrehajtásához felhasználni kívánt tervezett források megjelölését.

Felsőpáhok nem rendelkezett eddig Környezetvédelmi Programmal. A környezeti állapot felmérése már több ízben megtörtént, valamint a Településrendezési eszközök dokumentációjának is részét képezte igaz, egy környezeti értékelés, de komplex programozás még nem készült e témában a községben. Az egyes évekre szóló környezetvédelmi vállalásokat, a Képviselő-testület azonban minden évben a napirendek között tárgyalta. Ez a most készülő Környezetvédelmi Program azonban egy másfajta tervezési periódust határoz meg, 6 évre vonatkozó intézkedések, feladatok kidolgozásával.

Jelen környezetvédelmi program, illetve az abban közzé tett adatok archív dokumentációk áttanulmányozásának eredményeként, a nyilvánosan rendelkezésre álló környezetvédelmi és települési statisztikai adatok, a szolgáltatóktól kapott adatok, az önkormányzattól kapott adatszolgáltatás felhasználásával, továbbá az önkormányzat illetékeseivel végzett interjúk és helyszíni bejárások alapján, a környezetvédelmi intézkedések felülvizsgálatával készült el.

Felsőpáhok község 2025-2030 időszakra szóló programjának elkészítésénél a Nemzeti Környezetvédelmi Program-5, Zala Vármegye Integrált Területi Stratégia /2021-2027/, Zala Vármegye Területfejlesztési Kon koncepció /2021/, Felsőpáhok Község Településrendezési Terve, Helyi Építési Szabályzata figyelembevételre került.

Ezek a dokumentumok alapján a program a jelenlegi környezeti állapot ismeretében és a lehetőségének feltérképezését követően meghatározza **Felsőpáhok Községnek 2025-2030 évekre vonatkozó környezetvédelmi programját**, különös tekintettel a település környezeti prioritásainak kijelölésére és az ezekhez kapcsolódó célok kitűzésére.

Meg kell említeni, hogy a települési környezetvédelmi feladatok döntő többsége valójában hosszú távú (legalább 10-15 év) gondolkodást és tervezést igényel. A hosszú időtávból következik, hogy időszakosan korrekciós felülvizsgálatokat kell beiktatni, alkalmazkodva a helyi és országos (NKP) aktualitásokhoz, szemléletváltásokhoz, technikai fejlődéshez és nem utolsósorban a megvalósításhoz elérhető gazdasági források rendelkezésre állásához.

2. A PROGRAM JOGI HÁTTERE

2.1. A PROGRAM KIALAKÍTÁSÁNÁL FIGYELEMBE VETT JOGSZABÁLYI ELŐÍRÁSOK

Magyarország Alaptörvénye

Hazánkban a környezet és természet védelmével foglalkozó legmagasabb szintű jogszabály az Alaptörvény, amely Magyarország jogrendszerének alapját képezi.

A Nemzeti Hitvallásban az Alaptörvény vállalást fogalmaz meg arra vonatkozóan, hogy a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk. Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit.

Az Alapvetés részben megfogalmazásra kerül, hogy a természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.

A Szabadság és felelősség rész XX. cikke szerint mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez, ezen jogok érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő. A XXI. cikk továbbá elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez. Az Alaptörvény kimondja továbbá, hogy az állam és a helyi önkormányzatok tulajdona nemzeti vagyon. A nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célja a közérdek szolgálata, a közös szükségletek kielégítése és a természeti erőforrások megóvása, valamint a jövő nemzedékek szükségleteinek figyelembevétele.

Környezetvédelmi Törvény (1995. évi LIII. törvény) Magyarország első környezetvédelmi törvénye 1976-ban született, de laza kerettörvény jellege miatt hatása csak korlátozott volt.

A környezetvédelem társadalmi üggyé válása hazánkban a '80-as évek második felére tehető, s az új, nemzetközi viszonylatban is naprakész környezetvédelmi törvény több éves szakmai vita után 1995-ben került elfogadásra. A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Környezetvédelmi törvény) rendelkezik.

Az önkormányzat feladatainak szabályozása

Az önkormányzati környezetvédelemmel kapcsolatos feladat- és hatáskörök ellátását is a Környezetvédelmi törvény 46.§. (1) bekezdése szabályozza az alábbiak szerint:

A települési önkormányzat a környezet védelme érdekében

a) biztosítja a környezet védelmét szolgáló jogszabályok végrehajtását, ellátja a hatáskörébe utalt hatósági feladatokat.

- b) a programban foglalt célokkal, feladatokkal és a település rendezési tervével összhangban illetékességi területére önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki, amelyet képviselő-testület hagy jóvá.
- c) a környezetvédelmi feladatok megoldására önkormányzati rendeletet bocsát ki, illetőleg határozatot hoz.
- d) együttműködik a környezetvédelmi feladatot ellátó egyéb hatóságokkal, más önkormányzatokkal, társadalmi szervezetekkel.
- e) elemzi, értékeli a környezet állapotát illetékességi területén, és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot.
- f) a fejlesztési feladatok során érvényesíti a környezetvédelem követelményeit, elősegíti a környezeti állapot javítását az átfogó és helyi környezetvédelmi programok kidolgozásáról, céljáról, tartalmáról és megvalósításáról.

A környezetvédelem tervezési rendszere

A törvény szabályozza a környezetvédelem tervezési rendszerét is, mely alapján a környezettel, annak védelmével, illetve a környezetet veszélyeztető tényezőkkel kapcsolatos általános tervet (átfogó környezetvédelmi terv), az egyes környezeti elemekkel, azok védelmével, illetve a környezeti elemeket veszélyeztető egyes tényezőkkel kapcsolatos részletes tervet (tematikus környezetvédelmi terv) és egyedi környezeti adottsággal, problémával foglalkozó tervet (egyedi környezetvédelmi terv) kell készíteni. A tervezés során:

- a) az alacsonyabb területi szintű környezetvédelmi tervet a magasabb területi szintű környezetvédelmi tervekkel,
- b) a tematikus és az egyedi környezetvédelmi terveket az adott területi szint átfogó környezetvédelmi tervével össze kell hangolni.

Átfogó környezetvédelmi tervnek minősül az országos, a területi, a vármegyei és a települési környezetvédelmi program. Magyarország környezetpolitikai céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét 1997 óta a hat éves időtartamokra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programok jelentik.

A törvény előírásai szerint a Települési Környezetvédelmi Programnak mivel átfogó tervnek minősül tartalmaznia kell az alábbiakat:

- a) a környezeti elemek állapotának bemutatásán és az azt befolyásoló főbb hatótényezők elemzésén alapuló helyzetértékelést;
- b) a fenntartható fejlődéssel összhangban álló, elérni kívánt környezetvédelmi célokat, valamint környezeti célállapotokat;
- c) a célok és célállapotok elérése érdekében teendő főbb intézkedéseket (különösen a folyamatban lévő, illetve az előírt fejlesztésekkel és a működtetéssel kapcsolatos feladatokat), valamint azok megvalósításának ütemezését;
- d) a kitűzött célok megvalósításának szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközeit;
- e) az intézkedések végrehajtásának, valamint a d) pont szerinti eszközök alkalmazásának várható költségigényét, a tervezett források megjelölésével.

Ezen kívül a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban tartalmaznia kell az alábbiakat:

- a) a légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel,
- b) a zaj és rezgés elleni védelemmel, valamint a stratégiai zajtérképekre épülő intézkedési tervekkel,
- c) a zöldfelület-gazdálkodással,
- d) a települési környezet és a közterületek tisztaságával,
- e) az ivóvízellátással,
- f) a települési csapadékvíz-gazdálkodással,
- g) a kommunális szennyvízkezeléssel,
- h) a településhulladék-gazdálkodással, valamint az elhagyott hulladék felszámolásával,
- i) az energiagazdálkodással,
- j) a közlekedés- és szállításszervezéssel,
- k) a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

Fentiekén túl a Települési Környezetvédelmi Program tartalmazhatja továbbá:

a) a települési környezet minőségének, környezetbiztonságának, környezet-egészségügyi állapotának javítása, valamint a természeti értékek védelme és fenntartható használata érdekében különösen:

- a. a területhasználattal,
- b. a földtani képződmények védelmével,
- c. a talaj, illetve termőföld védelmével,
- d. a felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelmével,
- e. a rekultivációval és rehabilitációval,
- f. a természet- és tájvédelemmel,
- g. az épített környezet védelmével,
- h. az ár- és belvízgazdálkodással,
- i. az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével, az éghajlatváltozás várható helyi hatásaihoz való alkalmazkodással, a környezeti neveléssel, tájékoztatással és a társadalmi részvétellel kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

A települési önkormányzat feladata a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról való gondoskodás, a végrehajtás feltételeinek biztosítása, és a feladatok ellátásának figyelemmel kísérése.

A program tervezetét a törvény előírásainak értelmében az illetékes hatóságoknak, valamint a vármegyei önkormányzatnak is véleményezésre meg kell küldeni.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Program 2021–2026

A Program az ország adottságait, a társadalom hosszú távú érdekeit és jövőbeni fejlődési céljait, valamint a globális felelősségből és a nemzetközi együttműködésből, EU-tagságból adódó kötelezettségeket figyelembe véve meghatározza az ország környezeti céljait és az elérésükhöz szükséges feladatokat és eszközöket.

Jelenleg a 2021-2026 közötti időszakra szóló 5. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-5) az érvényes országos környezetügyi átfogó stratégiai alapidokumentum. A 2020-ban elkészült a 2026-ig tartó időszakra vonatkozó programozás az elmúlt években elért eredményekre és a meglévő, illetve várható új kihívásokra tekintettel határozza meg hazánk környezeti jövőképét és céljait. Olyan intézkedéseket tartalmaz, amelyek végrehajtása biztosítja az egészséges környezet feltételeit, csökkenti a környezetet és az emberi egészséget károsító, veszélyeztető hatásokat a lakosság egészségi állapotának, jóllétének javítása érdekében. Az NKP-5 intézkedései a gazdaság körforgásos jellegének erősítését – a zöld átállást – célozzák, a környezeti előnyök mellett hozzájárulnak az erőforrás-függőség csökkentéséhez, a versenyképesség és a foglalkoztatás növeléséhez. Az Országgyűlés a 62/2022. (XII.9.) OGY határozattal fogadta el, így mindez a 2021-2027 közötti időszakban rendelkezésre álló környezetügyi célú európai uniós fejlesztési források felhasználásának szakmai megalapozását is szolgálja egyben.

Az NKP-5 összhangban van az Európai Unió 2030-ig tartó időszakra szóló 8. Környezetvédelmi Cselekvési Programjával és az Országgyűlés által elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiával.

Az NKP-5 egyúttal a 2021–2027 közötti időszakban rendelkezésre álló környezetügyi célú európai uniós fejlesztési források felhasználásának szakmai megalapozását is szolgálja.

Fentiekre tekintettel Felsőpáhok Község Környezetvédelmi Programja számára tervezési keretként, igazodási pontként az NKP-5 tervezete szolgál, amely integrálja a Magyarországi környezetpolitika szempontjából meghatározó átfogó, illetve ágazati stratégiai szakpolitikai programokat, terveket.

2.2. A NEMZETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM RÖVID BEMUTATÁSA

„A földi élet jövője attól függ, hogy képesek vagyunk-e cselekedni. Sokan egyénileg is megtesznek minden tőlük telhetőt, ám valódi sikert csak akkor érhetünk el, ha gyökeres változások mennek végbe a társadalomban, a gazdaságban és a politikában.”
(David Attenborough)

Magyarország környezetpolitikai céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét 1997 óta a hat éves időtartamokra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programok jelentik. A programok kidolgozásáról, céljáról, tartalmáról és megvalósításáról a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény rendelkezik.

Tekintettel arra, hogy a 27/2015. (VI.17.) OGY határozattal elfogadott 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program 2020-ban lezárult, szükségessé vált a 2026-ig tartó időszakra szóló 5. Nemzeti Környezetvédelmi Program (továbbiakban: Program), és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján a Program részét képező V. Nemzeti Természetvédelmi Alapterv kidolgozása.

A Program feladata

A Program feladata, hogy az ország környezeti állapotát, a társadalom fejlődési céljait, valamint nemzetközi együttműködésből és az EU-tagságból adódó kötelezettségeket figyelembe véve meghatározza az ország környezeti céljait és az elérésükhöz szükséges feladatokat és eszközöket.

A Program szemléletében kiemelkedő hangsúlyt kap a környezetvédelem horizontális – valamennyi ágazatot érintő – jellege és fontos, hogy a környezeti szempontok a társadalmi-gazdasági folyamatok minden részében megfelelően érvényesüljenek.

A Program céljai

A Program átfogó célkitűzése Magyarország környezeti állapotának javítása és a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítása.

Stratégiai céljai:

1. Az emberi egészség és az életminőség környezeti feltételeinek javítása, a környezetterhelés hatásainak csökkentése.
2. Természeti értékek és erőforrások védelme, helyreállítása, fenntartható használata.
3. Az erőforrás-takarékosság és - hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése és körforgásos működésének erősítése.
4. A környezetbiztonság javítása.

Horizontális céljai:

1. A társadalom környezettudatosságának növelése.
2. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képesség erősítése.

A Program stratégiai és horizontális céljainak elérését 22 stratégiai területen, illetve stratégiai eszköznél meghatározott célok és intézkedések biztosítják. A Program épít az elmúlt időszakban elért eredményekre és megoldásokat javasol a meglévő, illetve várható új környezeti kihívásokra. **A Program végrehajtása emellett hozzájárul a pandémia okozta gazdasági recesszióból való kilábaláshoz és a háborús veszélyhelyzetből adódó kockázatok kezeléséhez.**

Mindez abból adódóan, hogy a Program központi elemei az egészséges környezet megteremtése, illetve az erőforrások takarékos és hatékony használata, amelyek egyaránt növelik a társadalom és a gazdaság ellenálló képességét.

A 2026-ig tartó időszakban a Program végrehajtása során – más szakpolitikai stratégiákkal összhangban – olyan intézkedések valósulnak meg, melyek a teremtett világ védelmével összhangban elősegítik Magyarország környezeti állapotának javítását a magyar családok és közösségek egészségének és életminőségének védelmében.

A Program megvalósításának eredményeként:

Magyarország környezeti állapota javul	
Gazdaság és környezetvédelem	•Erősödik a gazdaság és a környezetvédelem közti összhang, amely hozzájárul a zöld átállás előmozdításához. A zöld átállás a környezetállapot javítása mellett az erőforrás-függőség csökkentése, illetve a versenyképesség és foglalkoztatás növelése tekintetében is kedvező hatású.
Beruházások és környezetvédelem	•A beruházások során erősödik a környezetvédelmi szempontok figyelembevétele, növekszik az energiahatékonyság, a megújuló energiaforrások használata és a magyar környezetbarát technológiák alkalmazása, bővülnek a környezetbarát közlekedési, agrárgazdasági és erdőgazdálkodási lehetőségek és kapacitások.
Szemléletformálás	•A szemléletformálás és környezeti nevelés hatására előrehaladás történik a fenntartható életmódra és fogyasztásra történő átállás terén.
Körforgásos gazdaság	•A körforgásos gazdaságra történő átállás dinamizálásával összhangban csökken a képződött hulladék mennyisége és növekszik a hasznosítás aránya, az illegális hulladéklerakók és hulladékelhagyások száma jelentősen csökken.
Környezetterhelés csökkentése	•Csökken a légköri szennyezőanyagok és az üvegházhatású gázok kibocsátása, illetve a jelentős zajterheléssel érintett lakosok száma, tovább javul a víziközmű szolgáltatás biztonsága és színvonala.
Természeti értékek és erőforrások	•Előrelépés történik a biológiai sokféleség védelme és a zöldinfrastruktúra-hálózat kiépítése terén, nő a jó állapotú vizek aránya és számos területen sikerül a károsodott környezet helyreállítása.
Környezetbiztonság	•A környezetbiztonság javításának eredményeként csökkennek a környezetet és az emberi egészséget károsító, veszélyeztető hatások.
Együttműködés	•Tovább erősödik a gazdasági és társadalmi szereplőkkel való együttműködés, valamint hazánk részvétele a nemzetközi környezetvédelmi együttműködésekben.

A Program elsősorban a 2026-ig tartó időszakra szól, de annál hosszabb távra is kitekint, hozzájárulva a 2030-ig (pl. 2030-ra a kéndioxid kibocsátás 73 %-os csökkentése 2005-höz képest, min. 21 % megújuló energia-résarány 2030-ra), illetve 2050-ig (Magyarország klímasemlegessé tétele 2050-ig) szóló célkitűzések eléréséhez. A Program céljainak elérése az egész társadalom részvételét igényli. Kiemelten fontos a kormányzat és a társadalmi, gazdasági szereplők közti együttműködés, illetve a környezetünk iránti felelősség érvényesítése.

Végrehajtás, finanszírozás

A Program végrehajtásának finanszírozását a hazai költségvetés, az EU és nemzetközi támogatások, valamint az önkormányzatok, gazdálkodó szervezetek, vállalkozások, nonprofit szervezetek és háztartások ráfordításai biztosítják (figyelembe véve az egyes szektorok pénzügyi lehetőségeit és teherviselő képességét).

A Program megvalósítása elsősorban a tervezhető források koordinált, hatékony, a célokhoz igazodó felhasználását igényli és kevésbé jelent többlet-ráfordítási szükségletet. Emellett az intézkedések számos esetben költségmegtakarítással is járnak (pl. az anyag- és energiahatékonyság a termelési költségek csökkentését eredményezi), illetve hozzájárulnak a foglalkoztatás növeléséhez (pl. a zöld gazdasághoz, környezeti infrastruktúra-fejlesztéshez kapcsolódó intézkedések, beruházások jelentős munkahelyteremtő és megtartó hatással rendelkeznek).

2.3. KÖRNYEZETVÉDELMI ALAPELVEK ÉRVÉNYESÜLÉSE

A települési környezetvédelmi programban vázolt intézkedések és környezethasználatok megszervezésre során szem előtt kell tartani a környezetvédelmi alapelvek érvényesülését, melyek az alábbiak:

Az elővigyázatosság, a megelőzés és a helyreállítás

A környezethasználatot úgy kell megszervezni és végezni, hogy:

- a) a legkisebb mértékű környezetterhelést és igénybevételt idézzék elő;
- b) megelőzzék a környezetszennyezést;
- c) kizárják a környezetkárosítást.

A környezethasználatot továbbá az elővigyázatosság elvének figyelembevételével, a környezeti elemek kíméletével, takarékos használatával, továbbá a hulladékképződés csökkentésével, a természetes és az előállított anyagok visszaforgatására és újrafelhasználására törekedve kell végezni.

A megelőzés érdekében a környezethasználat során a leghatékonyabb megoldást, továbbá a külön jogszabályban meghatározott tevékenységek esetén az elérhető legjobb technikát kell alkalmazni.

A környezethasználó köteles gondoskodni a tevékenysége által bekövetkezett környezetkárosodás megszüntetéséről, a károsodott környezet helyreállításáról.

Felelősség

A környezethasználó felelősséggel tartozik tevékenységének a környezetre gyakorolt hatásaiért.

Együttműködés

Az állami szervek, a helyi önkormányzatok, a természetes személyek és szervezeteik, a gazdálkodást végző szervezetek és mindezek érdekvédelmi szervezetei, valamint más intézmények együttműködni kötelesek a környezet védelmében. Az együttműködési jog és kötelezettség kiterjed a környezetvédelmi feladatok megoldásának minden szakaszára.

Tájékoztatás, tájékoztatás és nyilvánosság

– A környezet védelmével kapcsolatos állampolgári jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése céljából a közfeladatot ellátó szervek mindenki számára lehetővé teszik a környezet és az egészség lényeges összefüggéseinek, a környezetkárosító tevékenységek és azok fontosságának megismerését.

– Mindenkinnek joga van a külön jogszabályban meghatározott környezeti információkat – mint közérdekű adatokat – megismerni.

– Az állami szervek, az önkormányzatok feladatkörükben kötelesek a környezet állapotát és annak az emberi egészségre gyakorolt hatását figyelemmel kísérni, igény esetén a rendelkezésére álló környezeti információt hozzáférhetővé tenni, rendelkezésre bocsátani, továbbá a környezeti információk külön jogszabályban meghatározott körét, illetve a birtokában levő vagy a számára tárolt információk jegyzékét elektronikusan vagy más módon közzétenni.

– A környezeti információval rendelkező szerv biztosítja a nyilvánosság, illetve a környezeti információt igénylő számára, hogy a környezeti információ megismerésére vonatkozó jogosultságairól tudomást szerezzen, továbbá elősegíti a környezeti információhoz való hozzájutást.

2.4. KÖRFORGÁSOS GAZDASÁG ELVEINEK ÉRVÉNYESÜLÉSE

2020 márciusában az Európai Bizottság elindította a „A körkörös gazdaság új cselekvési terve a tisztább és versenyképesebb Európáért” megnevezésű tervezési folyamatot. Ez egy erős és koherens politikai keretet vezet be, amely elősegíti a fenntartható termékek, szolgáltatások és üzleti modellek tervezését.

A módszertan célja, hogy olyan új fogyasztási mintázatokat alakítson ki, amelyek működése során nem keletkezik hulladék.

A körforgásos (vagy körkörös) gazdaság egy olyan rendszer, amelyben nincsenek hulladékok, és amelyben a ma termékei egyben a jövő alapanyagai. Azért körforgásos, mert a mai – jellemzően lineáris – rendszerrel szemben, amikor a termékeket legyártjuk, felhasználjuk, majd kidobjuk, a körforgásos gazdaságban a termékek nem válnak hulladékká – azonos, vagy feldolgozott formában – visszakérülnek a gyártásba.

A körforgásos gazdaság célja tehát mind a hulladékcsökkentés, mind az erőforrás-felhasználás csökkentése a termékek életciklusának átalakításával.

A hulladékmennyiség és erőforrás felhasználás csökkentésének gondolata is régóta benne van a köztudatban, napjainkban viszont az alábbi tényezők miatt előtérbe került e rendszer érvényesülése:

1. *átalakuló fogyasztói igények:* a fogyasztók vásárlásai során egyre fontosabb, hogy egy vállalat működése vagy egy beruházás végrehajtása során mennyire veszik figyelembe fenntarthatósági szempontokat
2. *szűkös erőforrások:* A Föld erőforrásai korlátozott mennyiségben érhetők el, és a jelenlegi, többnyire lineáris gazdasági modell következtében ezeknek nagy része mindössze egyszer felhasználható, a növekvő népesség viszont egyre több erőforrást igényel.
3. *technológiai áttörések térnyerése:* A gazdaság jelenleg lényegében egyirányú utcaként működik, melyben erőforrásokat veszünk el a természettől, termékeket állítunk elő, melyeket elfogyasztunk, a felesleg eldobásával pedig hulladékot hozunk létre.

A technológiai fejlődésnek köszönhetően viszont lehetőség nyílik arra, hogy nagymértékben megújuló erőforrásokat használjunk, a véges készletekből származó anyagokat pedig végtelen körforgásban tartsuk.

A körkörös gazdaság modellje

A helyi és regionális önkormányzatok kulcsfontosságú szereplőknek számítanak a víz- és hulladékgazdálkodással, valamint a lehetséges másodlagos nyersanyagok előállításával foglalkozó központok megszervezése szempontjából.

A tervezett környezetvédelmi célok és intézkedések meghatározásánál és a környezeti szemléletformálás során ezért a körforgásos gazdaság megvalósításának szempontjait is szem előtt kell tartani.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 46. §-a alapján az önkormányzatok a környezet védelme érdekében, összhangban a Nemzeti Környezetvédelmi Programmal önálló települési környezetvédelmi programot kell kidolgozzanak az illetékességi területükre, melyet a képviselő testület rendelettel hagy jóvá.

A program célja, hogy a folytonosság elvén haladva a környezeti elemeken keresztül részben bemutatásra kerüljenek az eddig elvégzett pontok és a jelen állapot értékelésén át felvázoljuk a jövő évekre elérendő célokat. További célként fogalmaztuk meg a magasabb szintű programokba való illeszthetőséget, valamint az azokban foglalt céloknak való megfelelést.

2.5. ZALA VÁRMEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

A Zala Megyei Integrált Területi Program 2021-2027 és területi hatásvizsgálata 2021. év áprilisában készül el és 6 évre fogalmazza meg a vármegye fejlődésének legfontosabb alappilléreit, céljait, eszközeit.

A 2021-27-es finanszírozási időszakra a véleményekkel, javaslatokkal együtt elkészült a fejlesztési dokumentum célrendszere. A koncepció elsődleges célja, hogy már készítése során aktivitásra, összefogásra, együtt gondolkodásra biztassa a vármegyei szereplőket, az érintetteket. Ösztönözze őket arra, hogy ismereteiket, tudásukat, szakértelmüket, gyakorlati tapasztalataikat felhasználva önállóan, egyénileg és másokkal együttműködve is segítsék elő a vármegye fejlesztését, fejlődését.

Az azonos területen (ágazatonként, termékpályánként) tevékenykedő vállalkozások, termelők számára segítse elő a gazdasági együttműködést, a közös fejlesztéseket, beruházásokat.

A vármegye egyik legjelentősebb kitörési pontja a gazdaságfejlesztésben, vidékfejlesztésben és turizmusban rejlő Zala vármegyei lehetőségek kiaknázása. A koncepció azzal a céllal készült, hogy kijelölje a vármegye lehetséges kitörési pontjait, meghatározza azokat a főbb fejlesztési irányokat, amelyre a vármegye a következő években különös hangsúlyt kíván fektetni.

A vármegyei (területi) programozáshoz rendelt források felhasználásának alapját képezi majd e dokumentum, hiszen a tervezett vármegyei fejlesztéseknek a Zala Megyei Területfejlesztési Koncepcióhoz illeszkedniük kell.

A Zala Megyei Területfejlesztési Koncepció a Zala vármegyei fejlesztések rendszerét kialakító dokumentum, melynek fő célja azt megalapozni, hogy a jövőben - a 2021-2027-es fejlesztési ciklus során és azt követően - minél nagyobb és a vármegye számára minél több haszonnal járó forrás érkezzon Zala vármegyébe. Ennek szellemében célul tűzhető ki, hogy a következő években a különböző fejlesztési programokból a vármegyébe érkező forrás legalább annyi, vagy több legyen, mint amennyi az előző hét évben a vármegyében rendelkezésre állt.

2.5.1. ZALA VÁRMEGYE JÖVŐKÉPE

A közigazgatás folyamatos változása a mai vármegyei önkormányzatokat is érintette, ám a vármegye útkeresése – a legutóbbi hatásköröket illető átalakulást követően – sikeresnek bizonyult. A vármegyei önkormányzat saját feladatokat talált magának, önként vállalt különféle missziókat, és tradicionális szerepét megőrizve tükrözte a vármegye egy új arcát.

Zala vármegye a Dunántúl délnyugati részén fekszik, határos Horvátországgal, Szlovéniával, Vas-, Veszprém- és Somogy megyével. A vármegye 3784 km² területén a völgyekkel erősen szabdaltsági dombos felszínnek az uralkodók.

A vármegye nagy része a nyugat-dunántúli peremvidékhez sorolt Zalai dombsághoz tartozik, északon egy keskeny sáv áthúzódik a Vasi-hegyhátra, illetve délen a Dunántúli dombvidékre, a Keszthelyi-hegység pedig a Dunántúli-középhegység része.

Zala vármegye közigazgatási szerkezete hat járásra tagozódik, területén 258 település fekszik, melyek közül két vármegyei jogú városi (Nagykanizsa és Zalaegerszeg), valamint további nyolc (Hévíz, Keszthely, Lenti, Letenye, Pacsa, Zalakaros, Zalaötvő és Zalaszentgrót) városi jogállású. Ezen 10 településen lakik a vármegye népességének 56 %-a.

A települések közel kétharmada (64 %) 500 főnél kevesebb állandó lakossal bír. Elmondható tehát, hogy a vármegyére jellemző az aprófalvas településszerkezet, a települések zömének az aprófalvas vidékekre jellemző demográfiai és gazdasági kihívásokkal kell szembe nézniük, mint a csökkenő létszámú, előregedő népesség és a helyben elérhető munkahelyek hiánya.

Zala vármegye aprófalvas településszerkezete olyan adottság, amely a helyi népesség számára alapvetően befolyásolja az egyes közszolgáltatásokhoz való hozzájutás lehetőségét is, így a különösen a szociális-, az egészségügyi ellátás, a szakképzés elérhetőségét. Az urbanizációs folyamatokat vizsgálva azt láthatjuk, hogy Zalaegerszeg és Nagykanizsa környékén agglomerálódó településgyűrű azonosítható.

A két város vármegyei szinten, illetve a vármegyehatárokon átívelő módon is jelentős vonzáskörzettel bír a szolgáltatásokat, vagy a munkahelyeket tekintve is.

A két vármegyei jogú város közül Zalaegerszeg fejlődik dinamikusabban, ugyanakkor még így is csökkenő a lakónépessége. Zalaegerszeg és Nagykanizsa a megyén belül meghatározó méretű és adottságaik (ipari teljesítmény, felsőoktatási képzési hely) alapján az innováció és az ipari fejlődés gócpontjai lehetnek. Keszthely-Hévíz várostérsége, illetve a Balaton környéke urbanizálódó térségnek tekinthető.

A térség kihívása ugyanakkor, hogy az állandó lakosság annak ellenére csökken, hogy a területi beépítettség nő, hiszen jelentős a nyaralóépületek, vendégházak térnyerése.

A városi funkciók első sorban Keszthelyen és Hévízen érhetők el, növekvő nyomást helyezve ezen városok feladatellátására – különösen a nyári időszakban. A szezonálisból fakadó sérülékenységet jelentős kihívást jelent a térségben.

Lenti környékén a városhoz csatolt településgyűrű található. A város első sorban a Kerka mentén, a hetési térségben fejt ki szolgáltató szerepet. Ezzel együtt erős történelmi kapcsolatokkal rendelkezik a határon túli területekkel, amelyek megerősítésének, egyik katalizátorának is tekinthető.

Zala vármegye belső, zömében funkcióhiányos városok és kistelepülések, valamint aprófalvak jellemezték területein jelentős az elvándorlás, és növekvő kihívást jelent a társadalmi felzárkóztatás. *Összességében elsődleges feladat a népességmegtartásra fókuszáló, a területek élhetőségére fókuszáló fejlesztések megvalósítása a városok népesség-elszívó erejének ellensúlyozása, ami a vármegyei kohéziót erősítheti.*

A vármegye gyorsforgalmi úthálózatát jelenleg az M7 autópálya, és az M70 autópálya képezi. Az M7 autópálya részét képezi annak az V. számú helsinki folyosónak, amely az Adriai tenger kikötői és a kelet-európai országok közötti közvetlen közúti kapcsolatot hivatott biztosítani. Az M7 és M70 autópályák lényegesen javítják Zala vármegye és a főváros közötti közúti kapcsolatot, és a nemzetközi közúthálózatban is jelentős szerepet töltenek be. A nagyobb városok közül jelenleg Nagykanizsa (illetve Letenye) rendelkezik közvetlen autópálya kapcsolattal, illetve Lenti az M70-es autópályától 15 km-es, elérhető távolságban fekszik. A tervezett M76-os számú gyorsforgalmi út Zalaegerszeg és Keszthely számára is közvetlen autópálya kapcsolatot biztosít a következő évek során.

Zala vármegye természetileg védett területei a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatósága alá tartoznak. Egyaránt megtalálható a vármegye területén nemzeti park besorolás alá eső terület (pl. Keszthelyi-hegység vonulata, Kis-Balaton), természetvédelmi terület (pl. Hévízi-tó) és természetvédelmi körzet (Mura-mente).

Zala vármegye térszerkezetéből, városainak elhelyezkedéséből adódóan erős külső kapcsolatrendszerrel rendelkezik mind a magyarországi, mind a határon túli területek vonatkozásában. Zalaegerszeg főként Vas vármegye dél-keleti részére, Nagykanizsa Somogy vármegye nyugati-délnyugati irányába, Keszthely az észak-somogyi, valamint Veszprém vármegye nyugati területeire gyakorol vonzerőt. Lenti pedig a határon túli Lendvával alkot „várospárt”. A vármegye külső térszerkezeti kapcsolódásait Zala Megye Területfejlesztési Konceptiója tartalmazza.

A szomszédos megyék közül a Balaton-környéki területek fejlesztéseinek összehangolását a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet biztosítja, ezzel párhuzamosan pedig a vármegyei tervezési dokumentumok összehangolása, a területfejlesztésért felelős vármegyei önkormányzatok közötti kommunikáció alapozza meg, hogy a területfejlesztés egymást erősítő hatásai megvalósulhassanak.

Kiemelt vármegyehatárokon átívelő fejlesztési kezdeményezésként azonosíthatók a következők:

- Balaton Turisztikai Térség kijelölése: célzott marketing és imázsfejlesztés,
- M9 gyorsforgalmi út megépítése (Szombathely-Zalaegerszeg-Nagykanizsa-Kaposvár felé),
- Zalaegerszeg Rédicsen át Lendvával történő vasúti összeköttetése,
- Az észak-balatoni vasútvillamosítás folytatását Zala vármegye irányába,
- Európa Kulturális Fővárosa – Bakony-Balaton együttműködések,
- Budapest-Nagykanizsa vasúti vonal korszerűsítése a teljes vonalon (hiányzó szakasz),
- Eurovelo 13 és Eurovelo 14 kerékpáros útvonalak,
- Duna-Dráva-Mura bioszféra-rezervátumot érintő fejlesztések,
- Murakeresztúr és a horvátországi Kotoriba (Kotor) közötti Mura-híd építése,
- Hévíz-Balaton Airport nemzetközi repülőtér fejlesztése.

Az OFTK is kiemeli, hogy Zala vármegye jelentős természeti és turisztikai vonzerővel rendelkező vármegye, mely az Európai Unió bővítésével, a szomszédos Szlovéniával és Horvátországgal kiemelkedő kapacitással bíró gazdasági térséggé vált.

A határon túli területekkel a 2014-2020-as időszakban aktív közös pályázati munka valósult meg a SI-HU, illetve HU-HR Interreg kezdeményezések keretében, amelyeket a jövőben is folytatni kíván a vármegye.

A Területfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott Lenti- Hetés- Kerka fejlesztési térség célja, hogy Lenti vezetésével, Lendva aktív bevonása mellett kialakuljon egy olyan komplex, a határon átnyúló, a külhoni magyarsággal való együttműködést célzó fejlesztési zóna, amely segíti a különböző programok keretéből megvalósuló projektek generálását és összehangolását – így különösen a turisztikai fejlesztések és marketing, a gazdasági beruházások, valamint a kulturális és oktatási együttműködések területén. Kiemelt határon túli együttműködés a Mura-Dráva-Duna bioszféra-rezervátummal, illetve ennek a zalai területét érintő Muraköz programmal kapcsolódóan valósul meg (Koncepcióban: „Murafölde” gazdasági és turisztikai fejlesztési térség).

A rezervátum az UNESCO MAB programjának keretében létrejött, funkcionális természet- és tájmegőrzési rendeltetésű terület, amely 5 ország (Magyarország mellett Ausztria, Szlovénia, Horvátország és Szerbia) vidékfejlesztését és környezetpolitikáját hangolja össze. A határmenti fejlesztések területén a közös természetvédelmi feladatokon túl kiemelt cél a komplex turisztikai programok megvalósítása, valamint a térség gazdasági dinamizálása.

TOP Plusz források ágazati operatív programokhoz való kapcsolódását Zala Megye Területfejlesztési Programja mutatja be. A Partnerségi Megállapodás hatálya alá – a tervek szerint – nyolc (hét ágazati, egy területi) operatív program tartozik, az alábbiak szerint:

- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz - TOP Plusz
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz – EFOPPlusz
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz - MAHOP Plusz
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz - IKOP Plusz
- Digitális Megújulás Operatív Program Plusz - DIMOP Plusz
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz - GINOP Plusz
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz - KEHOP Plusz
- Végrehajtás Operatív Program Plusz - VOP Plusz

A TOP Plusz fejlesztések az operatív programok rendszerében való elhelyezését az alábbi szempontok határozzák meg. A TOP Plusz:

- elsődlegesen a helyi önkormányzati fejlesztéseket finanszírozza,
- a fejlesztési tematikája kiterjed a helyi gazdaságfejlesztésre és foglalkoztatásra, a települési infrastruktúra településüzemeltetés és helyi közszolgáltatások fejlesztésére,
- a kiemelt térségekben ezeket a fejlesztéseket térségi alapon összehangolja és ezeken túlmenően térség specifikus fejlesztéseket is finanszírozhat,
- fenntartható városfejlesztési intézkedése keretében a helyi fejlesztési stratégiájuk alapján
- kiválasztott városok a fenti fejlesztéseket integrált helyi városfejlesztési programokban valósíthatják meg,
- szerepet vállal a helyi jelentőségű turizmus fejlesztésében,
- szerepet vállal a komplex programmal fejlesztendő járásokban, helyi társadalmi felzárkózási programok támogatásában.

A TOP Plusz program az ágazati OP-kon túl továbbá erősen kapcsolódik a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközhöz (RRF), amely a Covid19-válság kedvezőtlen hatásainak és következményeinek kezelésére szolgáló eszköz. Az RRF 9 komponens mentén tervezi felhasználni a rendelkezésre álló közel 5894,4 milliárd forintos keretösszeget, amely komponensek közül több érinti a TOP Plusz fejlesztési területeit is. Így különösen a C) Felzárkózó települések és régiók; E) Fenntartható, zöld közlekedés; F) Energetika (zöld átállás) komponensek tekintetében találhatunk a TOP Plusz programmal átfedő tématerületeket.

A Kormány 2020 őszén alakította ki a magyarországi gazdaságfejlesztési zónák rendszerét.

Az Északnyugat-Magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna, a Kormány 1567/2020. (IX. 4.) Korm. határozata alapján hat megyét - Fejér, Veszprém, Zala, Komárom-Esztergom, Vas és Győr-Moson-Sopron - valamint 9 vármegyei jogú várost - Dunaújváros, Székesfehérvár, Veszprém, Tatabánya, Győr, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa - foglal magába.

A gazdaságfejlesztési zónához kapcsolódóan még 2020-ban a megyék összegyűjtötték fejlesztési ötleteiket, projektjeiket. A gazdaságfejlesztési zónát érintően a térség állami, önkormányzati és gazdasági szereplői rendszeres egyeztetéseket folytatnak a fejlesztések hatékonyabb megvalósítása és összehangolása érdekében.

Zala vármegye aprófalvas településszerkezetéből fakadóan a térségben kiemelt szerepe van a **Magyar Falu Program** támogatásainak: Zala Vármegyében a Magyar Falu Program 2020 keretében, 20 alprogramban 354 nyertes pályázat összesen 3 839 263 283 forint, 2021-ben 409 támogatott pályázat részesült 4,5 milliárd Ft támogatási összegben.

A vármegye települései – a korábbi jó gyakorlatra alapozva – számos további fejlesztést terveznek ezen programból megvalósítani. Zala vármegye továbbá érintett a Felzárkózó települések hosszú távú programjában, amelyben összesen nyolc település (Csörnyeföld, Dióskál, Kistolmács, Mikekarácsonyfa, Oltárc, Szentpéterúr, Zalakomár, Zajk) fejlesztése valósul meg. Ezek közül eddig 5 településen indult meg a Magyar Máltai Szeretetszolgálat tevékenysége, Csörnyeföld, Dióskál és Mikekarácsonyfa településeken pedig várhatóan a 2022-es évben indulnak el a felzárkóztatást célzó beavatkozások.

Zala vármegye Területfejlesztési Koncepciója 5 stratégiai területi célt határoz meg, melyek a következők:

- Vármegyei jogú városok és azok vonzáskörzetének innovatív iparfejlesztése (Nagykanizsa és Zalaegerszeg, illetve ezen városok ipari vonzáskörzete)
- Zala vármegye belső perifériáinak fejlesztése
- Zala balatoni térsége (Keszthely és Hévíz térsége) kreatív tudásra és természeti értékekre épülő fejlesztése
- Lenti-Hetés-Kerka fejlesztési térség
- „Murafölde” gazdasági és turisztikai fejlesztési térség

A TOP Plusz lehetőségeit, valamint a vármegye belső szerkezeti adottságait figyelembe véve látható, hogy a vármegyében négy város rendelkezik jelentősebb térszervező erővel – egyúttal pedig jelentős városi funkciókkal: Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Keszthely és Lenti.

Zalaegerszeg és Nagykanizsa, mint vármegye jogú városok egyértelmű húzóerővel bírnak. Nagykanizsa egyúttal a „Murafölde” területi cél fejlesztési központja. Keszthely Zala vármegye balatoni térségének városi centruma, míg Lenti, nemcsak a keleti területek városhiányos térségében pótolja be az űrt, hanem a Lenti-Hetés-Kerka fejlesztési térségében a határmenti kapcsolatok motorja. A fenntartható városfejlesztés célterületébe tartozó négy város kiemelése összességében Zala vármegye belső perifériáinak fejlesztése stratégiai célon kívül tehát minden területi cél megvalósításához hozzájárul.

A belső perifériális területek a területfejlesztési koncepció alapján bemutatott módon a megyében szerte ágazóan jelennek meg. A területi tagoltság miatt a településméret alapján (7000 fő lakosságszám alatti települések, az ITP mellékletét képező településlista szerint) lehet ezeket a településeket leginkább meghatározni. A stratégiai ágazati cél tehát ennek a forrásfelhasználási módnak feleltethető meg.

Zala vármegye kiemelt térséggel érintett vármegye. A Balatoni Kiemelt Térség önálló fejlesztési célterületként való meghatározása a Pénzügyminisztérium által kiadott útmutatók alapján elvárt. A terület egybeesik a területfejlesztési koncepcióban meghatározott „Zala balatoni térsége...” stratégiai ágazati cél fejlesztési területével. Keszthely város ugyanakkor – mivel mérete és városi funkciói miatt kiemelkedő szereppel bír a megyében – ezért a fejlesztési célterületen belül, de a kiemelt térség céljaival összhangban valósítja meg a 2021-2027-es időszakra tervezett fejlesztéseit.

Zala vármegye a területi identitás és kohézió érdekében kiemelt kedvezményezettként megvalósítandó fejlesztésekkel is tervez. A vármegye és a Magyar Közút által megvalósított fejlesztések minden stratégiai területi célt egyaránt szolgálnak. Ez utóbbi keretében az Irányító Hatóság Útmutatása szerint a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területén megvalósuló beruházásokhoz elkülönített forráskeret áll rendelkezésre.

Zala vármegye a következő forrásfelhasználási módokat jelöli ki a 2021-2027-es időszakra vonatkozó TOP Plusz fejlesztési források tekintetében:

- 1) ERFA rendelet 11. cikk szerinti célterület (fenntartható városfejlesztés)
- 2) Balaton Kiemelt Üdülőkörzetre vonatkozó fejlesztési célterület
- 3) 7000 fő lakosságszám alatti települések fejlesztése
- 4) Kiemelt kedvezményezettek által koordinált fejlesztések kerete
- 5) Aktív turizmus fejlesztési célterület.

Zala vármegye térstruktúrája többpólusú vármegyei fejlesztéseket tesz indokolttá. A vármegye központi területei városhiányos térségek, míg a nagyobb városok a vármegyehatárhoz közelebb, de területileg viszonylag kiegyenlítetten fekszenek. Zalaegerszeg Nagykanizsával együtt emelt szintű városi központok, mind ellátási mind pedig igazgatási szerepüket tekintve a legmagasabb mennyiségi és minőségi elvárásoknak képesek eleget tenni. Vonzáskörzetük az egész megyére és bizonyos funkciókat tekintve azon túl is terjed. A fenntartható városfejlesztés körébe a vármegye kiegyenlített fejlesztése érdekében ugyanakkor javasolt, hogy a korábbi időszakban is kiemelt vármegyei jogú városokon felül a vármegye két másik városias funkciókkal rendelkező pólusa, Keszthely és Lenti városai is önálló fejlesztési forrásokhoz jussanak. Ezen négy város tehát nemcsak népességüket tekintve emelkedik a vármegye többi települése fölé, hanem a városias funkciókat tekintve is. Összességében az ezeken a településeken megvalósuló fejlesztések nemcsak az adott város, hanem azok vonzáskörzetének, illetve összességében a vármegye egészének fejlődéséhez hozzájárulnak. Ezt a szinergikus hatást támogatja a Zala Vármegyei Önkormányzat a területfejlesztési koordináló szerepe révén, illetve a kiemelt kedvezményezettként megvalósítandó fejlesztésein keresztül is.

Zalaegerszeg a Nyugat-Dunántúl társcentruma (Szombathely és Győr mellett). A vármegyeszékhely közép és részben felsőfokú igazgatási funkciói vonzást gyakorolnak a vármegye egész lakosságára. Ellátó funkciói - részben a jobb elérhetőségi viszonyok miatt - Vas vármegye délkeleti és Veszprém délnyugati területeire is kiterjednek. Zalaegerszeg erőteljes vonzereje miatt közvetlen környezetében nem alakultak ki mérvadó alközpontok, tágabb agglomerációs térsége 28 településből áll.

A gazdasági teljesítmény szempontjából Zalaegerszeg és Nagykanizsa megyén belüli aránya még népességi súlyukat is jelentősen meghaladja: a megyében a munkahelyek 56%-át, a vármegye 100 legnagyobb árbevételű („TOP 100”) cégéből 68-at, a Zala vármegyei vállalati árbevételnek, illetve hozzáadott értéknek pedig becsülhetően legalább a 75%-át adták. A megyében jelenleg 7 helyen folyik egyetemi oktatás, ebből 5 Zalaegerszegen. A város súlya meghatározó a vármegye ipari termelése, különösen a gépipar szempontjából. A zalai gépipar (elsősorban elektronika, villamos gép- és egyéb berendezések gyártása) sajátossága ugyanis, hogy az ágazat cégei - eltérően az országos trendektől, illetve a zalai ipar más ágazataitól – igen koncentráltan, azaz döntően a vármegye két meghatározó központjában, Zalaegerszegen és Nagykanizsán telepedtek meg. A vármegye 11 db ipari parkja közül 4 Zalaegerszegen működik: a Zalaegerszegi Ipari Park (a Flex telephelyéhez kapcsolódóan), az önkormányzati tulajdonú Déli Ipari Park, a kisebb léptékű Ganz Ipari Park, és az elmúlt tíz évben kiépült Északi Ipari Park. Ez utóbbi Tudományos és Technológiai Ipari Park címet nyert, új beruházások centrumává vált.

Zalaegerszeg a korábbi tervezési időszakban önálló fejlesztések sikeres megvalósítója volt, a 2014-2020-as időszak során 41 pályázattal több, mint 17,2 milliárd forint támogatást nyert el a város (ebből 16,9 milliárd TOP, és további 234 millió forint KEHOP, EFOP és KÖFOP programokból).

Zalaegerszeg mellett Nagykanizsa is emelt szintű városi központ, a vármegye második legnagyobb városa. A város jelentősebb, vármegyehatáron átnyúló, Somogy vármegyei területekre is kiterjedő vonzerővel bír, mint speciális központ. Hasonlóan Zalaegerszeghez, erőteljes vonzereje miatt közvetlen környezetében nem alakultak ki mérvadó alközpontok. Nagykanizsa nyugati és keleti, sőt déli irányban is kaput képez, különösen, ha közútfejlesztések mellé az Ausztriának is előnyös vasútbővítés is hozzájárulhat.

A szlovén-horvát-magyar hármashatárnál Nagykanizsa-Letenye térségének nemzetközi jelentőségű logisztikai központ szerepe is meghatározó. Nagykanizsán jelenleg 1 helyen folyik felsőfokú oktatás (Pannon Egyetem Nagykanizsai Campus). A város, hasonlóan Zalaegerszeghez a vármegye gépiparának központja. Nagykanizsán egy ipari park található, azonban megyében betöltött szerepe meghatározó, jelenlegi 135 hektáros területén mintegy 120 vállalkozás működik - köztük a GE fényforrásgyára. Az ipari park lényegében betelt, ezért a Modern Városok Program keretében jelentősen bővítik, közművesítik. Ugyanakkor Nagykanizsa munkahely-kínálata Zalaegerszegének kevesebb, mint 2/3-a, beígázóinak létszáma pedig kevesebb, mint fele.

A városban a kiépítésre került fejlett hulladékgazdálkodási infrastruktúra jó alapot teremt a körforgásos gazdaság kiépítéséhez. Ezzel összefüggésben kiemelt, országos jelentőségű fejlesztésként jelenik meg Nagykanizsa körforgásos gazdaság vezérprojektje a „science park” amely a Kompetencia Központ alapjain, a Pannon Egyetem tudásbázisán, a MOL szakmai képességeire, menedzsmenttudására, nemzetközi kapcsolatrendszerére építve valósul meg a tervek szerint.

Nagykanizsa a horvátországi, illetve a Mura folyóhoz köthető környezetvédelmi és gazdasági terület központi városa, a horvát-magyar határmenti együttműködések magyarországi fontos központi települése.

2.6. A KÖRNYEZETVÉDELMI FELÜLVIZSGÁLAT SZÜKSÉGESSÉGE

A környezetvédelmi program és felülvizsgálata az egészséges környezet feltételeinek biztosítását, a veszélyeztetések kezelését, a természeti értékek megóvását, a fenntartható fejlődés feltételeinek kialakítását, a különböző - területi szinten jelentkező - környezeti problémák megoldását segíti elő.

Emellett, a települési környezetvédelmi program olyan feladatokat is előírnyoz, amelyek megvalósítása hozzájárul az országos, regionális és vármegyei szinten jelentkező problémák megoldásához.

A települési környezetvédelmi programoknak a környezetvédelmi törvényből következően az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítását, azaz az egészséges környezet feltételeinek biztosítását, a környezet elemeinek és folyamatainak védelmét, a veszélyeztetések elkerülését, kezelését, a természeti értékek megóvását, a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítását, a különböző területi szinten jelentkező környezeti problémák helyi megoldásait kell elősegíteniük.

A környezetvédelmi törvény hatályba lépését követően *eltelt több, mint 20 év alatt* a települési környezetvédelmi programok készítésének nem alakult ki a hazai gyakorlata.

Programok igaz, több településen már elkészültek, több esetben felülvizsgálatra is kerültek, de megvalósításuk igen színes képet mutat. Van, ahol néhány oldalon foglalkozik a program a fontosabb környezetvédelmi kérdésekről, máshol igen komoly, adatokkal is alátámasztott átfogó tanulmányok készültek.

E program kiindulási alapja a megoldandó környezeti problémák azonosítása. A felülvizsgálat nem egy-egy állapotot tekint problémának, hanem azt a kérdést teszi fel, hogy miért is jelent problémát az adott környezeti állapotjellemző tényleges vagy várható alakulása.

A problémák feltárásával párhuzamosan meghatározásra kerülnek azok okai is abból a célból, hogy meg tudjuk keresni a leghatékonyabb megoldásokat, és hogy a megelőzés elve érvényesíthető legyen.

A környezet védelmén belül kiemelt figyelmet kell fordítani *a faluban található természeti értékek védelmére* is.

A program a meglévő értékekkel kapcsolatos felelősség teljes tudatában, azok megőrzésének igényével készült. Ennek megfelelően a megvalósítása a település teljes lakosságának érdeke és ügye kell, hogy legyen.

A most 20 év után készülő új környezetvédelmi program a frissített dokumentumok és adatok felhasználásával, valamint a közben történt jogszabályváltozások figyelembevételével készült.

A későbbiek során fontos feladat kell, hogy legyen a programba foglalt környezetvédelmi feladatok és elvégzésük ismertetése a képviselő-testület előtt az adatok és feladatok éves munkatervbe és költségvetési sorba történő beépítésével, feldolgozásával.

Ez az elkészült települési környezetvédelmi program is csak akkor lesz operatív, ha betartásra és érvényesítésre kerülnek az abban foglaltak!

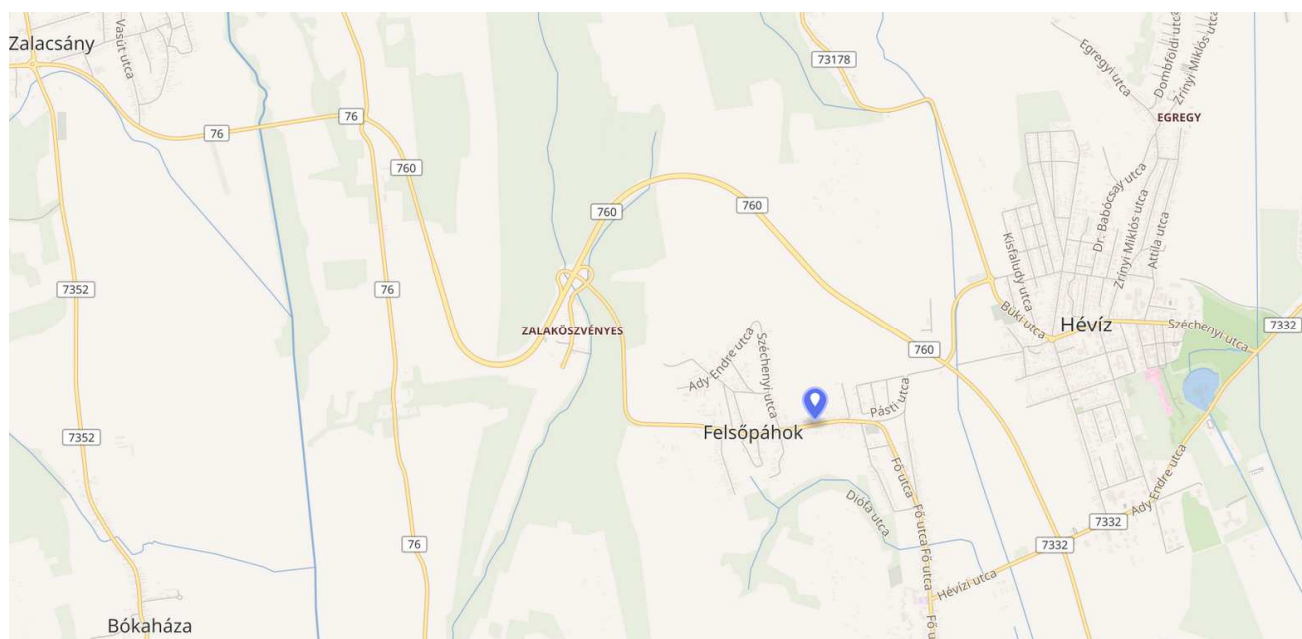
Szent Kereszt megalálása-templom

3. ÁLTALÁNOS TERÜLETI JELLEMZŐK

3.1. FELSŐPÁHOK ELHELYEZKEDÉSÉNEK ÁLTALÁNOS BEMUTATÁSA, TÖRTÉNETE

Felsőpáhok Hévíztől 2 km-re nyugatra, domboldalon elnyúló kistelepülés, melynek részét képezi, Zalaköszvényes is. Felsőpáhok napjainkban a külföldi letelepülők körében preferált településsé dombvidék középtáj, Zalavári-hát kistáj középső részén helyezkedik el. A környékre jellemző az É-D-i irányban hosszan elnyúló lapos meridionális hát az Alsó-Zala és Hévízi-völgy között.

Felsőpáhok község Zala vármegyében, a Keszthelyi járáshoz tartozik. A domboldalon elnyúló település, a 76-os és 760-as főutak mellett; főutcája a 7351-es út. A településhez tartozó *Zalaköszvényest* a 760-as főút és a 7351-es út csomópontjából dél felé kiágazó 73 175-ös úton lehet megközelíteni. Észak felől Nemesbük és Karmacs, keletről Hévíz, délkeletről Alsópáhok, délről (az Alsópáhokhoz tartozó) Nemesboldogasszonyfa, délnyugatról Szentgyörgyvár, nyugatról Bókaháza, északnyugatról pedig Zalacsány határolja. Autóbusszal Keszthely és Zalaegerszeg felől jól megközelíthető.

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Felsőpáhok>

Felsőpáhok ősi, zárt jellegű falutelepülés. Az idő folyamán sokféleképpen hívták. Volt már terra Paah (itt még nem volt megkülönböztetve Alsópáhoktól), Bör-Páh, Németh-Pah, Felpah, Német Fölső Páhok, Fölső-Pahuk és ezeknek különböző formái. 1907-től írják egybe *Felsőpáhok* nevét.

Első okleveles említése 1259-ből való, amely szerint a településen olyan várszolgák laktak, akiknek mestersége a tímárság, cserzővargaság volt. A tímármesterséghez tartozik a bőrnek vízben való kallózása, ványolása. Ez a bőr ütögetésével, verdesésével történik, tehát olyanféle művelet, amelyet joggal nevezhetünk el a páhol, elpáhol igével (*páhol* = bottal, doronggal, darab fával ver valakit vagy valamit). Tehát nagy valószínűséggel a település neve is innen eredeztethető.

A *páh* szó aztán gyűjtőnévként egy olyan terület nevévé lett, amelyen a tímármesterséget folytató lakosok egyetemlegesen a Hévíz meleg vizében ványolt bőrök szolgáltatására voltak kötelezve.

Felsőpáhok – Alsópáhok társtelepüléseként – a 18. század végén jelent meg. Az utóbbi két évszázadban lassan, egyenletesen fejlődött, ami a hévízi üdülőkultúra kialakulásának köszönhető.

<http://www.felsőpáhok.hu/files/downloads/fels%C5%91p%C3%A1hoktak.pdf>

Felsőpáhok 1907-ig közigazgatásilag az alsópáhoki körjegyzőséghez tartozott, de mikor Szentandrás (Hévíz) 1907. március 1-én körjegyzőségi székhely lett, hozzá csatolták Felsőpáhokot is.

A falut 1947. május 1-től Alsópáhokhoz csatolták közigazgatásilag, még postahivatalát tekintve is. Senki sem örült ennek, mert gazdasági, forgalmi és kulturális tekintetben is Hévíz volt a központ. A belügyminiszter 1950. szeptember 6-i hatállyal Felsőpáhok és Zalaköszvényes községeket Felsőpáhok néven egyesítette.

1950. október 22-től 1969. június 30-ig Felsőpáhokon önálló tanács és hivatali szervezet működött. A Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1969. július 1-i hatállyal, Alsópáhok székhellyel Alsópáhok és Felsőpáhok községek területén községi közös tanács szervezését rendelte el.

Ezzel egyidőben Felsőpáhok községben kirendeltséget szerveztek, hogy a lakosság kisebb-nagyobb ügyeinek intézését helyben lehessen ellátni.

A szomszédos Zalaköszvényes tehát közigazgatásilag Felsőpáhok része, mint külterületi lakott rész. 2013. január 1-től a Felsőpáhok és Alsópáhok települések még szorosabbra fűzték kapcsolatukat a közösen fenntartott önkormányzati hivatal révén.

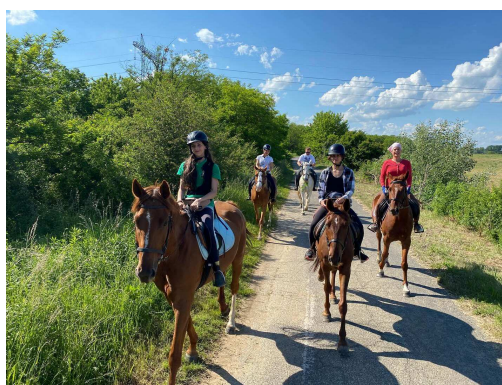
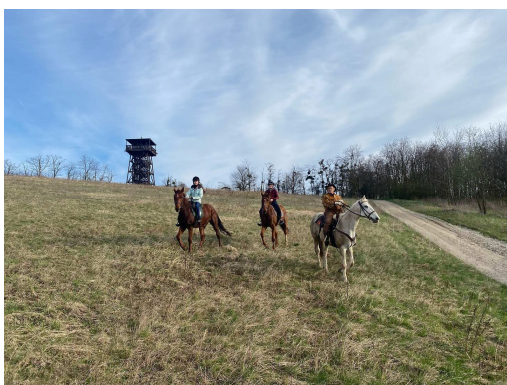
2013-ban Alsópáhok Felsőpáhok helyett a sármelléki közös hivataltól kiváló Zalavárral alkotott önkormányzati hivatalt. Felsőpáhok ugyanakkor a szintén a sármelléki hivataltól levált Zalacsánnal, Ligetfalvával, Nemesbükkel és Zalaköveskúttal hozott létre közös hivatalt Zalacsány székhellyel. Ez az állapot 2025. január 1-től megváltozott, ugyanis Felsőpáhok az Alsópáhoki Közös önkormányzati Hivatalhoz csatlakozott.

Felsőpáhok jól közművesített települések közé tartozik. Közműellátására a vízellátás, a szennyvízelvezetés-kezelés, a villamosenergia-ellátás, a földgázellátás és az elektronikus hírközlés-hálózati rendszere kiépült. Jellemzően magas a rácsatlakozások aránya mind a szennyvízcsatorna, mind a földgáz tekintetében. Közművek vonatkozásában a csapadékvíz elvezetés tekinthető a legkevésbé rendezettnek. A településen üzemel az országos villamosenergia hálózati rendszer egyik bázis létesítménye, az ún. Hévíz 400/120 kV-os állomás. Az állomásról továbbhaladó 400 kV-os hálózatok nyomvonala és biztonsági övezete jelentős helyfoglalásával korlátozza Felsőpáhok település területének hasznosítását.

A szilárd hulladékgyűjtést az önkormányzat a Zalaispa Zrt-vel végezteti lakosság számára. A falu demográfiai helyzete már évtizedek óta kedvező fordulatot vett.

Felsőpáhok és környékének attraktivitását a tiszta levegőt biztosító természeti környezet határozza meg. A változatos felszín, a helyenként fasorokkal szegélyezett gazdag élővilág a természetjárás, **lovaglás**, túrázás ideális helyszíne minden korosztály számára.

A településekre jellemző hagyományos építkezési mód harmonikusan illeszkedik a tájba. A falu lakosságát tekintve túlnyomórészt katolikus.

https://www.facebook.com/billegerisimonlovastanya/?locale=hu_HU

A mezőgazdasági művelésű területeken a kedvező éghajlati viszonyok és a jó vízgazdálkodásnak köszönhetően a talajtermékenység fokozódik. A vízfolyások közvetlen közelében réti és öntéstalajok alakultak ki, amelyeket nagyrészt szántóként, legelőként és gyepeként hasznosítanak.

Felsőpáhok közigazgatási területén belül nagy arányban találhatók szántóföldek és gyümölcsösök, kisebb részt pedig erdőterületek, melyek nagy része természetvédelmi terület.

https://www.facebook.com/photo?fbid=728293925958317&set=pcb.728294062624970&locale=hu_HU

3.2. FELSŐPÁHOK KÖZSÉG GAZDASÁGI ÉLETE

A községi munkahelyek száma kevés, a helyi munkavállalók túlnyomó része Hévízre ingázik. A település gazdaságában kiemelt szerepe van a külterületen működő transzformátor állomásnak, mely az iparüzési adó nagy százalékát szolgáltatja Felsőpáhokon. A településen további ipari terület nem található, a falu nyugati határában elhelyezkedő vállalkozások túlnyomórészt a mezőgazdaságban érintettek.

Felsőpáhokon az idegenforgalom nem jelentős ágazat, ám a szomszédos Hévíz kiemelkedő turizmusa jótékony hatással van a településre. A község társadalmi-gazdasági fejlődésének alapja a hévízi gyógytó, ezért a tó vizének, illetve környezetének minőségi és mennyiségi védelme, a táji, természeti és települési adottságok kínálatának megőrzése kiemelkedő fontosságú feladat. A település jelentős idegenforgalmi eseménye a térségi szinten is ismert falunap.

Felsőpáhokon a mezőgazdaságnak hagyományosan nagy szerepe van. A területek többségén évszázadok óta szántóföldi növénytermesztés illetve gyümölcstermesztés folyik, a falu lakosai a mezőgazdaságból éltek. A Nyugat-Balaton kistérségi területén helyezkedik el a Balatonmelléki borvidék, melynek fontosabb központjai közé tartozik Felsőpáhok település is. Az erre épülő borászat a turizmus mellett a gazdasági diverzifikációt elősegítő ágazatként értékelhető.

A vállalkozások több mint fele mezőgazdasági jellegű, emellett van nyílászáró- és szerelvény szaküzlet, fátalep, kertészet, élelmiszerbolt, kocsma, fodrászat. A meglévő vállalkozások többsége anyagi nehézségekkel küzd. Alacsony számuk ellenére a különböző vállalkozások helyben jelentenek munkalehetőséget a felsőpáhokiaknak, mely egyszerűsíti a helyi lakosok munkába járását. A munkahelyek mellett a vállalkozások bevételét jelentenek a település számára is.

3.3. ZALA VÁRMEGYE BELSŐ TERÜLETI KAPCSOLATRENDSZERE

A vármegye a Dunántúl délnyugati részén fekszik, határos Horvátországgal, Szlovéniával, Vas-, Veszprém- és Somogy vármegyével. A vármegye 3784 km² területén a völgyekkel erősen szabdaltsági felszínek az uralkodók.

A vármegye nagy része a nyugat-dunántúli peremvidékhez sorolt Zalai dombsághoz tartozik, északon egy keskeny sáv áthúzódik a Vasi-hegyhátára, illetve délen a Dunántúli dombvidékre, a Keszthelyi-hegység pedig a Dunántúli-középhegység része.

Zala vármegye közigazgatási szerkezete hat járásra tagozódik, területén 258 település fekszik, melyek közül két megyei jogú városi (Nagykanizsa és Zalaegerszeg), valamint további nyolc (Hévíz, Keszthely, Lenti, Letenye, Pacsa, Zalakaros, Zalalövő és Zalaszentgrót) városi jogállású.

Ezen 10 településen lakik a vármegye népességének 56%-a. A települések közel kétharmada (64%) 500 főnél kevesebb állandó lakossal bír.

Elmondható tehát, hogy a vármegyére jellemző az aprófalvas településszerkezet, a települések zömének az aprófalvas vidékekre jellemző demográfiai és gazdasági kihívásokkal kell szembe nézniük, mint a csökkenő létszámú, elöregedő népesség és a helyben elérhető munkahelyek hiánya.

Zala Vármegye Járásai

Zala Vármegye aprófalvas településszerkezete olyan adottság, amely a helyi népesség számára alapvetően befolyásolja az egyes közszolgáltatásokhoz való hozzájutás lehetőségét is, így a különösen a szociális-, az egészségügyi ellátás, a szakképzés elérhetőségét. Az urbanizációs folyamatokat vizsgálva azt láthatjuk, hogy Zalaegerszeg és Nagykanizsa környékén agglomerálódó településgyűrű azonosítható. A két város vármegyei szinten, illetve a vármegyehatárokon átívelő módon is jelentős vonzáskörzettel bír a szolgáltatásokat, vagy a munkahelyeket tekintve is. A két megyei jogú város közül Zalaegerszeg fejlődik dinamikusabban, ugyanakkor még így is csökkenő a lakónépessége.

Zalaegerszeg és Nagykanizsa a vármegyén belül meghatározó méretük és adottságaik (ipari teljesítmény, felsőoktatási képzési hely) alapján az innováció és az ipari fejlődés gócpontjai lehetnek.

Zala vármegye belső, zömében funkcióhiányos városok és kistelepülések, valamint aprófalvak jellemezte területein jelentős az elvándorlás, és növekvő kihívást jelent a társadalmi felzárkóztatás.

Összességében elsődleges feladat a népességmegtartásra, valamint a területek élhetőségére fókuszáló fejlesztések megvalósítása a városok népesség-elszívó erejének ellensúlyozása, ami a vármegyei kohéziót erősítheti.

3.4. HUMÁN ÉS SZOCIÁLIS INFRASTRUKTÚRA

A társadalmi adottságok ismertetése fontos elem egy településre vonatkozóan. A népességszám alakulása, a foglalkoztatás, a vállalkozások száma, az oktatási és kulturális helyzet, a sportolási, kikapcsolódási, szórakozási lehetőségek, az egészségügyi ellátás színvonala, a közbiztonság helyzete – az évek során bekövetkezett változások tendenciája – szorosan összefügg az életszínvonallal, a település népességmegtartó erejével és a jövőbeni fejlődési lehetőségekkel. Ezek alapján lehet következtetni arra, hogy a helyi lakosság milyen módon tud bekapcsolódni a közösségi életbe, milyen helyi kötődések és kapcsolati hálók kiépítésére van lehetőség.

A **Zala vármegyei** demográfiai folyamatról elmondható, hogy a lakosság száma az elmúlt években stagnált, majd ismét fogyásnak indult.

A Zala vármegyei demográfiai folyamatról elmondható, hogy a lakosság száma az elmúlt években stagnált, majd csekély növekedés indult el, amely nem a természetes szaporodás növekedésének köszönhető, hanem az újonnan bejelentkezők számának. A pozitív vándorlási különbözetet azonban az időskorúak betelepülése, és a fiatal, képzett lakosság elvándorlása jellemzi. Mindez folyamatos kérdéseket generál a legtöbb önkormányzat számára, akik jelenleg ezt látják az aprófalvas szerkezetű vármegye és a környék egyik legnagyobb problémájának.

Azonban érdekesség, hogy a **Keszthelyi Járás** demográfiája az agglomerációs beköltözésekkel enyhe emelkedést kezdett mutatni.

Felsőpáhokon a 19. század vége óta vannak adataink /1870 – 375 fő lakta a települést/, mára viszont nagyon megugrott a lakosságszám, hiszen folyamatosan bővül a község. Ma 686-an élnek itt /2025. január 1./ A településen a 65 év felettiek számát folyamatosan meghaladja a 25 év alattiak száma, amely a település fiatalodását mutatja és azt, hogy évről évre több gyermeket vállalnak a fiatalok.

Az öregedési index a 2021. évben volt a legmagasabb, 2023. évben a legalacsonyabb a vizsgált időszakban. A községben ma is a Zala vármegyére jellemző folyamatok figyelhetők meg. Általános előregedés mutatható ki, a fiatalok aránya évről évre csökken, nő az elvándorlás és a természetes fogyás jelentősen meghaladja a természetes szaporodás nagyságát.

A 7,27 km² területű település népsűrűsége ma 91,88 fő/km². A település népessége folyamatosan nő, habár az utóbbi években kisebb kilengést mutatott. Ez a tendencia az utóbbi 100 évre is jellemző volt, bár a népesség növekedés jelenleg kevesebb, mint tíz évvel korábban volt. Ez a visszaállás jellemezte megyét is, amely közel 15.000 fő volt ugyanezen időszak alatt.

Táblázat: A lakónépesség alakulása

	1870	1980	1990	2001	2011	2015	2017	2021	2022	2023
Felsőpáhok állandó népessége (fő)	375	476	511	565	640	647	659	698	714	673
Keszthelyi Járás állandó népessége (fő)		49 867	47 960	48 976	49 421	51 034	50 827	49 198	48 288	49 969
Zala Vármegye állandó népessége (fő)		317 298	306 398	297 404	282 179	293 440	277 290	270 634	261 865	258 975

(Forrás: www.teir.hu, KSH)

Keszthelyi Járás népességeltartó képessége a jelenleginél nagyobb számú lakosság befogadását is lehetővé tenné. A fiatalok nagy része munkalehetőség, illetve lakáshoz jutás hiányában kénytelen elhagyni a térséget. Komoly vonzerőt képvisel a Balaton térsége, a főváros és küldföld /Ausztria, Németország/ is. Ez a munkaerő-utánpótlásban, a települések "kiürülésében" jelent majd gondot, s megfelelő népességgpolitikai, munkahelyteremtő intézkedésekkel fordítható csak meg e folyamat.

A településen és a környező falvakban több kiskereskedelmi egység működik állandóan, de a vendéglátóhelyek száma csökkent. Ezek a tendenciák visszaesést tükröznek 6 évvel ezelőtti adatokhoz képest!

A falu életének, fejlődésének, a 60-70-es években inkább jellemzője volt a termelés, a mezőgazdaság; majd a rendszerváltás utáni évek évtizedek egyre inkább a háztáji gazdálkodást és a kiskereskedelmet állították a megélhetés középpontjába.

Felsőpáhok az egyik olyan település, Zalavárral együtt, amelynek közös hivatalt és alapfokú szolgáltatásokat nyújt a szomszédos Alsópáhok község (Alsópáhoki Közös Önkormányzati Hivatal, alapítás: 2025. január 1.) Ahogy ez az ország más részein is tapasztalható, a Keszthelyi kistérségen belül sem elsősorban a térség vezető turisztikailag frekvenciáltabb településein csapódnak le elsőként a gondok és nyilvánulnak meg a gazdasági és szociális problémák, hanem a kisebb „háttér” településeken.

Felsőpáhok és a hasonló méretű szomszédos falvak még viszonylagosan jól el vannak látva közérdekű szolgáltatásokkal és közlekedési kapcsolatokkal: *más környéki kis- vagy aprófalvak - a zsákfalui jellegükből vagy sajátos történelmi múltjukból adódóan – rosszabb képet mutatnak ebből a szempontból.* A település adottságainál fogva még mindig inkább jellemzően mezőgazdasági jellegű terület.

Az elmúlt évekre, talán évtizedre jellemző, hogy külföldi állampolgárok – a nyugalmat keresve - vásárolnak telket és házat a faluban és a környéken, az ingatlanok értéke így folyamatosan emelkedik.

A jövőben, fontos lenne Zala vármegye nagyobb iskolavárosaiiban (Keszthely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa) szakképzési és a felsőoktatási képzési rendszer piaci igényekhez való igazítása. A horizontális célok közül közvetlenül az együttműködésre épülő, valamint a vállalkozásbarát /KKV, szolgáltatás/ elveknek való megfeleltetéssel. Ma már a vállalkozások maguk is részt vesznek duális partnerként a képzésben, így a későbbiekben megfelelő képzettségű szakemberek állnak majd rendelkezésre.

A **szakképzést** nyújtó iskola vonzó alternatíva lesz, hiszen az ott szerzett ismeretek birtokában könnyebben lehet majd elhelyezkedni, akár a duális képzési helyként szolgáló cégnél.

Mindez közvetve munkahelyteremtést, illetve megtartást eredményez, valamint a jobb képzettséggel rendelkező munkaerő könnyebben tudja befogadni a modern innovatív technológiákat, valamint képes a helyi alapanyagokra épülő feldolgozóipar számára magasabb hozzáadott értékű termékek előállítására, ezen keresztül magasabb jövedelem elérésére. Ezáltal növelhető a Keszthely és Zalaegerszeg térsége, valamint Közép és Kelet-Zala vármegyerészek népességmegtartó ereje is egyben.

A helyi identitás is erős kötelék, mérsékli az elvándorlást, a közösségfejlesztés alapjául szolgál, ezért közösségfejlesztő szakemberek munkájára is nagy szükség van a meglévő közösségi erőforrások megerősítése, a társadalmi konfliktusok megoldása, a településhez, térséghez való kötődés erősítése, a közösség önmagáért tenni akarása, a társadalmi kohézió és a társadalmi befogadás erősítése érdekében.

Az életminőség emeléséhez fenntartható, tiszta, élhető környezet szükséges, magas színvonalú szolgáltatásokkal. A közösség alapja a család, mely támogatásának egyik eszköze a fiatalok helyben tartása.

A vidéki életminőség javítása során hangsúlyt kell fektetni a helyben elérhető energiaforrások, a megújuló és a **zöld energia** (elsősorban napenergia) hasznosítására, alkalmazásának népszerűsítésére, elterjesztésére, mellyel mind az energiafüggetlenség, mind a károsanyag-kibocsátás csökkenthető (országos szinten). Ezzel olcsóbbá tehető a vidéki lakhatás.

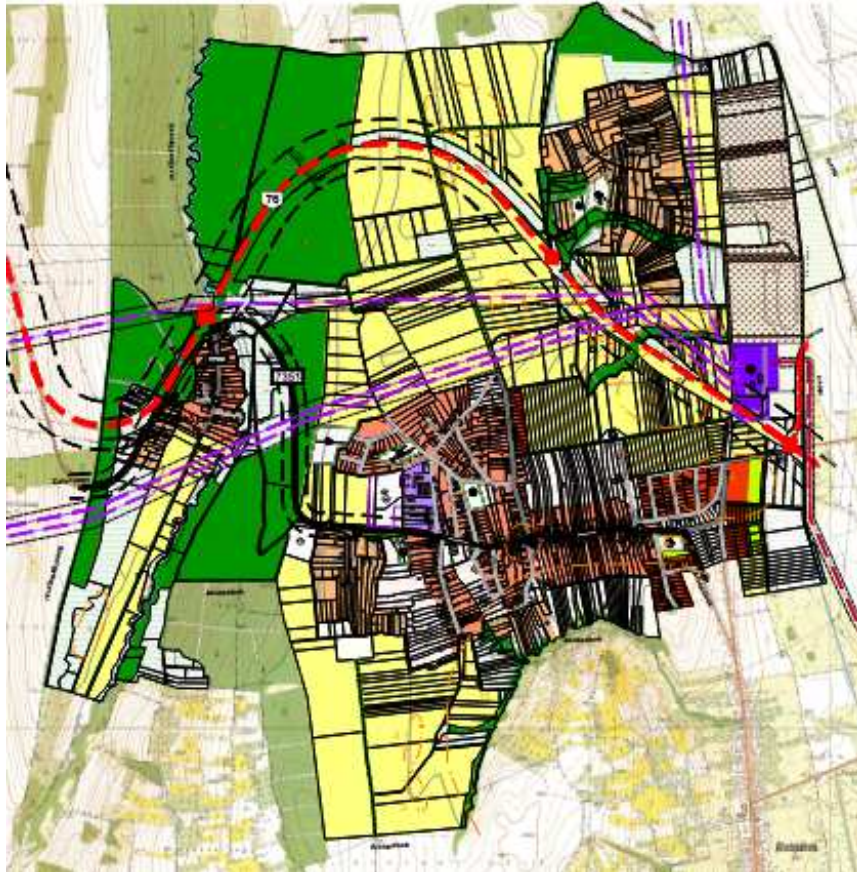
Emellett fontos az **ökologikus gondolkodás**, a hulladékok mennyiségének csökkentése, a hulladékhasznosítás és az újrahasználat. A vidéki térségeket elérhetővé kell tenni, ez vonatkozik mind a falu-falu, mind a falu- város viszonylatra.

3.5. MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA

A község *fejlett infrastruktúrával* rendelkezik, biztosított a teljes közművesítettség: víz, villany, telefon, gáz, szennyvízcsatorna hálózat. Az infrastrukturális hálózatban nagyobb ívű változás már nem várható. A meglévő kapacitások a mai lakónépesség duplájára épültek ki, így az igényeket hosszútávon is ki tudják elégíteni.

A falu jövőbeni fejlődése, a vidéki életmód helyi és a városi lakosság, a turizmus számára való felértékelődése a környezet, a rekreációs lehetőségek fejlesztése, az új tározótó és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások megteremtése megkívánják az infrastruktúra szinten tartását és a műszaki fejlesztések nyújtotta minőségi javítást, és a település által nyújtott szolgáltatások az új, megváltozott követelményekhez való igazítását.

A környezet fokozott védelme, valamint a vidékies életmódhoz való közelítés érdekében szerencsésen megvalósult a hulladékgyűjtés és szennyvízkezelés kérdése.

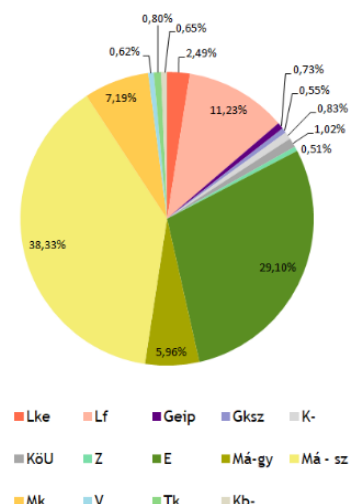

Felsőpáhok településen a közelmúltig csak a villamos energia és a vezetékes ivóvízellátás állt rendelkezésre. A közműellátása az elmúlt két és fél évtized során ugrásszerűen és sokat fejlődött. A településen a szennyvízcsatorna is teljes körűen kiépült. Minden utcában megépültek a közműhálózatok. A rendszerekre a még ellátatlan fogyasztók számára a rákötés biztosítható.

A fejlődés alapfeltétele a helyi lakosság megtartása és lehetőleg a település népességszámának megőrzése, esetleg minimális növelése. A település önkormányzata ezért szükségesnek tartja, hogy a lakossága számára a kényelmesebb otthonteremtés (Falusi CSOK) lehetőségét biztosítsa.

TERÜLETI MÉRLEG - A TERVEZETT TSZT SZERINT					
Területfelhasználási kategória		ha	%		
Beépítésre szánt terület					Közigazgatási területe
					726,5 ha
Falusias lakóterület	Lf	81,59	11,23		

http://www.felsőpáhok.hu/files/downloads/Felsőpahok_mod1_teljes_jott_241217.pdf

Vonalas közműhálózatok

A főutakon és a gyűjtő utakon kívül a lakóutcák szűkek, szabályozási szélességük kicsi. Az utak többsége burkolt, az alacsony forgalom miatt a burkolatlan utak sem jelentenek problémát. A település külterületi mezőgazdasági út hálózatában néhány útszakasz gyűjtő szerepkört tölt be. A külterületi utak egy része 12-14 m szabályozási szélességű, azonban főleg dél felé találhatók 4-5 m szabályozási szélességű külterületi utak is.

A település összes csomópontja szintbeni kiépítésű. A csomópontok a forgalmat megfelelően bonyolítják. A gyűjtőutak és főutak csomópontjai a főutak felé elsőbbségadással szabályozottak, a gyűjtőutak és lakóutcák csomópontjai általában a gyűjtőutak felé elsőbbségadással szabályozottak. A lakóutak egymással egyenrangú kereszteződéseket alkotnak, az elsőbbségadás jobbkezes-szabály alapján szabályozott, a főút felé elsőbbségadás kötelező. Az utcák kis forgalmúak, a csomópontok megfelelő kapacitástartalékkal rendelkeznek. Későbbi beavatkozást csak a hegyes szögű, szűk csomópontok indokolhatnak.

A 7351 j. út (Szent István utca) - 495 hrsz. út csomópontja hegyes szögű, és a 7351 j. úton egy erős kanyar végénél található. A környező utcák csatlakozása rendezetlen, a csomópont térségét felül kell vizsgálni. A lakóterületek parkolási igényei telken belül kielégítettek. A központban az intézményekhez, kereskedelmi létesítményekhez parkolót alakítottak ki. Több helyen szőrt burkolatú, egyszerű közterületi parkoló működik. Ezek sem forgalmi szempontból, sem a zöldfelületek védelme szempontjából nem zavarók, rendezett átépítésük azonban szükséges.

A település közigazgatási területén jelenleg nincs kiépítve kerékpárút. A gépjármű forgalom nem zavarja a közúton folyó kerékpárforgalmat. A 73178 j. út és a 7332 j. út mellett kerékpárutat terveznek, a település területét a nyomvonal nem érinti.

A gyalogos közlekedés számára a település útja egy része egy oldalon, helyenként két oldalon járdával kiépült, van azonban, ahol a gyalogos forgalom a közúton bonyolódik. A járda állapota általában rossz, ahol van, ott a szélessége általában nem elegendő. A település gyalogútjai felújítandók.

Felsőpáhok területét nem érinti vasúti vonal. Vasútállomás található Zalaszentgróton, Keszthelyen, Sümegen, Sümegprágán. A térséget minden irányból körbe veszik vasútvonalak, azonban ezek mindegyike közúton haladva, jelentős kerülővel érhető el. Felsőpáhok területén kívül, a Balaton északi partján halad 30b sz. Tapolca-Balatonszentgyörgy MÁV vasúti fővonal, keletre halad a 26 sz. Tapolca-Ukk MÁV vasúti fővonal.

A településről autóbusszal a nagyobb települések közül Zalaegerszeg, Veszprém, Keszthely közvetlenül is elérhető. A településhez legközelebb Keszthelyen található autóbusz pályaudvar, innen átszállással lehet megközelíteni a távolabbi településeket.

A 7351 j. úton közelítik meg a távolsági járatok a települést. Felsőpáhok belterületén több buszmegálló található. Az autóbusz megállóhelyek száma és elhelyezése az igényeknek megfelelő, változás nem várható.

A lakások vezetékes ivóvízellátása 100%-os, az ivóvízvezeték minden utcában megépült. A vízellátást a Dunántúli Regionális Vízművek Zrt. keszthelyi székhelyű Észak-balatoni Üzemeltetési Üzemvezetőség biztosítja. Felsőpáhokon és Zalaköszvényesen a szennyvízcsatorna-hálózat kiépítése megoldott, a rákötések aránya közel 100%, a még be nem épített területek csatornázottsága is teljeskörű. A csatornahálózat üzemeltetője szintén a DRV Zrt. A település belterületén a csapadékvíz elvezetésére nyílt árkos rendszer került kialakításra. Az utcákban meg kell oldani az árkok karbantartását, a hiányzó vízelvezető árkok megépítését.

A vízerózióknak kitett terület övezetébe tartoznak a belterület és a Billegér között húzódó domboldalak, a Billegér területe, valamint a Zalaköszvényestől délnyugatra húzódó egykori zártkerti terület. Az övezetben művelési ág tudatos megválasztásával, művelés és építkezés során helyesen megválasztott talajvédelmi beavatkozással, vízmosások rendezésével kell az eróziós folyamatok hatásait csökkenteni.

A település teljes közigazgatási területe a települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről szóló 240/2000. (XII.23.) Kormányrendelet szerint az érzékeny felszíni vizek vízgyűjtő területéhez tartozik. Mivel a település a Balatoni üdülőövezet háttérterülete, ezért a vízminőség-védelem fokozott figyelmet igényel. A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát-szennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006. (II.7.) Kormányrendelet szerint a község a nitrát-érzékeny települések közé tartozik, így nagy figyelmet kell fordítani a vizek nitrát szennyezésének megelőzésére (műtrágyák, szennyvizek). Kiemelt jelentőséggel bír a környezetkímélő művelési módszerek alkalmazása, a talajba jutó vegyszerek mennyiségének csökkentése és a vizek nitrátszennyezésének megelőzése.

Felsőpáhok területe a 219/2004. (VII.21.) Korm. rendelet (a felszín alatti vizek védelméről) alapján, a 27/2004. (XII.25.) KvVM rendelet melléklete szerint szennyezés-érzékenységi szempontból – a felszín alatti vizek és a földtani közeg vonatkozásában - az „érzékeny” kategóriába tartozik. (A 219/2004. kormányrendelet szerint tilos a felszín alatti vizekbe bevezetni a rendelet szerinti kockázatos anyagokat, ill. az ilyen anyagot tartalmazó, vagy lebomlása során ilyen anyag keletkezéséhez vezető közvetlen anyagot.)

A községben a gázvezeték-hálózat a település szinte teljes területén kiépült. A település földgázellátásának szolgáltatója az E-ON Közép-Dunántúli Gázhálózati Zrt. Nagykanizsai Igazgatósága. A települési komfortosság biztosítása s a környezet védelme érdekében a gázvezeték-hálózat – felmért igény szerint - kiépítendő a Zalaköszvényesi településrészben, s növelni kell a rácsatlakozások arányát a meglévő hálózatra. A településen a villamosenergia-ellátás 100%-os. A lakosság villamosenergia ellátását az E-ON Észak-dunántúli Áramszolgáltató Zrt. biztosítja. A településen üzemel az országos villamosenergia hálózati rendszer egyik bázislétesítménye, az ún. Hévíz 400/120 kV-os állomás. Az ide érkező 400 kV-os hálózati nyomvonalak illetve ezek biztonsági övezete korlátozó hatással van a környező területhasználatokra. Felsőpáhok vezetékes távközlési hálózattal való ellátottsága majdnem teljeskörű, azaz valamennyi távközlési igény kielégített. A vezetékes távközlési ellátást a Magyar Telekom Távközlési Nyrt. biztosítja. Az egyes utcákban felállított kettős oszlopsorokon elhelyezett távközlési vezetékek lehetőség szerint egy oszlopsorra, vagy földkábelben vezetve helyezendők.

3.6. FELSŐPÁHOK ÉS TÁJI KÖRNYEZETE

Felsőpáhok a Zalai-dombvidéken, a Zalavári-háton, az Alsó-Zala és a Hévízi-völgy között fekvő ősi egyutcás település. A táji környezet változatos, vízfolyásokkal, völgyekkel tagolt, a tájszerkezetet főként a domborzati viszonyok határozzák meg. Az észak-dél irányban tagolt terület középső részén húzódó hegyhátat – melyre a falu települt – két oldalról egy-egy mélyfekvésű patak völgy határolja. A település keleti oldalán húzódó Páhoki-patak völgyét nádasok, gyepek határolják, míg a Köszvényes-patak térségében erdők helyezkednek el. A Köszvényes-patak völgyében húzódik a falu másik lakott része, **Zalaköszvényes**, népies nevén Bagóvár. A település középső részén emelkedő dombtetőn a szántóterületek dominálnak, ezek monotonitását a falutól északra elhelyezkedő egykori zártkert, a Billegér mozaikos tájhasználat szakítja meg.

Felsőpáhok több évszázados múltra visszatekintő település, azonban a falu történeéből adódó népi építészeti elemek szinte alig fedezhetők fel egy-egy épületen, a meglévő építészeti értékek nagy része pedig elég rossz állapotban van.

Felsőpáhok a 17. század elején teljesen elnéptelenedett, majd a század végére ismét benépesült és azóta folyamatosan lakott. A hagyományos népi építészeti formák azonban nagyrészt eltűntek a településről, részben új építkezések, részben épületfelújítások miatt.

A település fejlődése jól nyomon követhető a katonai felmérések térképén. Az 1700-as évek végén Felsőpáhok kelet-nyugati tengelyű egyutcás település volt. Már az első katonai felmérés idején fejlett településként jelent meg, a településszerkezet ekkora nagyjából kialakult. A felmérésen felismerhető a település fő utcája, illetve két ehhez csatlakozó utca. A térképről leolvasható, hogy a környező dombháton szőlőművelést folytattak. A térkép a templomot is feltünteti, amely a település nyugati végén helyezkedik el. Zalaköszvényes ekkor még csak egy 7 lakóházból álló épületcsoportként van ábrázolva. A településtől nyugatra, a Köszvényes-patak határában nagyobb kiterjedésű erdőterület helyezkedett el, a falutól délnyugatra kisebb szántóterületet lehet felfedezni.

Később, az 1800-as évek első felében a térség szövevényes úthálózata átalakult, kialakult az utak hierarchiája. A település lakóterülete megnőtt, az észak-déli irányú elágazások, valamint a környező kertes területeken található gazdasági- és lakóépületek egysége már hasonlatos a település mai képével. A felmérésen a faluközpontban lévő templom mellett már megjelenik az Alsópáhok út mellett elhelyezkedő temető is. Az épületek a felmérésen már differenciáltan jelennek meg, a település főutcája mellett sorban álló lakóépületek mögött gazdasági épületek találhatók.

Az 1900-as évek elején kialakult a település mai szerkezete, megszilárdult a térség úthálózata és a település tájhasználat. Jelentős mértékben nőtt a belterület. A szomszédos Hévíz erőteljes fejlődése Felsőpáhokra is hatással volt. Külterületi területhasználatok tekintetében jellemzően a szőlőterületek csökkenéséről, és egyes részeik bozótosodásáról beszélhetünk. Emellett szembeűnő a szántók nagy aránya, mely manapság szinte teljesen körbeveszi a települést.

Felsőpáhok Alsópáhok társtelepüléseként a 18. század végén jelent meg. 1872-ben épült római katolikus temploma.

3.6.1. TERMÉSZETVÉDELEM

A természet védelméről az 1996. évi LIII. Törvény szól. Az Európai Közösségi Jelentőségű Természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet hatálya alá tartozó, a 15/2010. (V. 11.) KvVM rendelettel kihirdetett Natura 2000 területek nem találhatók Felsőpáhokon.

Magyarországon azért változatos, sokszínű a flóra, mert a Kárpát-medence földrajzi helyzeténél fogva a hosszú történelmi múlt során nem csak népek országútja, találkozó- vagy éppen ütközőpontja volt, hanem a különböző klímaáramlatoké is.

A kontinentális, szubmediterrán és atlantikus klímahatások hadakozásának gyakran bosszantó eredménye hazai időjárásunk szeszélyessége. Az ország meghatározott területein egy-egy évben előfordul, hogy egy bizonyos klímátípus (atlantikus, kontinentális, szubmediterrán, alpesi-nyugatbalkáni, stb.) válik meghatározóvá.

Az atlantikus klímájú évekre a nagyon sok csapadék, a kontinentális évekre épp ennek ellenkezője a jellemző. A szubmediterrán jellegű klímájú a kettős (május-júniusi és szeptember-októberi) csapadékmaximum, közte aszályos hónapokkal. Az alpesi-nyugat-balkáni klímajelleg hasonlóan két csapadékmaximummal jellemezhető, de lényeges különbség, hogy nincsenek száraz nyári hónapok.

A természetvédelem az élő és élettelen természeti értékek és azok rendszereinek megóvását célozza. Egyik fő célja a biológiai sokféleség megőrzése, amelynek alapja a természetes és természetközeli élőhelyek működőképes állapotban történő megóvása.

A térségben található (viszonylag kisebb ökológiai akadályokkal rendelkező) magterület:

- A település a Zalai flórajárásba (Saladiense) tartozik, melynek elterjedtebb potenciális erdőtársulásai között a gyertyános kocsányos tölgyesek, a gyertyános kocsánytalan tölgyesek, a tölgy- kőris-szil ligeterdők, a fűz-nyár ligeterdők említhetők.
- A településen természeti értékek a **Páhoki-patak völgyét nádasok, gyepek; valamint a Kőszvényes-patak** menti gyepek, szőlőhegyek és a zonális erdők.

A település mai változatos arculatú kelet-zalai táj természeti szépségeiben való gazdagsága, népi hagyományokat és népi emlékeket őrző falvainak néprajzi sokrétősége, egészséges klímája, valamint értékes gyógyüdülési adottságai, jelentős turisztikai vonzerőt jelenthetnek.

A terület természeti adottságai alapján mezőgazdasági növénytermesztésre (szőlőművelés), állattenyésztésre és erdőgazdálkodásra egyaránt alkalmas. A mezőgazdasági területek jó és közepes potenciállal rendelkeznek, ami megfelelő talajgazdálkodással javítható. Erdőgazdaság szempontjából kifejezetten jók a termőhelyi viszonyok.

Felsőpáhok rendelkezik jelentős táji és természeti értékekkel, amelyekkel kapcsolatban jelentős korlátozások lehetnek (HÉSZ).

A közigazgatási területet érintő – a településszerkezeti tervben is szereplő - természetvédelmi célú lehatárolások:

- A Balaton-felvidéki Nemzeti Parkhoz tartozó országos jelentőségű védett területeket (a Páhoki-patak partmenti területei és környezetük), és a természet védelméről szóló törvény alapján az „**ex lege**” **védett lápterületeket**, valamint minden a természetvédelem szempontjából értékes területet érintő változtatás a hatályos jogszabályok felhatalmazása alapján csak a természetvédelemért felelős hatóságok támogatásával történhet. A feliszapolódott patak mente eredeti állapotának helyreállítása tervezett, az értékek megőrzésével.
- Az OTrT térségi övezeti besorolása, illetve lehatárolása szerint a közigazgatási terület keleti részén a **Páhoki-patak menti ökofolyosó területei** az országos ökológiai hálózat övezetébe tartoznak. Az országos ökológiai hálózat határait az aktuális adatszolgáltatások és hatályos jogszabályok figyelembe vételével készülő településrendezési terv, a hiteles kataszteri térképek és földnyilvántartás segítségével pontosítja.

- A **források** az 1996. évi LIII. tv. 23.§ (1) bekezdésében foglaltak alapján a törvény erejénél fogva országos jelentőségű „ex lege” védett természeti értékek. A források területe országos jelentőségű védett területnek minősül. A források környezetének beépítése és bármilyen károsítása tilos.

Egyedi tájértékek

„Az egyedi tájértékek az ember társadalmi tevékenységével létrehozott azon tájalkotó elemek – beleértve az emberi tevékenység során hasznosított természeti elemeket is – amelyek történelmi, kultúrtörténeti, vagy esztétikai szempontból valamely közösség számára jelentőssé váltak, ugyanakkor nem állnak sem műemléki, sem természetvédelmi oltalom alatt”.

Az egyedi tájértékek nyilvántartásba vétele a természetvédelmi törvény (1996. évi LIII. tv.) értelmében a természetvédelem állami területi szerveinek feladata.

Védelmet igénylő további táji, természeti elemek:

- Egyedi táji értékek (kőkeresztek, értékes faállomány, pincék), amelyekről kataszteri felmérést és a védelmük érdekében helyi védelmi rendeletet kell készíteni.
- A vízfolyásokat kísérő, változó vízállású időszakosan kialakuló vizes élőhelyek /**Billegér**/

Értékes ökológiai rendszerek Felsőpáhon

A természetvédelem az élő és élettelen természeti értékek és azok rendszereinek megóvását célozza. Fő feladata a biológiai sokféleség megőrzése, amelynek alapja a természetes és természetközeli élőhelyek működőképes állapotban történő megóvása.

A természetvédelem fontos része a már gyermekkorban elkezdett ismeretterjesztő nevelés, amely során a gyermekek megismerhetik a védendő természeti értékeket, illetve természetessé válik számukra a környezettudatos magatartás.

Természetközeli területek, természetszerű gyepgazdálkodás területei

A 182/2008. (VII.14.) korm. rendelettel módosított OTÉK 30/A § (1) bek. a) és b) pontja szerinti új beépítésre nem szánt területként határozza meg a terv a sok éve felhagyott tőzegbánya területét, ahol a talajvíz közelsége, illetve a mélyfekvés miatt időszakosan vízállásos, nádasos ligetes rét terület alakult ki.

A vízfolyások, árkok az *un. vízgazdálkodási területbe* tartoznak, mely területek hasznosítása a vízügyi jogszabályoknak megfelelően és a vízügyi hatóság által meghatározott feltételek szerint történhet. *Felsőpáhok felszíni vízfolyása* a közigazgatási terület keleti határán húzódó Páhoki-patak és a Köszvényes-patak. A Páhoki-patak mellett, a település keleti határánál vizenyősebb terület terül el, ezek északi része gyepeként, déli része nádasként van nyilvántartva.

A vízfolyás a szomszédos települések vízfolyásaival együtt a tájszerkezet meghatározó elemei, vonalas elemként az ökológiai kapcsolatok fennmaradásának fontos biztosítékai, ezért ökológiai szerepük és a tájkarakter erősítése a környezetükben kialakult természetközeli növényzet, ill. ökoszisztémák védelmét, a vízparti növényzet gazdagítását kívánja meg.

Tájkép-védelmi területek

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet TrT a település egy részét a *térségi jelentőségi tájképvédelmi terület* övezetébe tartozó területként határozza meg. Az övezet határa pontosításra szorul, mert az övezeti lehatárolás a település D-i részén már beépített területeket is érint. Tájképvédelmi szempontból a vizuálisan zavaró létesítmények tájba illesztését, a hagyományos települési szerkezet értékes elemeinek megtartását, a meglévő települési építészeti elemek közé illeszthető beépítések szabályozását szükséges érvényesíteni.

Felsőpáhok közigazgatási területének mintegy kétharmadát a Balaton-törvény tájképvédelmi övezetbe sorolta. Az övezetbe belterülettől északészakkeletre található területek, valamint a település déli része tartozik.

Országos Ökológiai Hálózat Az Országos ökológiai hálózat övezetei közül a települést az a Magterület övezete és az Ökológiai folyosó övezete érinti. Magterület övezetébe tartoznak a település keleti határán húzódó Páhoki patak partmenti területei, ökológiai (zöld) folyosó övezetében pedig az magterületet határoló területek.

Természetvédelmi Javaslatok

- A védett terület belterületbe nem vonható; beépítésre szánt terület, bányaterület nem jelölhető ki. A védőterületen a vizekre és a vízben élő szervezetekre veszélyes vegyi anyagok kijuttatása, elhelyezése tilos. Hulladéklerakó, hulladéktároló, hulladékkezelő és vegyszertároló nem létesíthető. A védett területen folytatható tevékenységek szabályozását az un. természetvédelmi kezelési tervnek kell tartalmaznia. Ha ilyen nem készült a következő évek feladatává kell tenni!
- Művelési ág megváltoztatása, illetve közmű, közút építése környezeti hatásvizsgálat alapján, a természetvédelmi hatóság által meghatározott feltételekkel engedélyezhető.
- A védett területeken extenzív jellegű, vagy természet- és környezetkímélő gazdálkodási módszerek alkalmazása javasolt mind az erdő-, mind a gyepterületeken.
- A kialakult tájhasználatot megváltoztatni csak a természeti állapothoz közelítés érdekében lehet.
- Javasolt a külterületi erdők, cserjesávok, fasorok felújításánál, erdőtelepítésnél a természetközeli állapot megteremtése, amely első lépésben a tájidegen fajok (fehér akác, nemesnyár) őshonos fajokra történő fokozatos cseréjét jelenti. A fasoroknál, cserjesávoknál szintén ezt kell szem előtt tartani, valamint többszintű, változatos fajösszetételű sávok létrehozására kell törekedni.
- A mező-, erdőgazdálkodás során biztosítani kell a fenntartható használatot, a természetkímélő módszerek alkalmazását és a biológiai sokféleség védelmét. A gazdálkodást a talajfelszín, a felszíni és felszín alatti formakincs, a természetes élővilág maradandó károsodása, a védett élő szervezetek, életközösségek tömeges pusztulása, biológiai sokféleségük számottevő csökkenése nélkül kell végezni.
- Erdő telepítése elsősorban őshonos fafajokkal, természetes elegyarányban, természetkímélő módon történjék. Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet.
- A Páhoki-patak és környezete revitalizációja követően fontos a vízkár-elhárítási célok megvalósulása is, a vízgyűjtőterületről záporcsapadékok során lezúduló víztömeget befogadása és a kialakuló árhullámok redukálása, a befogadó kapacitásának megfelelően. A dinamikus lefolyó záporcsapadék által mozgatott hordalékot a kialakítandó sankolótérben kiülepíti, megakadályozva ezzel a befogadó feliszapolódását.
- A vízfolyások természetes és természetközeli állapotú partjait – a vizes élőhelyek védelme érdekében – meg kell őrizni. A vízépitési munkálatok során a természetkímélő megoldásokat kell előnyben részesíteni. A települést keresztülszelő vízfolyás különleges érték.
- Törekedni kell a természeteshez közelítő patakmeder megtartására, településeken belül a mederburkolatok természetes anyagának megválasztására, kerülni kell a medrek lebetonozását, betonelemek alkalmazását, úgy a kisvízfolyásoknál, mint a vízelvezető árkoknál. A gypes vízelvezetők esztétikai hatása mellett ökológiai szempontból kiemelten fontosak. A települések belterületéről kiérő csatornázott kisvízfolyások medreit revitalizálni kell.
- A természeti területek hasznosítása során figyelemmel kell lenni az élőhely típusára, a jellemző vadon élő szervezetek fajgazdagságára, a biológiai sokféleség fenntartására.
- A termőföld hasznosítása, illetve a hasznosításra alkalmatlan területek használata, igénybevétele meliorációs tervek készítése és végrehajtása, egyéb mezőgazdasági tevékenységek folytatása valamint a vízgazdálkodás és a vízrendezés során a természetes és természetközeli állapotú vízfelületeket, nádasokat és más vizes élőhelyeket, valamint a mezőgazdasági termelés számára kedvezőtlen természeti adottságú területek természetes növényállományát meg kell őrizni.
- Tilos a természetes és természetközeli állapotú vízfolyások, vizes élőhelyek partvonalától számított 50 m-en belül a vízkár-elhárításhoz szükséges vegyi anyagok kivételével – a külön jogszabályban meghatározott, a vizekre és a vízben élő szervezetekre veszélyes anyagok kijuttatása, elhelyezése.
- A bányászati tevékenységet a természeti területek lehető legkisebb mértékű igénybevételével kell folytatni. A felhagyott bánya területen a felszíni tájsebeket folyamatosan meg kell szüntetni – és ha lehetséges – természetszerű állapotot kell kialakítani.
- Az erdős, ligetes területek megóvandók, az erdőgazdálkodást a továbbiakban is fenn kell tartani. A tájjelleg megőrzése és környezetvédelmi okok miatt erdő hosszú távon sem szűnhet meg.

3.6.2. A TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET TISZTASÁGA, VÉDELME

Az 1/1986. (II.21.) ÉVM-EüM együttes rendelet meghatározza a közterületek tisztántartásának főbb szabályait, melynek alapján a települési önkormányzatok saját köztisztasági rendeletet alkothatnak. Felsőpáhok Község Önkormányzatának Képviselőtestülete a településtisztaságról és a környezet védelméről szóló rendeletet hagyott jóvá.

A köztisztasági rendeletek célja a települések közigazgatási területén a köztisztaság fenntartása, a települési szilárd hulladékokra vonatkozó közszolgáltatás kötelező igénybevétele, és a feladatok, kötelezettségek és tilalmak rendezése a helyi sajátosságoknak megfelelően. Felsőpáhok területén a közterületek és a magánportálok gondozottak, a köztisztasági helyzet megfelelő.

Felsőpáhokon a lakóterületek telekosztása és a telkek használata következtében zöldfelületi rendszer épült ki. A településen, mely klasszikus falusias jellegét megőrizte számos zöld felület található. Jellemző az utak melletti zóldsávok, valamint a település egész területén a parkok és zöldterületek. A településen fontos a zöldterületek gondozása és fejlesztése.

3.6.3. TÁJREHABILITÁCIÓ ÉS TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉS

Az ökológiai kiegyenlítő-felületek napjainkra már nagyon komoly szereppel bíró klímátényezők. Ennek értelmében valamennyi tartósan és összefüggően fás növényzettel (erdő) borított felület, továbbá a vízfelületek, a lápok hatékonyak, együttes ökológiai kiegyenlítő hatásuk közismert.

A Felsőpáhokot körülhatárolható magterület a Zalai-dombság és a Hévízi-medence környéke tájegységek által körülvett nagy jelentőséggel bíró értékes területrészt. E kapcsolatot az "ugródeszka" jellegű élőhely-töredékek és az ökológiai folyosók hivatottak megteremteni. Sajnos a magterületeknél elmondott jó természetességi állapot az ökológiai térszerkezet ezen elemeire már csak részben, vagy helyenként egyáltalán nem igaz.

A térségben (illetőleg annak határain) megjelenő "ugródeszka" jellegű élőhely-töredékek és ökológiai folyosók természeti állapota nagyon változó. Vannak kielégítő állapotú egységek, de a területek nagy része kisebb-nagyobb beavatkozásokat igényelne, hogy fontos szerepét maradéktalanul betölthesse.

A térség elsőrendű táj- és természetvédelmi feladatai közé kell sorolni ezen ökológiai folyosók, "ugródeszkák" megővését, rehabilitációját.

Az ökológia az élőlények egymás és környezetük közötti kölcsönhatás – rendszerét vizsgálja. Az ökológiai rendszerek, mint általában a környezeti rendszerek, nyíltak, ezért fokozottan érzékenyek a természetes vagy antropogén hatásokra. Az élő rendszerek természetes körülmények között is változnak, de az emberi élet tartamához képest lassan, míg az emberi beavatkozások hatására a változások felgyorsulhatnak.

Ha a környezetvédelmi szempontból negatív hatások dominánssá válnak (pl. túl sok az illegális hulladéklerakó, trágyadépó a külterületen), a rendszer gyors ütemben degradálódik, sőt el is pusztulhat.

Az élő rendszerekben fennálló törvényszerűségek ismeretében az ember szabályozhatja azok működését, így kellő tudatossággal az egyensúly pozitív irányba is eltolható, és tudatosan létrehozható egy új dinamikus egyensúlyi állapot. Az ökológiai állapotot a környezetterhelést is számottevően befolyásolja.

A települési környezet minőségét a későbbiekben bemutatott föld-, víz-, levegőtisztaság-védelem, valamint a jelentős hatások (zajterhelés, hulladékok) elleni védelem koordinált érdekei együttesen határozzák meg.

3.6.4. A KLÍMAVÁLTOZÁS KIHÍVÁSAI, ADAPTÁCIÓ

A 2022-ben és idén 2025-ben tapasztalt aszály bár nagyon súlyos, nem tekinthető rendkívüli méretűnek, hasonló súlyosságú aszályok 20-50 éves visszatérési gyakorisággal bekövetkeznek Magyarországon. A legsúlyosabb aszályok rendszerint a meteorológiai, légköri és hidrológiai aszály együttes fennállásakor alakulnak ki.

Az aszály kérdésével foglalkozó szakemberek szerint az erdőknek, fás-bokros társulásoknak, fasoroknak nagyobb szerepük lehet a klíma helyi szintű javításában, a szél erejének megtörése, a párologtatás és a felhőképződés elősegítése és a hőmérséklet csökkentése révén.

Az öntözéssel szemben hatékonyabb megoldás lehet a talajvízszint emelése, ami akár a víz csatornák medrében történő tározásával (medertározás) is elérhető, a mederből elszivárgó víz ugyanis a medertől mintegy ötszáz méter távolságban is szignifikánsan emelheti a talajvíz szintjét. Szintén segíthet, ha a csapadékosabb évek vizét vagy árvizét szikkasztó mezőkkel juttatják vissza a talajba,

A vízügyi ágazatnak fel kell készülnie ezen időszakok „átvészelésére” bár a lehetőségek korlátozottak, mivel az ágazat azzal tud gazdálkodni, ami van, viszont az aszályos évek jellemzően a felszíni vizek rendkívül alacsony vízhozamait is magukkal hozzák. A rendelkezésre álló, korlátozott vízkészleteket hatékonyabban kell felhasználni, és törekedni kell az eddig kárba vesző vízmennyiségek (pl. a városok területéről elfolyó csapadékvíz) hasznosítására is.

A klímaváltozással nemcsak a magyarországi nagyobb tavak, de a települési kisebb vizek /patakok, halastavak/ vízkészlete is csökken. A szárazabb periódusokban gyakoribb a negatív vízmérleg, ami vízminőségi problémákat is okoz. Egyre inkább előtérbe kerül a vízviszatarítás egy mederben, vízszint emelésével, vagy a vízgyűjtőn létesített tározókkal történő betárolással.

Ahol a vízgyűjtő kis mérete ezt korlátozza, ott erőteljesebb az igény más vízgyűjtőről történő vízpótlásra. Dilemma, hogy az átvezetett víz fel tudja-e venni a tő korábbi életét meghatározó vízminőségi paramétereket. 2022-ben ez több helyütt okozott kisebb-nagyobb vitákat. Vizeink, forrásaink és tavaink jövőképét 50 évnél rövidebb időre nem szabad tervezni, és mai legjobb tudásunk szerint növekszik a szélsőségek esélye. Kérdés, hogy ez trendszerű, vagy periódikus jelenség, vagy mindkettő.

Tény, hogy vizeink természetes öregedésével „*ökoszisztéma szolgáltatásuk*” is csökkenni fog. Mindezek miatt a jövőben a beavatkozásokat (pl. vízviszatarítás, vízpótlás) a szélsőséges helyzetek fogják kiváltani, és sajnos elhúzódó szakmai vitákra kell számítani, mert a rekreációs és a természetvédelmi igények közti konfliktusok tovább fognak erősödni.

Magyarország klíma-adaptációs lehetőségei és stratégiája, a klímavédelemről szóló 2020. évi XLIV. törvény szerint nagy prioritást élveznek, hiszen a klímaváltozás és a mind gyakoribbá, intenzívebbé váló szélsőséges időjárási jelenségek napjaink legfontosabb kihívásai közé tartoznak. A Nemzeti Alkalmazkodási Stratégiában foglalt alkalmazkodási /adaptáció/ kérdések egyre sürgetőbbé válnak, mert a cselekvés halogatása a kockázatok jelentős növekedését vonhatja maga után.

A természetes vizekkel szemben támasztott emberi igényeket a jövőben is a jó vízminőség és megfelelő vízmennyiség tudja csak biztosítani. Ez a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodásban így már rövidtávon is beavatkozásokat igényelnek.

3.7. KLIMATIKUS VISZONYOK

Felsőpáhok község éghajlata mérsékleten hűvös-mérsékelt száraz éghajlati típus határán terül el. Klímája változatos, de mediterrán hatást is élvező, sok napsütés jellemzi. Éghajlata már nem mindenütt olyan kedvező (különösen a Balatontól távolabb eső részein), mint a szomszédos Balaton-felvidéki Borrégióé.

Az évi napfénytartam 2050-2060 óra között van, az évi középhőmérséklet 10,5 °C. Jellemzően nagy a napi és az évi hőingadozás és a hajlam a tavaszi és kora őszi fagyokra.

Az évi csapadékösszeg 700 mm körüli, de ennek időbeli eloszlása szeszélyes. A terület - jellemzően – hóban szegény. A páratartalom és a felhőzet aránylag kicsi. A vízellátottság elég kedvezőtlen, az évi evapotranszporáció 660-700 mm, a vízhiány tehát meghaladhatja az évi 125 mm-t. A leggyakoribb szélirány az ÉNY-i, de gyakran előfordulnak déli szelek is.

Az éghajlat a hőigényes szántóföldi és kertészeti kultúrák számára kedvező.

3.7.1. LEVEGŐMINŐSÉG

Magyarország, a légszennyezés országhatárokon áttérjedő hatásainak csökkentése érdekében megszületett 1979-es Genfi egyezmény részes feleként kötelezettséget vállalt arra, hogy korlátozza, fokozatosan csökkenti és megakadályozza a légszennyező anyagok kibocsátását. Az egyezmény 8. cikke kimondja, hogy: „Az Egyezmény Részes felei információkat szolgáltatnak meghatározott légszennyezők kibocsátásairól meghatározott időszakokra”; vagyis a feleknek el kell készíteni a légszennyező anyagok leltárát.

A Genfi egyezmény aláírása óta 8 jegyzőkönyvvel egészült ki, melyek már a légszennyezés monitorozásához (EMEP jegyzőkönyv-1984), illetve az egyes légszennyező anyagok kibocsátásának csökkentésére határoznak meg célokat és jelentésére tartalmazznak előírásokat.

- fő légszennyezők (NO_x, NMVOC, SO_x, NH₃, CO),
- részecskék (PM_{2.5}, PM₁₀, TSP és BC),
- nehézfémek (Pb, Cd, Hg, As, Cr, Cu, Ni, Se, Zn),
- szerves szennyezők (Dioxinok/furánok, PAH-ok, HCB-k, PCB-k).

Felsőpáhok község levegőminőségét fekvése, éghajlati viszonyai és az emberi tevékenység együtt határozzák meg. A település környezeti levegőállapotát a fűtési időnyen kívüli időszakban elsősorban a gépjármű közlekedés és az azzal járó porterhelés, valamint a Zalai-dombság és a Hévízi-medence tájegységeinek, szántóföldi művelésmódjainak por, pollen és más szennyezőanyag kibocsátása befolyásolja fokozottan.

Előnyös a tájegységek erdőségeinek közelsége, illetve a portalanított utak, zöldfelületek nagy aránya. A légszennyezőanyag-kibocsátás a jelentős közlekedésen kívül, a lakossági fűtésből, valamint az avar és kerti hulladékok égetéséből adódik. A forgalomból származó légszennyező anyagok a forgalommal arányosan képződnek, ezért a maximális terhelés a folyamatosan jelentkezik. A község mezőgazdasági /por és pollen/ terhelésnek is kitett, ugyanis a területhasználat a táj domborzatának megfelelően alakult. A keleti lejtő a szántók területsávja, melyen főként kukoricát, búzát, repcét és árpát termesztnek. A középső lankás domboldal, *beépült belterület*, ahol a község észak-dél irányú, hosszanti teleksávjai helyezkednek el (hegyi-falui részen egyaránt) az út két oldalán.

A község főleg a dombvidék felé terjeszkedik, eltűnőben vannak a szőlők, helyettük a „hegyi” részen is családi házas jellegű épületeket emelnek.

A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet alapján a vizsgált terület a 10. sorszámú légszennyezettségi agglomerációba tartozik. A zónák típusait a 4/2011. (I. 14.) VM rendelet 5. melléklete határozza meg:

A csoport: agglomeráció: olyan légszennyezettségi zóna hol a lakosság száma meghaladja a 250 000 lakost vagy ahol a népesség száma 250 000 lakos vagy annál kevesebb, de a népsűrűség legalább 500 fő/km².

B csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértéket és a tűréshatárt meghaladja. Ha valamely légszennyező anyagra tűréshatár nincs megállapítva, de a területen e légszennyező anyag tekintetében a légszennyezettség meghaladja a határértéket, a területet ebbe a csoportba kell sorolni.

C csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték és a tűréshatár között van.

D csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső vizsgálati küszöb és a légszennyezettségi határérték között van.

E csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.

F csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.

O-I csoport: azon terület, ahol a talajközeli ózon koncentrációja meghaladja a cél értéket.

O-II csoport: azon terület, ahol a talajközeli ózon koncentrációja meghaladja a hosszú távú célként kitűzött koncentráció értéket.

Az érintett légszennyezettségi zóna légszennyező anyagok szerinti besorolását külön táblázat tartalmazza.

<i>A zóna légszennyező anyagok szerinti besorolása:</i>		
<i>(Keszthely és környéke)</i>		
	<i>kén-dioxid</i>	<i>F</i>
	<i>nitrogén-dioxid</i>	<i>F</i>
	<i>szén-monoxid</i>	<i>F</i>
	<i>szilárd (PM10)</i>	<i>E</i>
	<i>benzol</i>	<i>F</i>
	<i>talajközeli ózon</i>	<i>O-I</i>
	<i>PM10 Arzén (As)</i>	<i>F</i>
	<i>PM10 Kadmium (Cd)</i>	<i>F</i>
	<i>PM10 Nikkel (Ni)</i>	<i>F</i>
	<i>PM10 Ólom (Pb)</i>	<i>F</i>
	<i>PM10 benz(a)pirén (BaP)</i>	<i>D</i>

Az „F” kategóriába tartozó területek esetén a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöbértéket nem haladja meg. Az „E”-értékkel jellemezhető területek esetén a légszennyezettség az alsó méréshatár és a légszennyezettségi határérték között helyezkedik el.

A „D” csoportba azon területek sorolandóak, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték, célérték között van. Az O-I csoportba pedig azon területek tartoznak, ahol a talaj közeli ózon koncentrációja meghaladja a célértéket.

Felsőpáhok község levegőminőségét, a település környezeti levegőállapotát a fűtési időnyen kívüli időszakban elsősorban a szántóföldi művelés, valamint a gépjármű közlekedés és az azzal járó porterhelés, szennyezőanyag kibocsátás befolyásolja.

A légszennyezőanyag-kibocsátás a szezonálisan jelentős közlekedésen kívül, a lakossági fűtésből, valamint az avar és kerti hulladékok égetéséből adódik.

A gázfűtésre való átállást követően a lakossági fűtésből származó légszennyezés mértéke igaz erősen lecsökkent és töredéke lett a közlekedési emisszióknak. Ez a csökkenés azonban a gazdasági visszaesés, a háború és az energia és gázáremelkedés miatt várhatóan fokozódik a jövőben.

Az 53/2017. (X.18.) FM rendelet a nagyobb hő teljesítményű (140 kW és 50 MWth közötti névleges bemenő teljesítményű) tüzelőberendezések légszennyezőanyagainak technológiai kibocsátási határértékeire vonatkozó előírásokat tartalmazza. A 140 kW névleges teljesítmény alatti tüzelőberendezések esetén az eljáró illetékes hatóság a települési önkormányzat jegyzője. A fűtőmű és erőmű nagyságrendű teljesítményekre (50 MWth felett) vonatkozó előírásokat külön jogszabályi szabályozás tartalmazza.

A község levegőjének minőségét befolyásolja ezen felül az egyre növekvő pollenszennyezettség, melynek csökkentése érdekében a parlagfű folyamatos irtása szükséges a tulajdonosok részéről. Felsőpáhokon az elmúlt hat évről NO₂ légszennyezettségi mérési adatok manuális mérés által nem állnak rendelkezésünkre. A kibocsátási határérték, valamint a levegővédelmi követelmények megállapítása a környezetvédelmi hatóság egyedi eljárása lefolytatása keretén belül kerül meghatározásra az elérhető legjobb technika és a levegőterhelést okozó forrásokra, tevékenységekre, technológiákra és létesítményekre vonatkozó jogszabályi meghatározások alapján.

A levegővédelemre vonatkozó követelményeket a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII.23.) Kormányrendelet, a levegőterheltségi szint határértékeit, továbbá a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeit a 4/2011. (I.14.) VM rendelet taglalja.

A Kormányrendelet által, a levegővédelemre vonatkozó követelményeket a 3. § értelmében érvényesíteni kell az országos és regionális környezetvédelmi, illetve a társadalmi, gazdasági programok, tervek, a területfejlesztési, terület- és településrendezési tervek, településfejlesztési koncepció kidolgozása során, valamint a helyi önkormányzatok környezetvédelmi programjaiban, a gazdálkodó szervezetek terveiben, valamint a műszaki tervezés esetén.

Tilos a légszennyezés, a diffúz forrás környezetvédelmi követelményeknek nem megfelelő működtetése miatt fellépő levegőterhelés, a levegő lakosságot zavaró bűzzel való terhelése, továbbá a levegő légszennyezettséget okozó terhelése. Levegővédelmi követelmények alkalmazása szükséges új légszennyező forrás létesítésekor és a már meglévő forrás működése esetén. A levegővédelmi követelmények teljesülését a légszennyező forrás üzemeltetése során, a hatásterületen biztosítani szükséges.

A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm.rendelet 25 § (1) bekezdése alapján, a területi környezetvédelmi hatóság hatáskörébe tartozó, helyhez kötött légszennyező pontforrás csak engedély birtokában létesíthető és üzemeltethető, az engedély iránti kérelmek tartalmi követelményeit ennek 5. melléklete tartalmazza. A bűzkibocsátásról való rendelkezést a korábban említett, 4/2011. (I.14.) VM rendelet 5. §-a tartalmazza, melynek értelmében a bűz kibocsátásával járó környezeti hatásvizsgálat köteles és egységes környezethasználati engedély köteles tevékenységek, valamint létesítmények esetén a bűzterhelőt védelmi övezet kialakítása terheli.

3.7.1.1. LEVEGŐTISZTASÁG VÉDELMI VÁLTOZÁSOK

Jogsabályi háttér

2015. október 16.-án lépett hatályba a 292/2015. (X. 8.) Kormányrendelet, amely több ponton lényegesen módosította a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Kormányrendelet előírásait. A változások érintik a hatásterület fogalmát, továbbá módosult ennek számítási módja is. A hazai levegővédelmi szabályozás során első ízben, a diffúz forrásokra is kiterjesztették a hatásterület számításának módszereit. A továbbiakban röviden áttekintjük a légszennyező forrást üzemeltetőket érintő jelentősebb módosításokat.

A fogalom meghatározásokon belül (2. §) módosult a diffúz forrás fogalma. Korábban ez olyan levegőterhelést okozó tevékenységet vagy kibocsátó felületet jelentett, melynél a légszennyező anyag kibocsátási jellemzők méréssel vagy műszaki számítással nem határozhatók meg. Az elmúlt évek kiterjedt kutatásai a felületi és térfogati források kibocsátásait illetően, a mérés technika fejlődése összességében azt eredményezték, hogy ma már legtöbbször legalább műszaki számítási módszer rendelkezésre áll az emisszió mértékének becsléséhez a diffúz források esetében is.

Lényegében ehhez igazodik az új definíció, mely szerint: "diffúz forrás: olyan levegőterhelést okozó tevékenység, kibocsátó felület vagy berendezés, amely nem minősül légszennyező pontforrásnak, továbbá a szabadban végzett tevékenység, amely légszennyezőanyag kibocsátással jár".

Egyértelműsítette a módosítás a pontforrás definícióját is, megnevezve azon kibocsátási jellemzőket - térfogatáram, kibocsátási koncentráció, hőmérséklet, nyomás, amelyek meghatározhatósága a feltétele annak, hogy pl. egy kürtöt légszennyező pontforrásnak tekintsük.

A pontforrás hatásterületének meghatározására a továbbiakban újra használható a 21/2001. (II. 14.) Kormányrendelet idejében még érvényes számítási módszer, amely az egy órás (szálló por esetében 24 órás) füstfáklya tengelye alatti maximális talajközeli légszennyező anyag koncentráció 80%-ával lehatárolható legnagyobb területben adta meg a pontforrás hatásterületét. Így 2011 óta elsőként újra három módszer áll rendelkezésre a hatásterület számítására. Kiegészült továbbá a 2. § egy új ponttal (12.a), amely a hatásterület számítási módszereit a helyhez kötött (működése közben helyét meg nem változtató) diffúz forrásokra is kiterjeszti.

Ebben a vonatkozásban egy szennyvíztelepi levegőztető medence, hulladéklerakó, vagy akár egy állattartó épület vagy egy trágyatároló is diffúz forrásnak minősül. A jelenlegi módosítással a 4. § pedig meglehetősen szigorú követelményt támaszt a diffúz források üzemeltetői számára: nemcsak a levegőszennyezés, de a diffúz forrás környezetvédelmi követelményeknek nem megfelelő működtetése miatti levegőterhelés is tilos.

Ezen felül módosult a bejelentés-köteles diffúz források köre is. Eddig a felügyelőség (környezetvédelmi hatóság) hatáskörében állt, hogy a gazdálkodó szervezetet egy adott diffúz forrás bejelentésére kötelezte-e. Mostantól viszont az összes E-PRTR rendelet (166/2006/EK) I. melléklete szerinti diffúz forrás működtetése levegőtisztaság-védelmi engedélyhez kötött.

Az állattartókat érintő további lényeges változás a védelmi övezetek kérdéskörét érinti. A 306/2010. (XII. 23.) Kormányrendelet 5. § (3) bekezdése alapján a levegővédelmi jogszabály hatályba lépését (2011. január) követően engedélyezett bűz kibocsátással járó környezeti hatásvizsgálat- vagy egységes környezethasználati engedély-köteles tevékenységeknél volt előírás a védelmi övezet kijelölése.

A jelenlegi módosítás eltörölte a jogszabály hatályba lépését követően engedélyezett részt a szövegből. Ebből az következik, hogy a környezetvédelmi vagy EKH engedéllyel rendelkező (a példa kedvéért) állattartó telepek mindegyikénél ki kell jelölni a védelmi övezetet, amire (miután erre vonatkozóan a jogszabály határidőt nem ad meg) feltehetőleg a következő időszak teljes körű környezetvédelmi programozás megalkotásánál kerülhet sor.

Mindez számos vitás esetet eredményezhet, mivel a 306/2010. Korm. r. 5. § (6) bekezdése alapján a védelmi övezeten belül lakóépület, üdülőépület, oktatási, nevelési, egészségügyi, szociális és igazgatási épület nem lehet.

Amennyiben ez a feltétel nem teljesül, úgy a környezetvédelmi hatóság a program vizsgálati eljárásban megtagadhatja akár az új környezetvédelmi ill. EKH engedély kiadását is. A jogszabályváltozás súlyát értékelve kijelenthető, hogy a bűzforrásokat üzemeltetők számára célszerű már most megkezdni környezetük felmérését, illetve a lehetőségek értékelését.

A levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről a 4/2011. (I. 14.) VM rendelet rendelkezik.

A programozás során megvizsgált terület jelenlegi állapotának megfelelő, az alapállapotot jelentő levegőminőségi helyzetének megítéléséhez a terület légszennyezettségi paramétereit az egészségügyi határértékekkel kell összevetni.

A 4/2011. (I. 14.) VM rendelet (szemben a hatályon kívül helyezett 14/2001. (V. 9.) KöM-EüM-FVM együttes rendelettel) nem tartalmazza a nitrogénoxidokra (NOX) korábban érvényben lévő határértékeket, melyek a következők voltak: 200 µg/m³ órás, 150 µg/ m³24 órás és 70 µg/ m³éves határérték.

A releváns határértékeket és a tájékoztatási és riasztási küszöbértékeket az alábbi táblázatokban foglaltuk össze.

A légszennyező anyagok egészségügyi és ökológiai határértékei

Légszennyező anyag	Vesz. Fokozat	Egészségügyi határérték (zárójelben a túllépés engedélyezett mennyisége) [µg/m3]						Ökológiai határérték (éves) [µg /m3]
		órás		24 órás		éves		
		H.é.	T.h.	H.é.	T.h.	H.é.	T.h.	
Kén-dioxid	III.	250 (24)	150	125 (3)	-	50	-	20
Nitrogén-dioxid	II.	100 (18)	50%	85	-	40	50%	30
Szén-monoxid	II.	10 000	-	5 000*	60%	3 000	-	-
Szálló por (PM10)	III.	-	-	50 (35)	50%	40	20%	-
Ólom	I.					0,3	100%	

Higany és szervetlen higany vegyületek Hg-ként	I.					1		
Benzol	I.			10		5	100%	

A légszennyező anyagok tájékoztatási és riasztási küszöbértékei

Légszennyező anyag	Átlagolási időszak	Tájékoztatási küszöbérték	Riasztási küszöbérték
		[µg /m3]	
Kén-dioxid	1 óra	400 három egymást követő órában	500 három egymást követő órában vagy 72 órán túl meghaladott 400
Nitrogén-dioxid	1 óra	350 három egymást követő órában	400 három egymást követő órában vagy 72 órán túl meghaladott 350
Szén-monoxid	1 óra	20 000 három egymást követő órában	30 000 három egymást követő órában vagy 72 órán túl meghaladott 20 000
Szálló por (PM10)	24 óra	75 két egymást követő napon és a meteorológiai előrejelzések szerint a következő napon javulás nem várható	100 két egymást követő napon és a meteorológiai előrejelzések szerint a következő napon javulás nem várható
Ózon	1 óra	180 három egymást követő órában	240 három egymást követő órában vagy 72 órán túl meghaladott 180

Fontosabb levegő-védelmi jogszabályok:

- 4/2011. (I.14)VM rendelet a levegőterhelhetőségi szint határértékeiről és a pontforrások kibocsátási határértékeiről.
- 6/2011. (I.14) VM rendelet a levegőterhelhetőségi szint és a helyhez kötött pontforrások kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével és értékelésével kapcsolatos szabályokról *(módosítva a földművelésügyi miniszter 33/2015. (VI. 25.) FM rendeletével)*

Egyéb kapcsolódó jogszabályok lehetnek:

- az egyes tevékenységek és berendezések illékony szerves vegyület kibocsátásának korlátozásáról szóló 10/2001. (IV. 19.) KöM rendelet HELYETT, az egyes tevékenységek illékony szerves vegyület kibocsátásának korlátozásáról szóló 26/2014. (III.25) VM rendelet,
- a 140 kWth és az ennél nagyobb, de 50 MWth –nál kisebb névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések légszennyező anyagainak technológiai kibocsátási határértékeiről szóló 23/2001. (XI. 13.) KöM rendelet (tüzelőanyag fajtától függő határérték MÓDÓSÍTOTT biomassza tüzelésre),
- Az 50 MWth és az annál nagyobb névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések működési feltételeiről és légszennyező anyagainak kibocsátási határértékeiről szóló 10/2003. (VII. 11. KvVm) rendelet HELYETT 110/2013. (XII. 4.) VM rendelet. Új az 5. § összesítési szabály.

Egyéb jogszabályok a levegővédelem területén:

- a földgázüzemű gázmotorok technológiai kibocsátási határértékeinek és azok alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 32/1993. (XII. 23.) KTM rendelet,
- a hulladékok égetésének műszaki követelményeiről, működési feltételeiről és a hulladékégetés technológiai kibocsátási határértékeiről szóló 3/2002. (II.22.) KöM rendelet HELYETT 29/2014. (XI. 28.) FM rendelet,
- az ózonréteget lebontó anyagokkal és egyes fluortartalmú üvegházhatású gázokkal kapcsolatos tevékenységekről szóló 310/2008. (XII. 20.) Korm. rendelet (hűtőház, klíma), HELYETT a fluortartalmú üvegházhatású gázokkal és az ózonréteget lebontó anyagokkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 14/2015. (II.14.) Korm. rendelet (hatályos: 2015. 02. 18.), változott a napokban, az ellenőrzésben a felügyelőség hatásköre megszűnt, hatóságok 3. §.
- a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet.

Adatszolgáltatások:

- KAR-Környezetvédelmi Alapnyilvántartó Rendszer
- LAL – Levegőtisztaság-védelmi Alapnyilvántartó Rendszer
- LM – Légszennyezés mértéke éves bejelentés
- E-PRTR (levegővédelmi szempontból állattartó telepek) – a megfelelő LM lapon
- ózonkárosító anyagokról, egyes fluortartalmú üvegházhatású gázokról

Felsőpáhok község esetében levegőminőségi szempontból jelentősebb változás nem történt az elmúlt években. Levegőminőségi helyzetének megítéléséhez alapvető a légkört terhelő szennyező-anyagok koncentrációjának meghatározása.

A környezeti levegőbe kerülő légszennyező anyagok antropogén forrásból és azon belül is elsősorban a fosszilis tüzelőanyagok elégetéséből származnak, amelyek ipari, közlekedési, mezőgazdasági, kommunális eredetűek, illetve a hő- és villamosenergia termeléshez kapcsolódnak. Egy adott térség levegőminőségének alakulását a kibocsátásokon túlmenően a légkörben zajló fizikai és kémiai folyamatok, a meteorológiai jellemzők, a domborzati és egyéb tényezők együttesen határozzák meg.

A folyamat bonyolultsága miatt egy térség levegőjének minősége a csak megfelelő helyre és számban telepített monitoring állomásokból kialakított rendszer segítségével minősíthető egyértelműen.

A falu légszennyezettségét egyértelműen a közlekedésből, szállításból eredő légszennyező anyagok határozzák meg. A települést az országos átlagot meghaladó légszennyező hatás nem éri.

A lakosságot leginkább zavaró, légszennyezettséget okozó tevékenység a kertekben végzett égetés. Fű és lomb égetésére az önkormányzathoz panasz nem érkezett. A zöldhulladék gyűjtését egyénileg otthoni komposztálással oldják meg.

A terület levegőállapotának bemutatásához az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (a továbbiakban: OLM) mérőállomásának adatai sajnálatos módon nem felhasználhatók, mivel az OLM Felsőpáhok területén sem automata, sem manuális (RIV) mérőpontot nem üzemeltet.

Ennek oka a település és térsége megfelelő levegőminőségében keresendő, a jelentős légszennyező források hiánya nem indokolja állandó légszennyezettségi mérőpont üzemeltetését.

A levegőtisztaság védelem tekintetében a településen általában véve a jogforrásokban meghatározott immisziós határértékek biztosítottak. Az OLM legközelebbi automata állomása Zalaegerszegen található. Manuális mérőhálózatnak két közeli eleme van Nagykanizsán és Keszthelyen.

Szabadtéri égetések, tüzek

A 2022-02023. év során a szabadtéri tüzek száma nem volt kimagasló a Járásban, évi átlagosnak volt mondható. A tavaszi szabadtéri tüzesetek kapcsán a földhivataltól kikérésre kerültek az érintett földterületek tulajdonosainak adatai. A területek jogszabályban történő gáztól, növényi hulladékoktól mentesen tartására hatósági felhívásban lettek kötelezve.

A szabadtéri égetés, illetve annak engedélyezése, terület szerint (külterület, belterület) élesen elkülönül az Országos Tűzvédelmi Szabályzat szerint, amely 2015. évben az 54/2014. (XII. 5.) BM rendeletben került szabályozásra. A külterületi égetés engedély-, és illetékköteles tevékenység, a belterületi égetést pedig a helyi rendelet szabályozza.

A kirendeltség a helyi rendelet figyelembevételével engedélyezi, vagy elutasítja az engedély kiadását. Ahol zöldhulladék lerakó üzemel, ott a komposztálás elősegítése érdekében - ha nyomós indok nem áll fenn-, akkor az engedély kiadását a tűzvédelmi hatóság megtagadja. A tavasszal ellenőrzésre kerültek az önkormányzatok szabadtéri hulladékégetéssel kapcsolatos rendeletei.

A veszélyhelyzet kihirdetésével az általános égetés tilalmáról szóló rendelet végrehajtása a veszélyhelyzet végéig felfüggesztésre került. Amennyiben tűzgyújtási tilalom van érvényben az azt jelenti, hogy tilos tüzet gyújtani erdőkben, fásításokban, facsoportokban, útszéli fasorokban és ezek 200 méteres körzetében, még a kijelölt tűzrakó helyeken is. A tüzek megelőzése érdekében a dohányzó autósok ne dobják ki az égő cigarettacsikkot az autóból, mert az út menti száraz növényzet nagyon könnyen meggyulladhat. A kirándulók ne szemeteljenek, mert az üveg- és fémhulladék mellett, hogy szennyezi a környezetet, a nap sugarait összegyűjtve tüzet is okozhat. *Felsőpáhok Község Önkormányzata rendeletben szabályozta a hulladékégetést!*

Pollenhelyzet

Zala megyében kizárólag Zalaegerszegen történik a levegő pollentartalmának monitorozása. A pollencsapda a Zala Vármegyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztálya hivatali épületének tetején üzemel.

A lakosság folyamatos tájékoztatása érdekében a heti jelentések és a napi előrejelzések a Alsópáhoki Közös Önkormányzati Hivatal Felsőpáhoki kirendeltségében érhetőek el a hivatali felelős munkatársainál.

Kátyán-hegy, megmaradt régi pinceépületekkel

<https://www.zaol.hu/helyi-életstilus/2023/07/Felsőpáhok.....-evezredes-falu-betelepulokkal-gyonyoru-tajjal>

Főbb szezon paraméterek

allergén latin neve	allergén magyar neve	allergenitási fok	napi maximum (db/m ³)	napi maximum ideje	össz-allergénszám
<i>Acer</i>	juhar	2-3	198	2018.04.06	731
<i>Alnus</i>	éger	3	533	2018.03.11	≈ 2997
<i>Ambrosia</i>	parlagfű	4	503	2018.09.01	7819
<i>Artemisia</i>	üröm	4	31	2018.08.10	481
<i>Betula</i>	nyír	3	1639	2018.04.08	7446
Cannabaceae	kenderfélék	1	158	2018.08.13	1504
<i>Carpinus</i>	gyertyán	2	180	2018.04.13	1597
Chenopodiaceae	libatopfélék	3	22	2018.08.22	552
<i>Corylus</i>	mogyoró	3	-	-	-
Cupressaceae/Taxaceae	ciprus-/tiszafeafélék	2-3	297	2018.03.13	3376
<i>Fagus</i>	bükk	1	63	2018.04.13	400
<i>Fraxinus</i>	körös	3	1367	2018.04.24	7186
<i>Juglans</i>	dió	1	228	2018.04.23	1197
Moraceae	eperfélék	1	3517	2018.04.24	12443
Pinaceae	fenyőfélék	1	248	2018.05.06	1748
<i>Plantago</i>	útifű	3	26	2018.07.08	419
<i>Platanus</i>	platán	3	665	2018.04.17	2741
Poaceae	pázsitfűfélék	4	160	2018.05.06	2281
<i>Populus</i>	nyárfa	2	112	2018.04.08	608
<i>Quercus</i>	tölgy	3	445	2018.04.22	2550
<i>Rumex</i>	lórom	3	6	2018.06.07	93
<i>Salix</i>	fűz	3	204	2018.04.15	1108
<i>Ulmus</i>	szil	1	21	2018.03.15	128
Urticaceae	csalánfélék	3	592	2018.08.13	14779
<i>Alternaria</i>	(penészgombák)	4	2208	2018.09.22	81600
<i>Cladosporium</i>		4	33376	2018.09.08	1122848

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény 17.§ (1) bekezdés (c) pontja szerint a földhasználó és a termelő köteles a nem zárlati és nem vizsgálatköteles nem zárlati károsítók ellen védekezni, ha azok más, különösen a szomszédos termelők növénytermelési, növényvédelmi biztonságát vagy az emberi egészséget bármely módon veszélyeztetik.

Hőségriadó

A hőségriasztást a Zala Vármegyei Kormányhivatal Keszthelyi Járási Hivatala adja ki. A felhívások minden esetben haladéktalanul továbbításra kerültek a háziorvosi szolgálatoknak, ügyeletvezetőknek, óvodáknak, bölcsődéknek, szociális otthonoknak. Az első hőségriasztás alkalmával mindenki megkapta a "Közegészségügyi tanácsok a hőhullámok hatásainak enyhítésére" c. kiadványból a rá vonatkozó tájékoztatókat is.

A Nemzeti Népegészségügyi Központ folyamatos kommunikációt folytat az írott, elektronikus és közösségi média csatornáin keresztül a hőségriasztással kapcsolatban (*Tisztifőorvos Facebook oldal*, <https://www.nnk.gov.hu/index.php/tanacsok-hoseg-idejere>).

A hőségriadó fokozatai:

- 1. fokozat:** *Figyelmeztető jelzés:* (belső használatra, egészségügy, mentősök felé) a várható napi 25 C°-os vagy azt meghaladó középhőmérséklet esetén.
- 2. fokozat:** *Készültség jelzés:* (tájékoztatás az egészségügy és a lakosság felé), amennyiben a hőmérséklet várhatóan legalább három egymást követő napon eléri (vagy meghaladja) a 25 C°-t.
- 3. fokozat:** *Riadó jelzés:* (tájékoztatás az egészségügy és a lakosság felé), amennyiben várhatóan legalább három egymást követő napon a napi középhőmérséklet eléri a 27 C°-ot.

Cél:

- a hőség negatív egészségi hatásainak megelőzése,
- az alkalmazkodás elősegítése egyéni és társadalmi szinten.

Az eddigi hőségriadók kapcsán rendkívüli esemény nem történt. Az érintett intézmények vezetőivel és a helyi médiával a Járási Népegészségügyi Osztály együttműködése folyamatos volt. Az egyre gyakrabban előforduló hőhullámok alatt tapasztalható, hogy a vízmintavételezéssel rendszeresen monitorozott vizek mellett a szökőkutakban keresnek felüdülést az emberek. A szökőkutak vize megbetegedési kockázatot jelenthet, hiszen ha nem gondoskodnak megfelelő tisztításról, fertőtlenítésről, illetve ha a szökőkút nem üzemel folyamatosan, a kút belső felszínén olyan élőbevonat (biofilm) alakul ki, amit a hagyományos tisztítási technológiával már nehéz eltávolítani.

A kialakult élőbevonat mellett a 25 °C feletti vízhőmérséklet kedvező feltételeket teremt számos mikroorganizmus elszaporodásához, köztük kiemelten fontos a **Legionella**.

A Legionella kis csíraszámban szinte bármilyen édesvízi környezetben előfordul, innen a vízhálózatokon keresztül kerülnek a szökőkutakba, illetve a párapukok csőrendszerébe is. A nyári kánikula idején a kedvező feltételek elősegítik az elszaporodásukat. Esetlegesen szökőkutakban és párapukokban üzemelés közben nagy mennyiségű vízpermet keletkezik, így a Legionellákat tartalmazó kisméretű vízcseppek a tüdő légútyagocskáiba jutva helyileg gyulladást okozhatnak.

Az éghajlatváltozás hatására bekövetkező változások a lakosság egészének az egészségét fogják befolyásolni. A hőhullámok, az árvizek, a viharok, a tüzesetek és az aszályok következtében fellépő megbetegedések és sérülések a növekvő nyári átlaghőmérséklet hatására, és a hőhullámok alatt fellépő hasmenéses megbetegedések, a keringési-légzőrendszeri megbetegedések növekvő gyakorisága és néhány fertőző betegség hordozóinak megváltozott térbeli eloszlása mind következményei az éghajlatváltozásnak.

Hőhullámnak tekinthető az az időszak, amely során legalább három egymást követő napon az napi átlaghőmérséklet meghaladja a napi 25°C átlaghőmérsékletet. A hőhullámos napokon megnő a halálozások száma az év egyéb időszakaihoz képest. A hőhullámok közegészségügyi hatásai azonban egyéb tünetek formájában (lassuló reakcióidő, hőstressz, hőség, súlyosabb/enyhébb rosszullétek, koncentrációs problémák) is jelentkeznek, így hatásaik továbbgyűrűzve érinteni fogják a munkavégzést munkahelyi balesetek növekedésével, a közlekedést a közlekedési balesetek számának növekedésével, valamint az egészségügyi hálózat leterheltségét is jelentős mértékben fokozzák.

Az éghajlatváltozás bizonyos időjárási körülmények között negatívan érinti a légszennyező anyagok koncentrációját. A légszennyező anyagok (a nagymértékű nyári gépjárműforgalom által) megnövekedett koncentrációja növeli a légzőszervi megbetegedések számát.

Ezek a megbetegedések még inkább érinteni fogják az időseket, krónikus betegséggel küzdőket és a rossz alkalmazkodó képességű, illetve meggyengült immunrendszerű embereket.

Ezért fel kell készíteni a lakosságot az általuk nem befolyásolható hatásokhoz történő alkalmazkodásra. Sérülékeny csoportok közé sorolhatók a korcsoportok alapján a gyermekek és idősek, egészségügyi helyzet alapján főként a szív- és érrendszeri betegségekben szenvedők, iskolai végzettség szerint az alacsony iskolázottságú csoportok, lakóhely alapján villámárvízzel, belvízzel veszélyeztetett területek lakói, a régi, nem megfelelő műszaki állapotú házak, lakások lakói.

3.8. KÖRNYEZETI ZAJÁLLAPOT

A környezet állapotát, minőségét a meglévő és tervezett funkciók működését döntően befolyásoló hatótényező a környezeti zaj.

Az épített környezet intenzitásának növekedése, az életmód változása, a mobilitási igény, a közlekedés általános műszaki állapota és fejlődési tendenciái, a települések történeti fejlődése és még sok más műszaki, társadalmi tényező eredményezte, hogy környezetünk egyre inkább elzajosodott.

A nyugodt és csendes környezet iránti igény fokozódása a környezetünkben rendszeresen és egyre nagyobb mértékben fellépő zaj visszaszorítására ösztönöz. Napjainkban ugyanis az akusztikai minőség a települések környezetállapotának fontos jellemzője.

A Keszthelyi Járási területek jelenlegi zaj- és rezgéshelyzetének feltárásával, minősítésével segíthető a környezetvédelmi szempontból is megfelelő települési környezet, az optimális minőségi turizmus feltételeinek kialakítása és megtartása. A környezeti zaj- és rezgésvédelem területén érvényes rendeletek, előírások megtartásával biztosítható a zajvédelmi szempontból is megfelelő települési környezet kialakulása.

A területrendezés, településfejlesztés során lehet leghatékonyabban érvényesíteni azokat az előírásokat melyekkel a káros hatások kialakulása megelőzhető, a meglévő hatások csökkenthetők, illetve a kedvező állapot megtartható. *A szabályozás a környezet szempontjából leginkább terhelő zaj- és rezgésforrásokra, így az ipari, közlekedési, építkezési zajokra és rezgésekre állapít meg követelményeket.*

Egy terület környezeti zajterheltségét nagymértékben meghatározza a terület földrajzi adottsága, a kialakult területszerkezeti- és területhasználati módszer. A kialakult zajhelyzet részben annak következménye, hogy a további terület-felhasználásoknál, közlekedési nyomvonalak kijelölésénél még nem érvényesülnek a zajvédelem szempontjai.

Másrészt a zajterhelés kialakulásában meghatározó tényezőként szereplő közúti közlekedés fejlesztése - elkerülő útvonalak építése, útvonalak minőségi fejlesztése – lassú ütemben történik. A zaj és rezgés elleni védelem követelményeinek teljesüléséhez, illetve további fejlesztéséhez a vizsgálati adatok ismeretében, illetve azok értékelését követően kerülhetnek meghatározásra azok az intézkedések és feladatok, melyekkel a meglévő káros mértékű terhelések csökkenthetők, illetve egyidejűleg új terhelések kialakulása megakadályozható.

Felsőpáhok település egyes területein kialakuló zajterhelés a különböző zajforrások kibocsátásaiból tevődhet össze, de egyáltalán nem jellemző. Csendes kis falu.

A zajforrások több fő csoportra oszthatók:

- közlekedés;
- lakóterületen folytatott zajos tevékenység (pl. vállalkozások, szántóföldi művelés);
- hangosító berendezések
- egyéb (pl. katonai tevékenység, vallásgyakorlás) zajforrások

Közlekedési eredetű zajterhelés

Jelenleg hazánk lakosságának mintegy 50-60%-a közúti közlekedéstől eredő, zavaró mértékű zajjal terhelt. Kiterjedt területeken, elsősorban a főútvonalak mentén, jelentős lakosságot érint a határértékek olyan fokú túllépése, amely már egészséget veszélyeztető hatású.

A közúti forgalom okozta zajterhelésről nem áll rendelkezésre olyan aktuális és egységes mérési adatmennyiség, melyből megbízható statisztika nyerhető. Szórvány mérési adatok viszont egyöntetűen bizonyítják az országszerte kialakult igen kedvezőtlen állapotokat.

Főútvonalak mentén az épületek homlokzatait érő zajterhelés általában nappal 70 - 83 dB, éjjel 60 - 75 dB körül mozog, míg a tervezési határérték nappal 65 dB, éjjel 55 dB. A szokványos nyílászárók csukott állapotban a közlekedési zajt 20 - 25 dB-lel csökkentik.

A környezeti zajforrások közül Felsőpáhok község belterületét a közlekedési zaj kevésbé terheli. Konkrét mérések a településen nem történtek, e tekintetben a környezeti terhelés elviselhető. A nagyobb forgalmú útvonal /760 sz./ mentén incsenek lakóházak, belterületen viszont a lakóházak és intézmények homlokzatai előtti zajterhelés nem lépi túl az OECD 1991. évi jelentésében a közlekedési zajmisszió 65 dB mértékű határértéket, illetve a 4/1984. (I.23.) EüMsz. rendelet határértékeit.

A közlekedés és gépjárműforgalom a légszennyezéshez hasonlóan a település legjelentősebb zajforrásra is, ami különösen igaz a nagy forgalmú utakra. Ez a terhelés esetenként a belterületi utcákban a legjelentősebb. Az ipari és szolgáltatási rendezvényi zajterhelések esetenként jelentkeztek, azonban ezek hatásai a jogforrásokban meghatározott határértékek alatt maradnak.

Felsőpáhok lakott területein nem áthalad a településeket összekötő műút, így a településen ilyen jellegű zajterhelés nem érintheti az embereket.

A zajterhelés nagyságát inkább a területhasználatok, a beépítési viszonyok, a zajforrás és a védendő létesítmények közötti távolság, stb. befolyásolják.

A zaj és rezgésvédelmet, valamint a levegővédelmet is szolgálja a környéken kialakított számos kerékpárút, valamint évről évre a biciklis közlekedést a térségben népszerűsítő programok.

Tiltva van a település területén olyan zajkeltés, amely a köznyugalmat, közcsendet zavarja. Zajkeltő munkák (*betonkeverés, fűnyírás*) csak 08 – 22 óra között végezhetők, valamint vasárnap és ünnepnap a zajkeltés tilos!

A szabadidős tevékenységek, vendéglátóegységek, háztartási tevékenységek zajvédelmi követelményeinek betartása évről évre javul, évente egy-két rendezvény után érkezik panaszbejelentés.

A szabadidő rendezvények szervezői évről évre egyre több óvintézkedést tesznek annak érdekében, hogy a rendezvények környezetében lakókat ne érje káros zajhatás.

3.9. A TELEPÜLÉSI ÉS AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÁLLAPOTA

3.9.1.Hulladékgazdálkodás

Magyarországon a hulladékgazdálkodásból, valamint a szennyvízkezelésből származik a teljes üvegházhatású gázkibocsátás 6-7 százaléka. A kibocsátás CO₂ egyenértékben számított nagyobb részét az elszállított és lerakott települési (és ipari) hulladék anaerob bomlási folyamatából származó, illetve a szennyvízkezelés során képződő metán teszi ki. A hulladékgazdálkodás szempontjából a legjelentősebb kibocsátás a hulladéklerakókban képződő depóniagáz, amely ÜHG-potenciálja lényegesen magasabb a szén-dioxidénál. Ennek oka, hogy a szerves anyagok lerakóban történő spontán bomlása során a depóniagázt 40-60%-ban alkotó metán is képződik. A hulladékgazdálkodás alapelveivel összhangban előnyt élvez minden intézkedés, amely a lerakóktól eltereli a hulladékot, és így hozzájárul a kibocsátás csökkentéséhez. Növekszik az egy főre jutó hulladékmennyiség a fogyasztási szokások, illetve magának a fogyasztásnak a növekedése, valamint a sokszor túlcsomagolt termékek miatt.

A hulladékgazdálkodás terén az első lépés a hulladékok mennyiségének a csökkentése, amit nem lehet csak a tudatos fogyasztói magatartással és a szemléletformálással megoldani. A kereskedelem szereplőinek a gyártóknak és az eladásokat ösztönző marketingnek a szerepe legalább olyan jelentős. A hulladéklerakókról légkörbe jutó metán a szerves anyagok bomlása során szabadul fel, amelyek egyrészt különböző eredetű zöldhulladékokból, másrészt feldolgozott állati- és növényi maradványokból, jórészt ételmaradványokból tevődnek össze. Ezek együttes részesedése az összes települési hulladékon belül megközelítheti a 30%-ot is. A települési környezetben erősen megnő az ételhulladékok aránya (akár a teljes biológiailag lebomló hulladékok 90-95%-a is lehet).

Ez a régióban fokozottan jelenik meg, hiszen az erős gasztro- turizmusnak köszönhetően a régió településeinek jelentős részén az élelmiszer eredetű hulladékok aránya magas. A vendéglátó ipari egységek mellett az élelmiszerhulladék és a megnövekedett csomagolási hulladék a turisták fogyasztási szokásaihoz, mintáihoz kötődnek. Ezek jelentős csökkentésével a hulladéklerakók kapacitása is tovább fenntartható, illetve a bomlásból származó nagy mennyiségű gáz keletkezése is elkerülhető lenne.

3.9.1.1. Változások a hulladékgazdálkodás szerepkörökben és jogkörben

Jogszabályi háttér

A hulladékokról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény 2023. július 01. napján jelentős mértékben módosult, mely érinti a helyi önkormányzatok hatáskörébe utalt hulladékgazdálkodási jogkört és feladatkört is.

2023. július 01. napjától az állam, már saját hatáskörben látja el a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenységet, koncessziós szerződés alapján. A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás tárgyában meghirdetett koncessziós eljárás eredményeként a közszolgáltatási feladatokat az állam a MOL Nyrt. útján látja el, aki elnyerte a 35 évre szóló, évi 4-5 millió tonna hulladék kezelésére vonatkozó magyarországi hulladékkoncessziót. A MOL a feladat ellátása érdekében létrehozta a MOHU MOL Hulladékgazdálkodási Zrt-t, aki a hulladékgazdálkodási koncesszióért felelős cég.

A települési (lakosságtól és intézményektől, gazdálkodó szervezetektől származó háztartási és háztartásihoz hasonló) hulladék begyűjtését és kezelését, valamint a hazai kiterjesztett gyártói felelősségi rendszert (EPR), megszervezve az e rendszer hatálya alá tartozó termékkörökből származó hulladékok hulladékgazdálkodási feladatait is ellátja.

2040. évre a cél elérhető legyen az Európai Unió által előírányzott, a települési hulladék újrahasznosítására vonatkozó minimum 65, míg a hulladéklerakóba kerülő hulladék esetében a maximum 10 százalékos arány elérése.

A MOHU kiválasztotta azt a hat regionális partnercéget (Régikoordinátorok), amelyek 2023. július 1-jétől elvégzik a lakossági hulladék mellett az intézményi kommunális hulladék begyűjtésének koordinálását, továbbá együttműködnek az érintett alvállalkozókkal. A régiókoordinátorok feladata lesz, hogy az uniós és hazai szabályoknak, valamint a koncessziós társaság útmutatásának megfelelően fenntarthatóan, előkezelésre minél alkalmasabb módon gyűjtsék a hulladékot, amely ezt követően újrafeldolgozásra kerülhet. A régiókoordinátorok a régiós ügyfélszolgálatokat, a begyűjtési és szállítási folyamatokat koordinálják, és részben ellátják, továbbá a közreműködő szolgáltatók teljesítmény kontrollját, ellenőrzését a koncessziós társasággal való együttműködésben végzik.

2023. július 01. napjával módosult mind a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény, mind pedig a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény önkormányzati feladatokat szabályozó része.

A hulladékgazdálkodási feladat kikerült az önkormányzat kötelező feladatai közül, a hulladéktörvény felhatalmazó rendelkezése pedig egy pontban érinti csak az önkormányzatok által kötelezően szabályozandó tárgykört, ez pedig az elhagyott hulladék felszámolásához szükséges helyi intézkedések körének meghatározására vonatkozó önkormányzati rendelet megalkotásának kötelezettsége.

Felhatalmazást kapott továbbá a települési önkormányzatok mindenkorai képviselő-testülete arra, hogy rendeletben állapítsa meg a közterület tisztán tartására vonatkozó részletszabályokat.

Az önkormányzatok hulladékgazdálkodással kapcsolatos szerepe

Eszköztulajdonos

Az önkormányzatok a koncesszió indulását követően is eszköztulajdonosok maradtak, tehát a tulajdonukban maradtak a hulladékgazdálkodási létesítmények. Ezen létesítmények használatával kapcsolatban a MOHU Zrt. már megkötötte a szükséges szerződéseket e létesítmények üzemeltetőivel.

Hulladékgazdálkodási alapfeladat

2 éve tehát megszűnik az önkormányzatok hulladékgazdálkodási alapfeladata, ezt a koncessziós társaság vette át. A jelenlegi közszolgáltató cégek a MOHU Zrt. alvállalkozóiként látják el a hulladékgazdálkodási feladatokat. A MOHU által kiválasztott régiókoordinátorok és közreműködő alvállalkozóik feladata lett, hogy az uniós és hazai szabályoknak, valamint a koncessziós társaság útmutatásának megfelelően, fenntarthatóan, előkezelésre minél alkalmasabb módon gyűjtsék a hulladékot, amely ezt követően újrafeldolgozásra kerülhet.

A régiókoordinátorok és közreműködők a hulladékot csak gyűjtik és szállítják, majd ezt követően átadják a kezelőik részére, de a kezelést nem ők végzik.

Hulladékgazdálkodással kapcsolatos szabályozás

A hulladékgazdálkodási közfeladat önkormányzatoktól való elkerülésével megszűnt az ezzel kapcsolatos önkormányzati szabályozási jogkör is, így az önkormányzatok által a hulladékgazdálkodással kapcsolatban alkotott rendeleteket hatályon kívül kellett helyezni.

Az önkormányzatok által eddig biztosított hulladékgazdálkodással kapcsolatos kedvezmények egy törvénymódosítás alapján megmaradtak az új rendszerben is, hacsak az adott önkormányzatok nem vonták vissza ezeket és jelentették be a változást a MOHU és/vagy az NHKV felé.

Köztisztasági alapfeladat

A köztisztasági feladatellátás a jogszabályváltozás után is az önkormányzatok feladata maradt, így annak költségei is az önkormányzatoknál vannak. 2023. július 1-je után a köztisztaságból származó – települési hulladéknak minősülő – hulladék átvételére csak a MOHU vagy annak szerződött alvállalkozói jogosultak.

A köztisztaságból származó települési hulladék átvételének, kezelésének költségeit a MOHU Zrt. viseli, melyet az önkormányzatok az illetékes miniszter által megállapított szolgáltatási díj formájában térítenek meg a MOHU Zrt. részre.

A köztisztasági hulladékban az országos hulladék-összetétel analízis alapján megállapított átlagos EPR tartalom arányos köztisztasági költségeinek fedezetére beszedett gyártói felelősségi díjjal a MOHU Zrt. negyedévente elszámol az önkormányzatokkal.

Az önkormányzatok továbbra is maguk szervezik meg a köztisztasági tevékenységüket (gyűjtés, szállítás), amelyből származó koncesszió hatálya alá tartozó települési hulladékot kizárólag a MOHU vagy szerződött alvállalkozói által üzemeltetett létesítményeibe adhatja át.

Folyamatok a MOHU rendszerében

A MOHU Zrt. az átlátható és egységes partnerkezelés céljából létrehozta elektronikus ügyintézési felületét, a Partner Portált. Az önkormányzatoknak ezen a felületen szükséges regisztrálniuk a köztisztasági hulladékkal kapcsolatos szolgáltatásokra, valamint az intézményi hulladékszállításra vonatkozóan.

Az önkormányzatok regisztrációja – köztisztaságból származó hulladék

Az önkormányzatok továbbra is maguk szervezik meg a köztisztasági tevékenységüket (gyűjtés, szállítás), amelyből származó koncesszió hatálya alá tartozó települési hulladékot kizárólag a MOHU vagy szerződött alvállalkozói által üzemeltetett létesítményeibe adhatja át. A MOHU Partner Portálján történő regisztrációja során az önkormányzatok adják meg a hulladék beszállítást végző igénybe vett alvállalkozóikat, a gyűjtött hulladékok fajtáit, továbbá már 2 éve e rendszeren keresztül adhatják le a beszállítást megelőzően a hulladék átvételének technikai kezelését és elszámolását lehetővé tevő megrendeléseiket.

A megrendeléseiket a MOHU Zrt. által meghatározott átvételi pontokra kell beszállítani, melyekről további információt a www.mohu.hu -n, és a rendelés leadás során szerezhethetnek. Az átvételi pontok pontos helye a regisztráció/megrendelés során kerül meghatározásra (*területi elv alapján*).

Intézmények regisztrációja

A 2012. évi CLXXXV. törvény azon intézményi és gazdálkodási szervezetek számára, amelyek hulladékgazdálkodási intézményi résztvételesség körébe tartozó hulladékot termelnek, és azokat elkülönítetten gyűjtik kötelezően előírja, hogy a MOHU által üzemeltetett Partner Portálon regisztráljanak, valamint a szerződéskötéshez szükséges adatokat megadják.

Az intézményi és gazdálkodó szervezetek által koncesszió alá tartozó elkülönítetten gyűjtött hulladék gyűjtését kizárólag a MOHU és annak szerződött intézményi szolgáltatója végezheti.

Lakosságot érintő tájékoztatás

Hulladékkezelés és gyűjtés

A természetes személy ingatlanhasználókat érintő hulladékkezelési és gyűjtési folyamatok az eddig megszokott formában működik már 2 éve. A lakosság részéről regisztrációra nincs szükség, a jelenlegi NHKV-s adatbázis került alkalmazásra.

Ugyanez igaz a Ht. alapján a lakossági rezsicsökkentett díjra jogosult költségvetési szervekre és a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény szerinti ápolást, gondozást nyújtó intézményekre is (*idősek otthona, pszichiátriai betegek otthona, a szenvedélybetegek otthona, a fogyatékos személyek otthona, valamint a hajléktalanok otthona*).

A hulladék gyűjtése és kihelyezése, továbbá a hulladék elszállításának időpontja és gyakorisága változatlan maradt, minderről továbbra is a Régikordinátorok vagy megbízottjaik által közzétett hulladék naptárakból tájékozódhat a lakosság minden év elején.

A hulladékgazdálkodás tapasztalatai Felsőpáhokon

Az Önkormányzat Képviselő-testületének a településtisztaságról és a környezet védelméről szóló önkormányzati rendelete alapján történik a településen jelenleg a szilárd hulladék közszolgáltatás ellátása.

A településről a kommunális hulladék elszállítását a **Felsőpáhok** közigazgatási területén a települési szilárd hulladékkezelési közszolgáltatás körében, a közszolgáltató szállítóeszközhöz rendszeresített gyűjtőedényben, a közterületen vagy az ingatlanon összegyűjtött és a közszolgáltató rendelkezésére bocsátott települési szilárd hulladék elhelyezés céljára történő rendszeres elszállítására kizárólagosan jogosult hulladékkezelő a **ZALAISPA Zrt.** (8798 Zalabér, 3096/12 hrsz.), amely kötelező közszolgáltatónak minősül.

	Össz Kommunális hulladék (t/év)	Zöld hulladék (t/év)	Szelektív hulladék (t/év)	Építési törmelék (t/év)
	HAK:200301	HAK: 200201	HAK:150106,150107	HAK:170107
	Kezelési kód: G001(gyűjtés)	Kezelési kód: R3	Kezelési kód: R12, E0206	Kezelési kód: R5
	2024	2024	2024	2024
Felsőpáhok	187	3,3	25	8

	Komunális hulladék (t/év)	Kezelési hely	
	HAK:200301		
	Kezelési kód: R12		
	2024		
Felsőpáhok	187	Keszthely átrakóállomás+Marcali MBH	
		hasznosítás	

	Komunális hulladék	Szelektív hulladék	Zöld hulladék	Hulladékudvar
Felsőpáhok	minden hétfői nap	havi 1 alkalom(házhoz menő)	szezonális(tavaszi+ősz)	Nem üzemel

(forrás: Zalaispa Zrt. - 2024)

Veszélyes hulladék

A veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 98/2001 (VI. 15.) Korm. rendelet helyett 2015. augusztus 16-án a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól szóló 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet lépett hatályba. Főbb változások, fontosabb előírásai:

- A hulladék veszélyességének megállapítása
- A hulladékok besorolásával kapcsolatos előírásokkal a továbbiakban a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV törvény 63. §-a rendelkezik.

A hulladékokat megfelelő zárt edényben gyűjtik, és szállítják el, ahol ártalmatlanítják, vagy újra felhasználják, mivel a veszélyes hulladékok egy része is újrahasznosítható.

A településen jelenleg nem keletkezik bejelentés kötelezett mennyiségben veszélyes hulladék. Az új termelő-szolgáltató tevékenységek során, amennyiben a telephelyeken bejelentés kötelezett mennyiségben veszélyes hulladék keletkezik, akkor arról a hatályos jogszabályok szerinti részletes nyilvántartást kell vezetni, és azt az előírásoknak megfelelően kell átmenetileg tárolni, hasznosítani vagy a szállításra, ártalmatlanításra engedéllyel rendelkező vállalkozás képviselőjének átadni.

Állategészségügy

Az állategészségügyről szóló 1995. évi XCI. törvény alapján, a települési önkormányzat köteles gondoskodni az állati hulladék ártalmatlanná tételével kapcsolatos feladatok ellátásáról. *(Megállapította: 2001. évi XXII. tv. 20. §.)* A veszélyes hulladéknak minősülő állati hulladékok elszállítását és ártalmatlanítását már évek óta, az erre a feladat elvégzésére jogosult és specializálódott ATEV Fehérjefeldolgozó Rt. végzi az önkormányzattal kötött szolgáltatási szerződés alapján.

Az elmúlt időszakban bejelentett járvány a faluban nem volt.

A településen egyéb, nem kommunális hulladék (állati hulla) gyűjtőhely nem került kialakításra.

Szelektív hulladékgyűjtés

Felsőpáhok községben az elmúlt évekhez hasonlóan térítésmentesen végzi a közszolgáltató a háztartásonkénti hulladékgyűjtést. Havonta egy alkalommal lehetősége van az állampolgárnak az újrahasznosítható hulladék elszállíttatására az előre meghirdetett (szelektív hulladékszállítási naptár) szállítási napjain.

Újrahasznosítható hulladékok gyűjtése: a csomagolási hulladékokat (műanyag, fémdoboz, papír) a szolgáltató a tárolóedényben, illetve áttetsző műanyag zsákban, illetve a kartonpapírt, újságot kötegelve elszállítja a lakosok ingatlana elöl.

Üveghulladék gyűjtése: az üveghulladékok elkülönített gyűjtése hulladékgyűjtő szigeten, illetve a hulladék udvarban elhelyezett gyűjtőben történik.

Házhoz menő lomtalanítás

Évente egy alkalommal előre egyeztetett időpontban a háztartásban keletkezett lom elszállítását, úgy, mint feleslegessé vált használati tárgyakat, eszközöket, bútorokat. Az évi egy alkalommal történő lomtalanításért nem kell fizetni.

Bezárt hulladéklerakó

A korábbi települési szilárd hulladéklerakó megszüntetésre került, és a rekultivációra való lépéseket 15/2003. (XI.7.) KvVM rendeletben meghatározott területi hulladékgazdálkodási tervhez igazodva valósult meg.

3.9.2. ENERGIAGAZDÁLKODÁS

Megújuló energiaforrások szélesebb körű alkalmazásának lehetőségei:

- Az úgynevezett „passzív, autonóm és ökológikus” házak építését, valamint a levegő és a föld hőtartalmát kihasználó hőszivattyús, napkollektoros energiaellátó berendezések alkalmazását, meglévő épületek hő-háztartásának javítását (nyílászáró csere, hőszigetelés és a szellőzés és fűtési rendszereinek korszerűsítését pl. kondenzációs hő visszatérő berendezés) szorgalmazni szükséges.
- A napelemek alkalmazása, az általuk termelt villamos energiatárolási, gazdaságossági és üzemviteli körülményeinek javulása miatt, egyre inkább előtérbe kerül a településen, ezt a tendenciát tovább kell követni.

3.9.3. ZÖLDTERÜLET-GAZDÁLKODÁS

A környezet védelmének általános szabályairól 1995. évi LIII. törvény 26. § kimondja, hogy a település területén zöld területeket, véderdőket külön jogszabály szerint kell kialakítani.

Felsőpáhok Község Önkormányzata Képviselő-testülete rendeletben szabályozza a település környezet- és természetvédelmi feladatait. A többször kodifikált rendelet külön fejezetekben tárgyalja a védett természeti és kultúrtörténeti értékek megóvását.

Az erdők védelmét, a közterületek és ingatlanok tisztántartását, a parlagfű elleni védekezés lehetőségeit, valamint a zöldterületek fenntartását és védelmét.

A zöldterületek védelméről szóló rendelkezések fokozott védelmet biztosítanak a parkoknak, zöldterületeknek. Meghatározásra kerültek a fakivágás szigorú szabályai; külön melléklet foglalkozik az ajánlott (honos) fa- és cserjecsoportok felsorolásával.

A település belső részein a zöldterületek hiányát, a belterületeket övező külterületi vagy be nem épített belterületi részek megfelelő hasznosításával kell ellensúlyozni.

A zöldterületeknek általában két alapvető rendeltetése van:

- az egyik termelési célú, például ilyenek az erdő és mezőgazdasági területek, továbbá építési telken be nem épített részek, pl. gyümölcsös, szőlő, veteményes, virágos kert;
- a másik közjólétet szolgáló, mint pl. parkok, sétányok, vízparti nádas és bokros területek, köztemetők, továbbá sportpályák, játszótérek, kempingek, strandok.

A zöldterületek szerepe:

- A belterületen a zöldterületek esztétikai, használati és ökológiai szerepe együttesen hat.
- A beépített területek, házsorok közé ékelődve azok folyamatosságát megtörik, változatossá teszik a településképet.
- A fás, cserjés zöld sávok vagy foltok a lakóterületet védik a közlekedési emissziótól, javítják a levegő minőségét. (Egy 80-100 éves bükkfa, pl. a vegetációs időszakban képes egy ember éves oxigén-igényét fedezni.)
- Az ember számára elviselhető levegő páratartalom 60-80% közötti. A növények 5%-kal képesek a páratartalmat növelni, kedvező irányba módosítani.
- A levegőbe kerülő port csökkenti a gyepesített terület. A sorfák is képesek a levegőből a port kifésülni. A települési por, ugyanis még nyomokban mérgező ólmot is tartalmazhat.
- A három fokozatban telepített növényzet (gyep, cserje, fa) a közlekedési vagy egyéb zajt akár 10 decibellel csökkenteni tudja.
- Élőhelyei egyben honos hazai növényfajoknak, költő madaraknak, hasznos kisemlősöknek; de emellett árnyékot adnak utcán, ill. lakóterületek közt játszó gyerekeknek, sétáló, pihenő polgároknak.

Összhatásukban a zöldterületi részek tájképi, tájlesztétikai szerepe is igen fontos egy település jövőbeni faluképének megőrzésében, turisztikai szerepének javításában, melyre egy idegenforgalomból élő térségnek elsőrangú feladata odafigyelni.

Az erdők szerepe

Az erdőknek fontos szerepük van a klímaváltozás hatásainak mérséklésében, hiszen egyrészt megkötik a légköri szén-dioxid jelentős mennyiségét, másrészt kedvező mikro-, mezo- és makro-klimatikus hatásuk révén hozzájárulnak a szélsőséges hőmérsékleti és csapadékviszonyok mérsékléséhez. Az éghajlatváltozás okozta felmelegedés a fák legyengülésére valamint betegségeinek erőteljességére és terjedésére ma még előre nem látható hatással lesz. Az erdészet számára az éghajlatváltozás és a szélsőséges időjárás viszonyokhoz való alkalmazkodás sikeressége a természetszerű erdők telepítésén és megóvásán múlik.

Ezen erdők egyrészt a hirtelen lezúduló csapadék okozta károkat csökkenthetik, másrészt az erdők jelentős szerepet játszanak a víz tárolásában, a mikroklíma szabályozásában, a biodiverzitás növelésében is. Az erdők telepítésénél, illetve az erdős területek gondozásánál kiemelt fontosságot kell tulajdonítani a fajok kiválasztásának.

A helyi, őshonos fajokat kell előnyben részesíteni, valamint az erdők gondozásánál fokozott figyelmet kell szentelni az idegenhonos fajok eltávolítására. Erdészeti Tudományos Intézet meghatározása alapján természetközelinek tekintjük az erdőművelést, ha annak során a természetes folyamatokat minél nagyobb mértékben próbáljuk közelíteni.

A természetközeli erdőművelés napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap. Ennek okai többek között az erdei biodiverzitás miatti aggodalom, a klímaváltozás, a nagy kiterjedésű biotikus és abiotikus károk. Magyarországon a természetközeli erdőművelést ma már jogi eszközökkel is segítik. Az erdőkép átalakítása, a vágásos üzemmódról a szálaló üzemmódra való áttérés azonban hosszú időt igényel. Hangsúlyozni kell, hogy a külföldi példák hazai erdeinkre csak igen korlátozott mértékben alkalmazhatók a lényegesen különböző termőhelyi adottságok miatt. Indokolt tehát egyrészt a célzott erdészeti kutatás, másrészt bizonyos mértékben a hazai erdészeti gyakorlatba az eddig nem használt módszerek bevezetése. Több figyelmet érdemel az erdőt egyre nagyobb mértékben fenyegető tűz elleni védelmi intézkedések kidolgozása és gyakorlati megvalósítása.

Felsőpáhok környékének sajátos klimatikus adottságai, a kiterjedt szántó, legelő és erdőterületek, valamint a vadgazdálkodás mind hozzájárulnak a vadállomány fenntartásához és a turisztikai vonzerő gazdagításához. Ahogyan az erdőkre, úgy a vadállományra is hatással van a **klímaváltozás**. Ez számukra is kihívást jelent, új kórokozókkal, megváltozott élőhelyekkel, változó növényállománnyal, táplálékhoz és búvóhelyhez való hozzáféréssel.

Egyes fajok jól tűrik a változást, olyannyira, hogy egyre közelebb húzódnak a lakott területekhez. A túlzott mértékben elszaporodott vadállomány és a lakosság közötti konfliktus felerősödéséért nem feltétlenül a vadállomány számának a növekedése felel.

Jellemzően a vad-élőhelyek megszűnése (nagyüzemi mezőgazdasági táblák mezővédő zöldsávjainak megszűnése) és a zártkerti területek elgazosodása, elhanyagolttá válása valamint a településeken a lakosság által felelőtlenül felhalmozott, vadak számára élelemforrást jelentő hulladékok is szerepet játszanak.

A lakott területeken konfliktusokat okozó fajok Magyarországon több jogi kategóriába tartoznak, nem védett fajok (egyes galambfélék), kártevők (patkány, egér...), védett fajok (denevérek, fakopáncs, vetési varjú, házi veréb), valamint vadászható fajok (nyest, róka, vaddisznó, őz, gímszarvas). A nagyvad (gímszarvas, őz és vaddisznó), valamint a róka számár vonzó, vagy csak lehetőséget adó búvóhelyek és táplálékforrások csökkentése, megszüntetése települési feladat, míg a nagyvad állományokkal való tudatos vadgazdálkodás, az állomány létszámának jelentős csökkentése, majd szinten tartása a vadászatra jogosult feladata.

Mindezt ki kell, hogy egészítse a lakosság folyamatos tájékoztatása, a kommunikáció, amely mindkét érintett közös feladata.

4. KÖRNYEZETBIZTONSÁG

A település veszély-elhárítási tervei A két legfontosabb terv a Vízkárelhárítási és vízminőség-védelmi Terv, illetve a Települési Veszély-elhárítási Terv.

Települési Veszély-elhárítási Terv

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény értelmében a korábbinál nagyobb hangsúlyt kapott a veszélyhelyzetekre való felkészülés mind országos, mind vármegyei, mind pedig települési szinten.

Az egyes veszély-, illetve katasztrófavédelem hatékony megelőzése, az élet és anyagi javak megóvása érdekében az ország településeit az adott település vonatkozásában lefolytatott kockázatbecslési eljárást követően katasztrófavédelmi osztályokba kellett sorolni. Felsőpáhok település a 61/2012. (XII. 11.) BM rendelet alapján a *II. katasztrófavédelmi osztályba* került az alábbi indoklás szerint:

Veszélyeztető hatások értékelése

A település veszélyeztetettsége több tényezőből tevődik össze:

- veszélyes áru szállítása (közúti, vasúti): A településen áthaladó útvonal és a nyári időszakban nagy turistaforgalmat lebonyolít a környékis, ezért számolni kell a veszélyes áruk szállítása során bekövetkező balesetek kockázatával is, ezen a téren a falu közepes veszélyeztetettségű
- árvízi-belvízi veszélyeztetettség: Felsőpáhok Kelet-Zalai falu. Közepesen, de veszélyezteteti a belvízi elöntés.

- A nagy ivóvíz töltővezetékek is érintik a települést, az ezek melletti településrészek épületei egy esetleges sérülés következtében ki vannak téve egy jelentős károsodásnak
- A településen közvetlen veszélyt és kockázatot a belterületre csak a tűzzel járó légszennyezés jelent – rendkívüli időjárási viszonyok (szél-hóvihár, jegesedés, felhőszakadás, aszály)
- egyéb eredetű veszélyek: felszíni és felszín alatti vizek sérülékenysége, a humán és az állatjárvány, a lakosság alapvető ellátását biztosító infrastruktúrák sérülékenysége A kockázatbecslést minden év szeptember 30-ig felül kell vizsgálni. A vonatkozó veszély-elhárítási tervek a jogszabályi környezetnek megfelelően átdolgozásra kerültek. A terv 2021 évi felülvizsgálata megtörtént.

Rendkívüli időjárás

A földrajzi és meteorológiai adottságok és jellemzők következtében főként a rendkívüli téli időjárás viszonyai. Számolnunk kell a klímaváltozás következményeire is, elsősorban a lokális észlelhető csapadékhullások tekintetében.

Földrengés

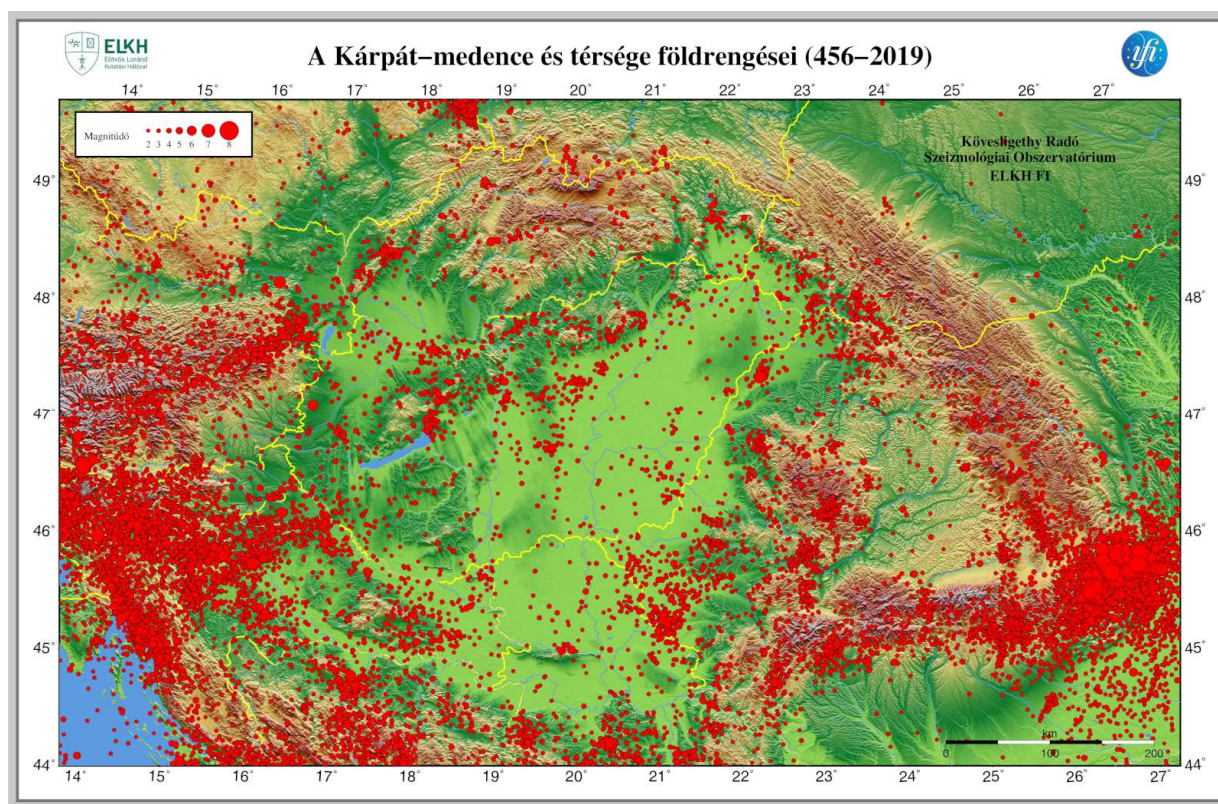
Magyarországon a földrengés tevékenység mérsékelt, évente átlagosan 5-8 olyan földrengés fordul elő, amelyet a lakosság már érzékel. Az épületkárokat okozó földrengések 10-15 évente fordulnak elő.

Az eddigi adatok alapján sem a vármegyére sem Keszthely és térségére nem jellemző olyan nagyságú földrengés, amely katasztrófa veszélyével fenyegetne.

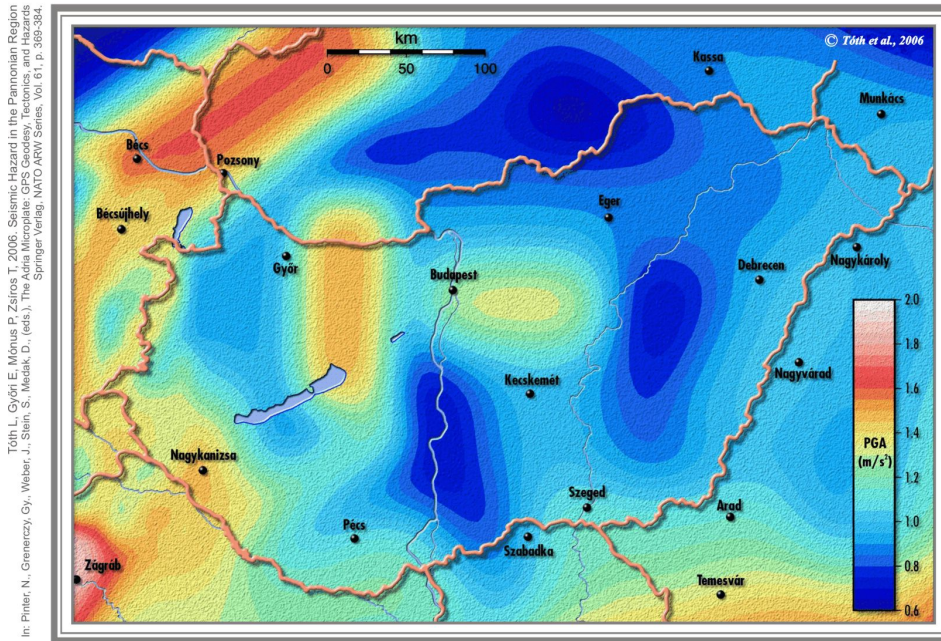
Zala vármegyéhez legközelebbi földrengés forrásterület a Balatontól délre (DNY-ÉK-i) elhelyezkedő Kapos vonal menté, ahol az eddigi legsúlyosabb Mercalli-Sieberg skála szerinti 5-6,6° földrengés fordult elő.

A következő térképek szerint a település egy esetleges földrengések következtében 50 év alatt, 10%-os meghaladási valószínűséggel, az alapkőzeten várható vízszintes gyorsulása 0,14 g (gravitációs gyorsulás) lenne.

A település veszélyeztetettségi osztályba sorolás ebből a szempontból: II. osztály.

(forrás: <http://www.seismology.hu/index.php/hu/szeizmicitas/szeizmicitas-es-oeldrengesveszely>)

Magyarország szeizmikus zónatérképe

Humán járvány vagy járványveszély, valamint állatjárvány

Elsődlegesen a villám ár- és belvizesedések esetében léphet fel az ivóvíz megfertőződésével a humán járványok jelentkezése. Ennél sűrűbb előfordulási lehetőséggel kell számolni a települések állatállományát és növényvilágát veszélyeztető járványokkal. A leggyakrabban előforduló járványként a baromfi és sertéspestis, illetve a száj- és körömfájás, valamint a mezőgazdasági kultúrákban jelentkező betegségek említhetők.

Az elmúlt három-négy év azonban minden eddigi tapasztaltaktól eltérően merően más volt, mint az előző évtizedek bármelyik éve. Az egész világot, így hazánkat is érintve megjelent a COVID-19 járvány, mely járvány terjedésének megakadályozása érdekében országos szintű korlátozó intézkedések kerültek bevezetésre. Ilyen jellegű járványok jelentkezésére az előrejelzések szerint a jövőben is kell számítani.

Lakosság alapvető ellátását biztosító infrastruktúrák sérülékenysége

Az áram-, gáz-, vízszolgáltatás nagy területet huzamosan érintő kimaradása komoly zavarokat okozhat. Ezek közül az elektromos ellátó rendszer meghibásodása a legveszélyesebb, mert maga után vonhatja több kommunális szolgáltatás megszűnését is.

Az energiaválság a jelenben a zavarokat még fokozhatja, hiszen az alternatív energiára való tömeges átállás, a hálózati terhelés, rendszerhasználati díjemelkedések a lakosság kitettségét még fokozhatják, a díjtarifák 2025-től az önkormányzatot is racionális megállapodásokra kényszerítik.

Korunk fejlett technikai világában kiemelt tényező a kommunikációs technológia, úgymint vezetékes- és mobiltelefon hálózatok, rádióhálózatok, Internet szolgáltatások zavara részleges vagy teljes leállása.

A Települési Veszélyelhárítási Terv 2021 évben megújításra került a terv a Katasztrófavédelem által, mely munkát követően a polgári védelmi beosztások, illetve mozgósítási tervek is naprakészakká váltak. A tervekben megfogalmazott feladatok nagy részben a belvízelvezető csatornák állapotának felmérésére, illetve az árvízvédelmi szempontból a falu üzemeltetésében lévő rendszerek állapotának felülvizsgálatára és ellenőrzésére terjednek ki, továbbá a polgári védelmi szervezetbe beosztott személyek és technikai eszközök felülvizsgálatára.

A megfelelő humán erőforrás biztosítása céljából szintén minden településnek Polgári Védelmi Szervezetet kell fenntartani, akik a törvény értelmében kötelező jelleggel látják el a szolgálatot, **Felsőpáhok** község a II. veszélyességi osztályba sorolás értelmében 15 főt köteles fenntartani.

A polgári védelmi feladatok végrehajtását a Helyi Védelmi Bizottság illetékességi területén a Zala Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Zalai Katasztrófavédelmi Kirendeltsége segíti. A tervek aktualizálása helyszíni bejárást és egyeztetést követően minden év szeptember 30-ig lezajlik. Az Vármegyei Védelmi Bizottság illetve a Helyi Védelmi Bizottság feladatkiosztásának megfelelően a község mindent megtesz a feladatok szakszerű és időben történő végrehajtásáért.

A községi légvédelmi riasztóeszközök felmérését a Katasztrófavédelem által illetve önállóan is minden évben elvégzi az Önkormányzat, az eszközök karbantartása folyamatos. Rendkívüli téli időjárásra történő felkészülés keretében végrehajtott feladatok értelmében a hóhelyzetre való felkészítést szintén a Keszthelyi Katasztrófavédelmi Kirendeltség végzi.

5. AZ ELŐZŐ PROGRAMOZÁSOK SORÁN MEGHATÁROZOTT FELADATOK ÁTTEKINTÉSE

Az alábbiakban részletesen vizsgáljuk a kitűzött célok megvalósulását, illetve ismertetjük a jelenlegi környezeti állapotot a célok függvényében. A célok teljesülését, vagy a cél megvalósítása érdekében tett intézkedéseket tematikus bontásban foglaltuk össze.

5.1. AZ ELŐZŐ IDŐSZAKRA KITÜZÖTT CÉLOK TELJESÜLÉSE

Felsőpáhok eddig még nem rendelkezett Környezetvédelmi Programmal. Ennek ellenére az elmúlt időszak a környezettudatosság jegyében zajlott.

Minden településnek 6 évente meg kell újítani – felül kell vizsgálni – a környezetvédelmi programját és két évente értékelni az eredményeket. Az éves költségvetésében a környezettudatosság vállalásait szerepeltetni kell és forrást kell hozzá elhatárolni. 6 év után, jelen tervezés során íródik meg az újabb 6 évre szóló környezetvédelmi program, mely új célok kijelölésével szervesen illeszkedik az előzőekben tett és a jogszabályok szerinti vállalásokhoz, lehetőségekhez.

A fejezetekben bemutatjuk a korábbi időszakra vonatkozó eredményeket, célkitűzéseket, valamint azt hogy hogyan teljesültek az abban foglaltak.

Magyarországi településeken - forráshiány miatt – elsősorban pályázati úton van lehetőség a környezetvédelmi célú beruházások megvalósítására. A nagyobb projektek pénzeinek felhasználásán túl szükség van a kisebb, helyi kezdeményezések Felsőpáhok Környezetvédelmi Programja forrásainak a biztosítására is. Az Önkormányzat az elmúlt években a lehetőségeihez és az igényeihez mérve a számára elérhető összegek lehívására, pályázatokon történő aktív részvételre törekedett.

Az utóbbi évek változásához mérten, minden esetben szükség volt a lakosság tájékoztatására, környezeti célú nevelésére. Az elérendő célok a lakosság bevonása és aktív részvétele nélkül nem valósulhattak volna meg, így az időnkénti tájékoztatásra komoly hangsúlyt fektetett az önkormányzat.

A falu környezetvédelmi programjának felülvizsgálatára 2025. tavaszán kaptunk felkérést és nekiláttunk a feltárásnak. Ebben feltártuk a település:

- regionális kapcsolatait,
- általános természetföldrajzi adottságait,
- területhasználati jellemzőit,
- vízgazdálkodási adottságait,
- hulladékgazdálkodási jellemzőit,
- levegőtisztasági jellemzőit,
- zaj- és rezgésvédelmi jellemzőit
- védett területeinek és zöldfelületeinek jellemzőit.

A helyzetfeltárásból kapott eredményeket egy értékelésben összegeztük és megállapítottuk a település környezeti további prioritásait, összhangban a vizsgált időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programokkal.

A helyzetfeltáró és felülvizsgálati munkarészekről a település polgármesterével, valamint a kirendeltségi hivatal munkatársaival egyeztetést tartottunk, melyek során kiegészítésre kerültek a helyzetfeltáró részek egyes fejezetei. Végül a felülvizsgált helyzetfeltáró és értékelő munkarészek eredményeképpen állítottuk össze a község környezetvédelmi stratégiáit, újabb programjavaslatait, melyek célja, hogy előkészítsék a települési szintű környezetvédelmi célú projekteket, és hogy megalapozzák a megvalósulást biztosító további pályázatokon való eredményes részvételt.

A felülvizsgálat és az egyes programelemek kidolgozásakor az elsődleges cél az volt, hogy a helyzetfeltárás során feltárt problémákra valóban megoldást jelentő lehetőségeket mutassunk be, jól áttekinthető, és mindenekelőtt a következő 6 évre szólóan, használható formában.

A programelemek csoportosítása a következő:

- *levegőminőség javítása,*
- *talaj- és talajvízvédelem,*
- *szennyvíztisztítás és elhelyezés,*
- *a természeti környezet megőrzése,*
- *hulladékgazdálkodás,*
- *energiagazdálkodás,*
- *zaj- és rezgésvédelem,*
- *szemléletformálás.*

Felhívjuk a környezetvédelmi programot használók figyelmét, hogy az abban szereplő adatok és információk a 2025. nyár eleji helyzetet, illetve az akkor fellelhető, rendelkezésre álló adatokat tükrözik.

A dokumentum hosszútávon csak az adatok rendszeres frissítésével, a megvalósult fejlesztések figyelembe vételével, illetve új beavatkozási igények feltárásával tartható karban. Ugyancsak felhívjuk a községi döntéshozók figyelmét arra, hogy az egyes javasolt fejlesztéseknél jelzett támogatási formák meghatározásánál elsősorban a még érvényes támogatásokra támaszkodtunk. A program készítésében a Varsás Környezetvédelmi és Szolgáltató Bt. munkatársai vettek részt.

Jelen dokumentáció tartalmazza az elmúlt időszak során, a környezetvédelmi program felülvizsgálatában foglalt vállalások végrehajtását, továbbá az azokban foglalt feladatok megoldásra tett intézkedéseit, illetve ezen évekre kitűzött célok megvalósulását, és azok értékelését. Továbbá a felülvizsgálati dokumentáció felhívja a Tisztelt Önkormányzat figyelmét az elkövetkezendő időszakra – 2025-2030 – tett célkitűzésekre és cselekvési programokra.

A fentieknek megfelelően a felülvizsgálati dokumentáció három fő részre tagozódik, melyek az alábbiak:

- A környezetvédelmi programban az előzőekben kitűzött célok feltárása
- A kitűzött célok megvalósulásának ismertetése
- Az elkövetkező 2025-2030 tervezési időszakra tett célkitűzések és cselekvési programok ismertetése

5.2. A FELÜLVIZSGÁLAT MEGALAPOZOTTSÁGA

Felsőpáhok Község Környezetvédelmi Program felülvizsgálatának megalapozásakor, szükséges volt egy olyan „Környezeti jövőkép” meghatározása, amely a programozási időszakon túlnyúlóan is rögzíti a település jövőre vonatkozó elképzeléseit.

Ez a jövőkép az alábbi alapelvekre került meghatározásra:

- *fenntarthatóság;*
- *megelőzés;*
- *elővigyázatosság;*
- *felelősség;*
- *partnerség;*
- *ökológiai szemlélet.*

A kedvező adottságokból kiindulva Felsőpáhok *környezeti jövőképét* elsősorban az élhető települési infrastrukturális fejlesztések és azt kiszolgáló környezeti fejlesztések, valamint a zöldfelületek, parkok állapotának megőrzése és fejlesztése, valamint a természeti területek állapotának fenntartása, javítása határozta meg.

Ezeknek az elveknek megfelelően a községi Környezeti Jövőképeinek alapjai az alábbiak szerint kerültek rögzítésre:

- Felsőpáhok a környezeti állapot fenntartásával és javításával megőrzi természeti, ökológiai értékeit a jelen és a jövő nemzedékek számára, a természeti erőforrásokat takarékosan, célszerűen használja fel, hosszútávon biztosítja az emberek életminőségének javítását, a komfortérzet fokozását, és a biológiai sokféleséget.
- Környezeti értékeinek számbavételével, azok folyamatos megóvásával, a védett és védelemre méltó természeti értékek megóvására, fejlesztésére törekszik. Kiemelten foglalkozik műemlékeinek, táji értékeinek megőrzésével.
- Erősíti a környezeti tudatosságot a település lakosságában, hirdeti értékeit a környékre érkező látogatókkal.

Felsőpáhok község környezeti jövőképeinek főbb ismérvei az alábbiakban kerültek meghatározásra:

- élhető kistelepülés,
- rendezett település, esztétikus közterületek,
- gondozott táj,
- a természeti értékek megőrzését és védelmét, fejlesztését szem előtt tartó területfejlesztés,
- történelmi értékek feltárása, megbecsülése,
- vonzó lehetőségek a fiatalok megtartására,
- egészséges életmód, hosszú élet,
- a klímaváltozásra való felkészülés jegyében történő innovatív fejlesztések, pályázatok preferálása,
- környezeti tudatosság általánossá válása.

Felsőpáhok környezeti állapotfelmérése alapján rögzítve lett, hogy döntően két fő irányt lehetett meghatározni a környezetvédelmi program felülvizsgálati célkitűzései között:

- A meglévő környezeti állapot fenntartása, biztosítása annak érdekében, hogy a környezeti állapot minősége a településfejlesztés elképzeléseit hosszú távon megalapozza.
- A lokális környezeti problémák megoldása, mérséklése.

5.3. A CÉLOK IDŐTÁV SZERINTI MEGKÜLÖNBÖZTETÉSE

Felsőpáhok község települési környezetvédelmi programjának céljait döntően a következő főbb szempontok határozták meg:

- a környezeti állapot értékelése,
- hazai jogszabályi előírások,
- az EU előírások.

Az állapotértékelés segítségével megállapíthatóvá váltak azok a célok, amelyeket a falu területén meg kell valósítani annak érdekében, hogy a környezet állapota a kívánt elvárásoknak megfeleljen.

Ezeknek a céloknak a teljesítése nem kizárólag az önkormányzat feladata, hanem részben a Felsőpáhokon tevékenykedő gazdálkodó szervezetekre és a lakosságra hárul. Ennek ellenére szükséges volt a célok egységes megfogalmazása, azért, hogy az önkormányzat koordináló szerepe erősödjön.

Felsőpáhok környezetvédelmi feladatait elsődlegesen az önkormányzati törvény és a környezetvédelemmel összefüggő törvények és kormányrendeletek szabályozzák.

A következőkben összefoglaljuk a Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság működését meghatározó jogszabályokat, illetve azok változásait.

- 322/2014. (XII. 13.) Korm. rendelet az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság megszüntetéséről és állami feladatellátásának központi költségvetési szerv által történő átvételéről.
- 368/2014. (XII. 30.) Korm. rendelet egyes kormányrendeleteknek az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság állami feladatellátásának központi költségvetési szerv által történő átvételével kapcsolatos módosításáról.
 1. A betétdíj alkalmazásának szabályairól szóló 209/2005. (X. 5.) Korm. rendelet módosítása
 2. A környezetvédelmi termékdíjról szóló 2011. évi LXXXV. törvényvégrehajtásáról szóló 343/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet módosítása
 3. A hulladékgazdálkodási tevékenységek nyilvántartásba vételéről, valamint hatósági engedélyezéséről szóló 439/2012. (XII. 29.) Korm. rendeletmódosítása
 4. A csomagolásról és a csomagolási hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről szóló 442/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet módosítása
 5. Az elem- és akkumulátorhulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről szóló 445/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet módosítása
 6. A nem rendszeres hulladékszállítás szabályairól és az ennek során eljáró állami szervek kijelöléséről szóló 292/2013. (VII. 26.) Korm. rendeletmódosítása
 7. A hulladékgazdálkodási tervekre és a megelőzési programokra vonatkozó részletes szabályokról szóló 310/2013. (VIII. 16.) Korm. rendeletmódosítása
 8. A közszolgáltató kiválasztásáról és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási szerződésről szóló 317/2013. (VIII. 28.) Korm. rendelet módosítása
 9. A környezetvédelmi, természetvédelmi, vízvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 481/2013. (XII. 17.) Korm. rendelet módosítása
 10. Az újrahasználatos csomagolószerszám bérleti rendszerének szabályairól szóló 533/2013. (XII. 30.) Korm. rendelet módosítás
 11. Az elektromos és elektronikus berendezésekkel kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről szóló 197/2014. (VIII. 1.) Korm. rendelet módosítása
 12. Az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer továbbfejlesztésével összefüggésben egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 310/2014. (XII. 11.) Korm. rendelet módosítása
 13. 196/2016. (VII. 13.) Korm. rendelet a hulladékról szóló törvény módosításához kapcsolódó egyes kormányrendeletek módosításáról
 14. 158/2021. (III. 31.) Korm. rendelet a körforgásos gazdaságra történő átállás érdekében egyes kormányrendeletek módosításáról
 15. **80/2023. (III. 14.) Korm. rendelet** a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszer működésének részletes szabályairól
 16. A 450/2023. (X. 4.) Korm. rendelet rendelkezik a visszaváltási díj megállapításának és alkalmazásának, valamint a visszaváltási díjas termék forgalmazásának részletes szabályairól.
 17. A 272/2023. (VI. 29.) Korm. rendelet a gazdálkodói elkülönítetten gyűjtött koncessziós hulladékra vonatkozó eljárási szabályokat határozza meg. Ennek értelmében a hulladéktermelő gazdálkodó szervezetnek a koncessziós társasággal az igénybe venni kívánt szolgáltatástól függően szerződést kell kötnie a hulladék elszállítása érdekében. A szolgáltatásért a 8/2023 (VI.2.) EM rendelet szerinti díjat kell fizetni, ide nem értve a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszer hatálya alá tartozó termékekből származó hulladékot. A szerződésnek legalább a települési papír, műanyag és fém hulladék elkülönített gyűjtésére és szállítására ki kell terjednie. Más hulladék esetében az ágazati szabályokhoz kell igazodni.
 18. A 8/2023 (VI.2.) EM rendelet meghatározza a koncessziós társaságnak fizetendő fajlagos EPR-díjakat, ezen belül például a gazdálkodó szervezetek elkülönítetten gyűjtött (települési) hulladéka után fizetendő díjakat.
 19. Külön kormányrendelet (a 269/2023. (VI. 29.) Korm. rendelet) határozza meg a koncesszort megillető kártérítés kereteit, ha a koncessziós szerződés mégsem lépne hatályba.

20. A 10/2023. (VI.30.) MEKH rendelet határozza meg, hogy a koncesszori közszolgáltatásról kinek milyen adatot kell szolgáltatnia a MEKH (Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal) részére.
21. A 11/2023. (VI. 30.) MEKH rendelet a hulladéktermelőt az értékkel bíró hulladékért járó kompenzáció meghatározásáról, illetve vita esetén a MEKH eljárásának kereteiről rendelkezik. Vita esetén a termelőnek kell a kérelmet benyújtania, a hulladék átadása és a kompenzáció meg (meg nem) fizetését követően.
- 2011. évi LXXXV. törvény a környezetvédelmi termékdíjról.
 - 2013. évi CXXXIV. törvény egyes közszolgáltatások ellátásáról és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról
 - 385/2014. (XII. 31.) Korm. rendelete hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről (438/2012 Korm. rendelet helyett; a közszolgáltató tevékenységére vonatkozó általános szabályok, a települési hulladék gyűjtésére vonatkozó szabályok, a települési hulladék gyűjtésére szolgáló gyűjtőedény méretére és jelölésére vonatkozó szabályok; a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás körébe tartozó hulladék szállítására vonatkozó szabályok, a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás körébe tartozó hulladék kezelésére vonatkozó szabályok.
 - Hatályát veszti a közszolgáltató hulladékgazdálkodási tevékenységéről és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről szóló 438/2012. (XII. 29.), valamint a települési hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 213/2001. (XI. 14.) Korm. rendelet.
 - 386/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet a környezetvédelmi termékdíjról szóló 2011. évi LXXXV. törvény végrehajtásáról szóló 343/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet módosításáról.
 - 2014. évi C. törvény Magyarország 2015. évi központi költségvetéséről (XII. fejezet, 20. cím, 2 alcím 11. jogcsoport: hulladék-gazdálkodási feladatok támogatása).
 - 2014. évi XCIX. törvény Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról.
 - 14. és 108.: A környezetvédelmi termékdíjról szóló 2011. évi LXXXV. törvény módosítása.
 - 15. és 94.: A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény módosítása.
 - 16.: A hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenység minősítéséről szóló 2013. évi CXXV. törvény módosítása.
 - 17.: Az egyes közszolgáltatások ellátásáról és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2013. évi CXXXIV. törvény módosítása.

A hulladékról szóló törvény és végrehajtási rendeletei

- 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról.
- 292/2013.(VII.26.) Korm. rendeletet a nem rendszeres hulladékszállítás szabályairól és az ennek során eljáró állami szervek kijelöléséről.
- 310/2013. (VIII.16) Korm. rendeletet a hulladékgazdálkodási tervekre és megelőzési programokra vonatkozó részletes szabályokról.
- 317/2013.(VIII.28.) Korm. rendeletet közszolgáltató kiválasztásáról és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási szerződésről.
- 317/2013.(VIII.28.) Korm. rendeletet közszolgáltató kiválasztásáról és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási szerződésről.
- 318/2013.(VIII.28.) Korm. rendeletet a hulladéklerakási járulék megfizetéséről és felhasználásának céljáról.
- 385/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről.
- 439/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási tevékenységek nyilvántartásba vételéről, valamint hatósági engedélyezéséről.
- 309/2014 (XII.11.) Korm. rendelet a hulladékkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségekről (440/2012. Korm. rendelet helyett).
- 442/2012 (XII.29.) Korm. Rendelet a csomagolásról és a csomagolási hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről.

- 197/2014 (VIII.1.) Korm. rendelet az elektromos és elektronikus berendezésekkel kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről (443/2012 Korm. rendelet helyett).
- 369/2014 (XII.30.) Korm. rendelet a hulladékká vált gépjárművekről (444/2012 Korm. rendelet helyett).
- 445/2012 (XII.29.) Korm. Rendelet az elem- és akkumulátorhulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről.
- 246/2014. (IX. 29.) Korm. rendelet az egyes hulladékgazdálkodási létesítmények kialakításának és üzemeltetésének szabályairól.
- 14/2015. (III. 31.) FM rendelete környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól
- A Kormány 108/2023. (III. 30.) Korm. rendelete az egyes műanyagtermékek környezetre gyakorolt hatásának csökkentéséről szóló 349/2021. (VI. 22.) Korm. rendelet módosításáról

Egyéb meghatározó jogszabályok:

- 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról
- 2011. évi CVIII. törvény a közbeszerzésekről
- 2000. évi C. törvény a számvitelről
- Országos Hulladékgazdálkodási Terv 2014 - 2020.

Módosuló szolgáltatási, eljárási, felülvizsgálati díjak

A 2015. április eleji változtatások az egyes környezetvédelmi tárgyú eljárási, szolgáltatási és felügyeleti díjakat is érintették. Hatályát veszítette a környezetvédelmi, természetvédelmi, valamint a vízügyi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 33/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet, helyébe április 1.-jétől a vízügyi és a vízvédelmi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 13/2015. (III.31.) BM rendelet lépett.

2015. április 1-jén további két új rendelet lépett hatályba, melyek a következők:

- 78/2015. (III. 31.) Korm. rendelet a környezetvédelmi és természetvédelmi szakkérdés vizsgálatával kapcsolatos egyéb eljárási költségekről és szakértői díjakról
- 14/2015. (III.31.) FM rendelet a környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól

Módosult a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005 (XII. 25.) Kormányrendelet is.

Az április 1-jével hatályba lépő 70/2015. (III. 30.) Korm. rendelet előírásai alapján módosult a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005 (XII. 25.) Kormányrendelet is.

A változások a más hatósági, szakhatósági eljárásban a környezeti hatások jelentőségének vizsgálatát, valamint az előzetes konzultációt érintik.

A más hatósági, szakhatósági eljárásokban, az ügyben érdemi döntésre jogosult hatóságnak 2015. április 1-jétől minden olyan esetben ki kell kérnie a vízügyi hatóság véleményét, amelyben a felszín alatti vizekre gyakorolt hatásokat vizsgálni szükséges. A vízvédelmi hatóság ezt követően 15. napon belül megküldi véleményét.

Amennyiben a más hatósági, szakhatósági eljárásban környezeti hatásvizsgálat szükségességéről döntenek, a környezeti hatástanulmányt az eljárás felfüggesztéséről szóló végzés jogerőre emelkedését követő három éven belül kell benyújtani.

A 70/2015. (III. 30.) Korm. rendelet módosítja a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 12. számú mellékletét is. Előzetes konzultáció alkalmával a rendelet 12. számú mellékletében szereplő közigazgatási szerveket kell felkeresni 2015. április 1-jétől, kivéve, ha a környezet- és természetvédelmi szakkérdések, valamint a táblázatban meghatározott szakkérdés vizsgálata ugyanazon szerv hatáskörébe és illetékességébe tartozik.

Kapcsolódó jogi és szervezetszabályozó változások:

8/2012. (V. 22.) BM OKF utasítás a polgári védelmi szervezetek és az önkéntes mentőszervezetek megalakításáról, riasztásáról, valamint katasztrófaveszély és veszélyhelyzet esetén történő alkalmazásáról

1/2013. (IV. 24.) BM OKF utasítása a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról

4/2014. (II. 27.) BM OKF utasítás az önkéntes és köteles polgári védelmi szervezetek, valamint a közbiztonsági referensek 2014. évi felkészítésének rendjéről

3/2013. (VI.3.) BM OKF utasítás a közbiztonsági referensek tanfolyamszerű felkészítéséről, minősítéséről, munkájuk szakirányításáról, valamint munkaokmányaikról

2/2013. (V.17.) BM OKF utasítás az önkéntes tűzoltó egyesületek támogatásának, tűzoltó szakmai irányításának és felügyeletének katasztrófavédelmi feladatairól

3/2012. (II. 16.) BM OKF utasítás a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok és a műszaki mentőbázisok működési területéről, valamint az önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges műveleti körzetéről

2/2012. (II. 16.) BM OKF utasítás az önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok szakmai irányításáról és felügyeleti ellenőrzésének rendjéről

1/2012. (II. 16.) BM OKF utasítás a közigazgatási vezetők, a polgári védelmi szervezetek, a köznevelésben és a felsőoktatásban résztvevők, valamint a pedagógusok katasztrófavédelmi felkészítésének végrehajtásával kapcsolatos feladatokról

Helyreállítással, újjáépítéssel kapcsolatban:

9/2011. (II. 15.) Korm. rendelet a vis maior támogatás felhasználásának részletes szabályairól

A célok kitűzése során figyelemmel voltunk az országos, régiós és vármegyei szintű koncepciók, programok teljesítésére, illetve a környezetvédelmi érdekek érvényesítésére.

Az EU jogszabályai a tagállamokat, a tagállamok természetes és jogi személyeit közvetlenül kötelezik. A csatlakozás óta Magyarország, így Felsőpáhok..... község számára is kötelezővé váltak. Az EU joganyagából és környezetvédelmi politikájából adódó elvárások a célok megfogalmazásánál a lehetőségek figyelembe vételével beépítésre kerültek.

Az alábbiakban felsorolt környezetvédelmi célkitűzések időtávhoz való rendelése elsősorban azt a célt szolgálja, hogy áttekintést nyújtson arra vonatkozóan, hogy a célok időbelisége hogyan követheti egymást. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy az adott időtávhoz rendelt cél a következő időtávon már nem aktuális, sokkal inkább egy felkészülési idő lehetőségét hordozza magában.

5.4. AZ ELMÚLT IDŐSZAK TERVEZÉSI TERÜLETEI

A jelen felülvizsgálat során a tervezési időszak egészére kitűzött (középtávú) célok kerülnek elemzésre, az előző tervezés és programozás során az alábbiak szerint kerültek meghatározásra:

Levegőtisztaság védelem

1. Pontszerű emisszió csökkentése a levegő, és a porszenyezés csökkentése okszerű növény-telepítéssel (ökológiai, cönológiai és esztétikai növényalkalmazás mellett)
2. Energia hatékony és takarékos környezetkímélő technika támogatása, megújuló energiaforrásokra való pályázatok, koncepció kialakítása.
3. Biomassza és napkollektoros fűtéstehnológiákra való áttérés növelése (passzív házak kialakítása)
4. Illegális fű és lomb égetés megszüntetése, komposztálás további népszerűsítése.
5. Kerékpátút és gyalogos járda hálózat fejlesztése.

Vízminőség védelem

6. Települési csapadékvíz elvezető hálózat kiépítése, vízkár-elhárítási előírások betartása
7. A csatornázottság bővítése, a megmaradt szikkasztók megszüntetése és a rákötések számának teljes körű kialakítása

Talajvédelem

8. A földvédelmi stratégia kialakítása (közpark és zöldterület növelése, ezek ésszerű átalakítása)
9. Illegális hulladéklerakások felszámolása.
10. Talaj állapot-figyelési rendszerek kiépítése.
11. Biogazdálkodás fejlesztése

Települési környezetvédelem

12. Szelektív hulladékgyűjtés bővítése, korszerűsítése.
13. Felsőpáhok község zöldterületi fejlesztése, tervszerű parkok kialakítások.
14. A falu területén található természeti értékek védelme, a lakosság bevonása a természet- és Környezetvédelmi kérdésekbe.
15. Felvilágosító, tudatformáló rendezvények szervezése, civilek bevonásával.

Kommunális infrastruktúra

16. Szennyvízhálózat 100 %-os kiépítése, rákötések maximálása
17. Csapadékvíz gyűjtése, hasznosítása, meglévő csapadékvíz elvezető rendszer bővítése és rendszeres karbantartása.
18. Környezetvédelmi kiadványok – a lakosság hiteles tájékoztatása a környezet állapotáról (közmeghallgatások, fórumok, helyi újság).
19. Településfejlesztési dokumentumok, környezetvédelmi feladatok társadalmasításai, ismeret-terjesztő előadások szervezése, a társadalom környezeti értékrendjének javítása.

Természetvédelem

20. A község környezeti állapotvédelme, folyamatos monitorozása, természetvédelmi területek kijelölése (helyi védelem kidolgozása)
21. Természetes élőhelyek megtartása. (Növény- és állatvilág élőhelyének védelme)
22. Felsőpáhok tájképi arculatának megtervezése

Egészségvédelem

23. Allergén növények felmérése (parlagfű, ruderalia).
24. Tájékoztató és megelőző tevékenység – ÁNTSZ bevonásával.
25. Folyamatos községi közterületi és zöldterületi gondozás elérése, ruderaliák felszámolása

Zaj és rezgés elleni védelem

26. Zaj és rezgés állapot felvétel vizsgálat.

Környezetbiztonság

27. Havária terv készítése.
28. Környezetbiztonsági informatikai rendszer kiépítése.

A megfogalmazott új célok mindig szervesen illeszkednek az addig kidolgozott munkához. A következő fejezetben az új időszakra vonatkozó célkitűzéseket vesszük sorba és bemutatjuk be, hogyan illeszthetők a nemzeti elvárásokhoz és milyen új célok szerint kell a tervezést elindítani.

5.5. ÁTHOZOTT VÁLLALÁSOK, MEGKEZDETT- ÉS KLÍMAVÉDELMI INTÉZKEDÉSEK

Felsőpáhok Község Önkormányzata az előző években is kiemelt figyelmet fordított környezete védelmére, állapota megőrzésére, fejlesztésére; de mindemellett vannak olyan akut problémák a melyek a továbbiakban is nagy odafigyelést igényelnek, melyhez hosszútávú pályázati programozás szükséges.

Felsőpáhok élhető faluvá alakulásában elsődleges szerepet játszik a *klímaváltozáshoz való viszony* is, amely a *környezettudatos község* átfogó célként is megjelenik.

A nyári hőhullámok kezelésében, az egészséges környezet megőrzésében igen fontos szerepet játszik a zöldfelület-gazdálkodás, a települési zöld infrastruktúra fejlesztése és kék infrastruktúra fejlesztése. Az elkövetkezendő időszakban egyre fontosabb szerepet fog játszani a körforgásos gazdaság.

A körforgásos gazdaságra való áttérés alapja a korszerű hulladékgazdálkodás megteremtése. A szénalapú energiafogyasztás csökkentését az energiahatékonyság növelésével kívánjuk elérni.

Az energetikai korszerűsítéssel összefüggésben a hatékony községüzemeltetés is prioritást élvez. A környezettudatosság tekintetében fontos a szemléletformálás.

A jövőképpen megfogalmazott cél a gyarapodó és több lábon álló gazdasági környezet kialakítása. Ennek keretében elengedhetetlen az üzleti infrastruktúra fejlesztése. A helyi termékek piacra jutásának elősegítése a helyi gazdaság megerősödését szolgálja.

A TOP Plusz Fenntartható községfejlesztési eszköz alapja az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1058 számú, az Európai Regionális Fejlesztési Alapról és a Kohéziós Alapról szóló rendeletének 11. cikke.

Az eszközben részt vevő települések lehetőséget kapnak fenntartható községfejlesztést szolgáló dokumentumaik kidolgozására. A felhívás keretében e dokumentumok elkészítését finanszírozó forrás elnyeréséhez a községeknek el kell készíteniük az Irányító Hatóság által kiadott módszertani útmutató szerint Fenntartható Községfejlesztési Stratégiájukat, valamint ki kell dolgozniuk a TOP Plusz program terhére a következő hét évben megvalósítani tervezett fejlesztéseik programját az Irányító hatóság által megadott módszertan *(un. Községfejlesztési Kézikönyv)* szerint.

Felsőpáhok község a jövőképe értelmében élhető, zöld településsé válik, amely a 21. század kihívásaira rugalmasan reagálva vonzó, egészséges és fenntartható települési, valamint gyarapodó és több lábon álló gazdasági környezetet nyújt az itt lakók és ide érkezők számára, megbecsülve környezeti és épített értékeit, közösségi hagyományait Felsőpáhok településfejlesztési céljai 2 témakör mentén jelölhetők ki: *Felsőpáhok legyen élhető és környezettudatos község.*

A középtávú fejlesztési tervek mellett természetesen a közeljövő kihívásaira is reagálnia kell a településnek. Ismert, hogy az energiahordozók ára drasztikusan nőtt, az önkormányzatok pedig a jövőben már csak piaci áron vásárolhatják meg ezeket.

A jelenlegi számítások szerint a község költségvetését idén még nem érinti tragikusan a drágulás. Az áramszerződéseik zöme ez év végén jár le, de néhány épület esetében 2025. év elejéig szól a kontraktus. Az elszabadult árak teremtette helyzetben a falu előrelátóan a valódi rezsicsökkentést szolgáló beruházásokat is végzett.

Felsőpáhok Község Önkormányzata kigyűjtette a település környezetvédelmét is érintő „*az önkormányzatot, intézményeit és gazdasági társaságait fejlesztő nettó 2 millió forint feletti elnyert, folyamatban lévő, illetőleg a 2023 és 2024-es évben lezárásra kerülő pályázatokat*”, melyek szerint a nyilvántartásokban a következő projektek szerepelnek:

Felsőpáhok Község Önkormányzatánál megvalósított pályázatok				
Sorszám	Év	Megnevezés	Támogató neve	Összeg (Ft)
1.	2019.	Külterületi helyi közutak fejlesztése, önkormányzati utak kezeléséhez, állapotjavításához, karbantartásához szükséges erő- és munkagépek beszerzése (traktor, mulcsozó, pótkocsi)	Magyar Államkincstár MVH	14 645 621
2.	2019.	Felsőpáhok Zártkerti Program (Diófa ültetése, zártkerti utak felújítása)	Hermann Ottó Intézet	9 995 410
3.	2019.	Eszközfejlesztés belterületi közterület karbantartása (forgókotró) MFP-KKE/2019	Magyar Államkincstár MVH	14 941 104
4.	2021.	Községi játszótér építése MPF-OJF/2020	Magyar Államkincstár MVH	4 999 990
5.	2021.	Önkormányzati tulajdonban levő ingatlanok fejlesztése (Kultúrház külső hőszigetelése, tetőfelújítása)	Magyar Államkincstár MVH	23 655 968
6.	2022.	Felsőpáhok csapadékvízvezető rendszerének korszerűsítése TOP-2.1.3-16-ZA1-2020-00017	Európai Regionális Fejlesztési Alap	22 036 665
7.	2022.	Tanya- és falugondnoki buszok beszerzése MFP (Ford Transit Trendkombi középmagas tetővel)	Magyar Államkincstár MVH	14 941 104
8.	2024.	FORD TRANZIT platós autó beszerzés MFP-ÖTIFB/2024	Magyar Államkincstár MVH	4 179 378

6. KÖRNYEZETI CÉLKITŰZÉSEK 2025-2030 IDŐSZAKRA

Az állapotfelmérés és helyzetértékelés segítségével megállapíthatók azok a feladatok, amelyeket a település területén javasolt valósítani annak érdekében, hogy a környezet állapota a kívánt célkitűzéseknek megfeleljen. A Felsőpáhokon tervezett környezetvédelmi fejlesztéseket szükséges az országos célokhoz hozzárendelni, így elemezhetővé válik, hogy az adott fejlesztés mely országosan kitűzött cél megvalósításához járul hozzá.

A Települési Környezetvédelmi Program átfogó és stratégiai célkitűzései összhangban vannak a Nemzeti Környezetvédelmi Program céljaival.

A program átfogó célkitűzése:

- hozzájárulni a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosításához.

Stratégiai célkitűzések:

- Az emberi egészség és az életminőség környezeti feltételeinek javítása, a környezetterhelés hatásainak csökkentése
- Természeti értékek és erőforrások védelme, helyreállítása, fenntartható használata
- Az erőforrás-takarékosság és a - hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése és
- körforgásos működésének erősítése

Horizontális célkitűzések:

- A társadalom környezettudatosságának növelése,
- Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képesség erősítése
- Az egyes stratégiai területek 2025-2030 tervezési periódusra megfogalmazott konkrét célkitűzéseit a stratégiai célkitűzések szerinti bontásnak megfelelően ismertetjük.

Megjegyzendő azonban, hogy a kitűzött stratégiai célok teljesülése túlnyúlik egy adott tervezési cikluson, tehát a Környezetvédelmi Program időszakos értékelésénél a folyamatokat és tendenciákat kell figyelembe venni.

7. AZ EMBERI EGÉSZSÉG ÉS AZ ÉLETMINŐSÉG KÖRNYEZETI FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA, KÖRNYEZETTERHELÉS HATÁSAINAK CSÖKKENTÉSE

7.1. A TELEPÜLÉS LEVEGŐMINŐSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

A 2021–2026 közötti időszakra szóló, jelenleg jóváhagyásra váró Nemzeti Környezetvédelmi Program – szerint, hazánkban a környezeti levegő nemzetközi összehasonlításban közepesen szennyezettnek tekinthető.

Hazánkban a kén-dioxid (SO₂) kibocsátás meghatározó forrása a lakossági fűtés és az energiatermelés, a nitrogén-oxidok (NOX) legnagyobb része a közlekedésből kerül a levegőbe, a nem metán illékony szerves vegyületek (NMVOC) kibocsátásáért gyakorlatilag az összes szektor felelős, a környezeti levegőben lévő ammónia (NH₃) pedig a mezőgazdasági tevékenység eredménye.

Az utóbbi években a fokozottabb egészség kockázatra való tekintettel a kisméretű aeroszol részecske (PM₁₀, PM_{2,5}) szennyezettség került a levegőminőségi szabályozás középpontjába.

A kisméretű részecske emisszió főként a lakossági fűtéshez köthető. Ezzel kapcsolatban fő kihívást a lakossági tüzelőberendezésekből, illetve az avar és a kerti hulladék égetéséből származó részecske kibocsátás csökkentése jelenti.

Az életminőség javításának fontos eszköze a levegőminőség folyamatos javítása. A légszennyezettség kialakulásának megelőzése a legalkalmasabb módszer a terhelés csökkentése érdekében, ezért minden tevékenységet úgy kell megtervezni és megvalósítani, hogy a levegőterhelés, a szennyezőanyagok kibocsátása a lehető legkisebb mértékű legyen.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- A lakossági (szilárd) tüzelésből eredő kibocsátások mérséklésének elősegítése.
- Szmogriadó tervek készítése, rendszeres felülvizsgálata.
- A lakosság rendszeres tájékoztatása a település levegőminőségének állapotáról, szemléletformálási kampányok szervezése (helytelen fűtési technika levegőminőségre gyakorolt káros hatásairól).
- A lakosság rendszeres tájékoztatása a fűtőkorszerűsítést, energiatakarékosságot támogató lakossági pályázatokról.

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- A levegőminőség javítása, állapot romlásának megakadályozása az ipari, lakossági, települési és közlekedési eredetű légszennyező anyag kibocsátások csökkentésével
- Települési levegő minőségének ellenőrzése
- A lakosság rendszeres tájékoztatása a település levegőminőségének állapotáról
- A fa- és szénttüzelésű berendezések visszaszorítása, korszerűbb eszközökre cseréjének támogatása
- Közlekedési eredetű légszennyezés csökkentése
- Községi közlekedés népszerűsítése
- A kerti zöldhulladék rendszeres elszállításának folytatása (égetéses emisszió csökkentése)
- Zöldfelületek nagyságának további növelése
- A helyi levegőtisztaság-védelem érdekében megfelelő kommunikáció folytatása

A szakterületi célkitűzésekkel kapcsolatban megfogalmazott konkrét fejlesztési javaslatok:

- Kerékpárutak építése, kerékpározás ösztönzése
- Tájékoztató kampány a lakosság részére a helyes fűtési gyakorlatról (ideális szobahőmérséklet, megfelelő fűtésszabályozás, kályhákban, kandallókban, kazánokban tüzelőanyagként nem használható anyagok)
- Önkormányzatnál parlagfű bejelentések és szankcionálások korábbi gyakorlatnak megfelelő működtetése
- Zöldtetők, zöldfalak fejlesztési lehetőségeinek feltérképezése a településen
- Illegális égetés (pl. légszennyező fűtési rendszer, zöldhulladék égetés) észlelés bejelenthetőségének megteremtése, ellenőrzési, hatósági, szankcionálási hatáskör kialakítása
- A faluban működő kisebb nagyobb vállalkozások emissziójának kontrolja és lehetséges csökkentése

7.2. ZAJTERHELÉS CSÖKKENTÉSE

Az EU tagországokhoz hasonlóan Magyarországon is nőtt a zajforrások száma, valamint az általuk kibocsátott zaj zavaró hatása. A zajforrások alapvetően három kategóriába sorolhatók: közlekedési, ipari és szórakoztató létesítmények zaja. Eddigi erőfeszítések ellenére továbbra is a közlekedés maradt zajvédelmi szempontból az egyik legtöbb gondot okozó tevékenység.

A probléma kezelése érdekében a 3 millió jármű/évnél nagyobb forgalmú országos közutakra, valamint a 30 000 szerelvény/évnél nagyobb forgalmú vasútvonalakra stratégiai zajtérképek készültek.

Fontos megjegyezni, hogy a hosszú időn keresztül jelentős zajhatásnak kitett személyeknél a hallási problémákon túl akár keringési betegségek is felléphetnek. A zajos környezet továbbá nehezíti a koncentrációt, befolyásolja az alvásminőséget, így teljesítménycsökkenéshez, valamint az életminőség romlásához vezet. Ezért az intézkedési tervben kijelölt jelentős zajterheléssel területeken mindenképpen szükség van zajcsökkentési intézkedések meghozatalára.

A településeken a lakosság számára veszélyes vagy károsító zajterhelések csökkentését aktív vagy passzív módon, különböző műszaki megoldással, adminisztratív eszközzel, illetve ezek kombinált alkalmazásával lehet biztosítani.

Új létesítmények esetében rendkívüli fontossággal bír a zajvédelmi szempontok figyelembevétele már a tervezés során. A településrendezés eszközei is hosszú távon determinálják az érintett lakosság zajterhelési viszonyait.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- A stratégiai zajvédelmi intézkedési tervek elkészítése, felülvizsgálata és szükség szerinti módosítása. Az intézkedési tervek megvalósítása.
- Zajcsökkentést célzó intézkedések megtétele a kisebb népességű településeken.
- A helyi zajvédelmi szabályok megállapítása (pl. csendes övezet, zajvédelmi szempontból fokozottan védett terület kijelölése, ellenőrzése).
- A helyi lakosság tájékoztatása, szemléletformálása.
- Terület- és településrendezési tervek kialakítása során a zajvédelmi szempontok figyelembevétele.

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- A főút menti és a lakóövezetek forgalmának enyhítése a forgalmi zaj csökkentése céljából
- Terület- és településrendezési tervek kialakítása során a zajvédelmi szempontok figyelembevétele
- Az önkormányzati utak állapotának javítása (kátyúzás, burkolatcsere)
- A jegyzői hatáskörbe tartozó zajos tevékenységek kezelése, szükség esetén passzív akusztikai védelem fejlesztése
- A meglévő zaj és rezgés források feltárása, pontos nyilvántartása
- Lakossági tájékoztatás, szemléletformálás

A szakterületi célkitűzésekkel kapcsolatban megfogalmazott konkrét fejlesztési javaslatok:

- Zöldfelületi fejlesztések a zajvédelem javításának érdekében
- Zajkibocsátási határérték megállapítása
- A meglévő problémát okozó zajforrások kibocsátásának csökkentése, korlátozása
- A település zajterképének elkészítése.

7.3. EGÉSZSÉGES IVÓVÍZ BIZTOSÍTÁSA

A lakosság ivóvízzel való ellátása a legfontosabb közszolgáltatások egyike, mely nélkülözhetetlen emberi szükségletet és társadalmi-közegészségügyi igényt elégít ki. Magyarország Alaptörvénye is rögzíti, hogy alapvető jog az egészséges ivóvízhez való hozzáférés. Magyarország településeinek közműves ivóvízellátása mennyiségi szempontból alapvetően rendezettnek tekinthető. További fejlesztésre elsősorban ivóvízbiztonsági-ivóvízminőségi téren van szükség, emellett figyelmet kell fordítani az ellátási hiányok felszámolására, a hálózati veszteségek csökkentésére is. Az ellátási hiányok felszámolását költség-hatékony módon, folyamatos közegészségügyi és vízügyi szakmai kontroll megvalósításával kell végrehajtani.

A hazai lakosság ivóvízellátása döntően felszín alatti vízkészletekből történik, ezért e források mennyiségi és minőségi védelme stratégiai szintű feladat.

Az éghajlatváltozás a vízbázis-védelmet is új kihívások elé állítja. A klímodellek eredményeinek figyelembe vételével rendszeresen fel kell mérni a vízbázisoknak az éghajlatváltozással összefüggő sérülékenységét.

Felsőpáhokon a helyzetértékelés alapján szükséges az ivóvíz mennyiségét, minőségét és a szolgáltatás biztonságát fokozó fejlesztések megvalósítására is.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- Az ivóvízminőség-javító beruházások előkészítése és megvalósítása.
- Indokolt esetekben az átmeneti ivóvízellátás biztosításához szükséges feltételek megteremtése.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott vízművet üzemeltető szervezetek számára kitűzött célok:

- Ivóvíz biztonsági tervek folyamatos felülvizsgálata.
- A biztonságos és folyamatos közüzemi ivóvízellátás megvalósítása, a hálózati veszteségek csökkentése, a szükséges fejlesztések kivitelezése.
- Az illetékességükhöz tartozó vízelosztó hálózatban az ólomcsövek teljes körű cseréje.
- A hátralévő, mintegy 400 sérülékeny üzemelő vízbázist érintő, még meg nem kezdett vízbázis diagnosztikai beruházások megvalósítása pályázatokon keresztül.
- A vízbázisok biztonságba helyezése pályázaton keresztül.

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- Egészséges ivóvízhez jutás biztosítása minden lakos számára
- A biztonságos és folyamatos közüzemi ivóvízellátás megvalósítása, a hálózati veszteségek csökkentése, a szükséges fejlesztések kivitelezése.
- Ivóvízvezeték hálózat elavult szakaszainak (elsősorban AC-vezetékek) cseréje.
- 2023-2038 évi Gördülő Fejlesztési Tervben előirányzott, tervezési időszakra eső beruházások megvalósítása
- Üzemelő vízbázis diagnosztikai vizsgálata (a termelt réteg hidrogeológiai állapotának vizsgálata), a csökkenő vízhozamok okainak feltárása, új nyomásfokozó megépítése a nyomás és ivóvíz biztonság miatt
- Lakossági tudatosság növelése a csapvíz minőségével, lehetséges kockázataival és a vízhasználati szokásokkal összefüggésben
- A jövőben fontos az ivóvíz-takarékosság és a vízmegtartás /szemléletformálás a lakosság körében/
- Hálózaton a tolózárnak felújítása

7.4. SZENNYVÍZELVEZETÉS ÉS TISZTÍTÁS

Felsőpáhok szennyvíz-csatorna hálózata már 25 éve épült ki teljesen, a szennyvízelvezetés és a szennyvízkezelés így 100 %-ban megoldott. A szennyvízcsatorna-hálózat több település közös beruházásaként valósult meg. A szennyvíz-csatornaközműre történő rákötések után az egyedi szennyvízgyűjtőket, szikkasztókat fel kellett számolni.

A településeknek a gazdaságos üzemeltethetőség szempontjait is szem előtt tartva kell a szennyvíztisztítással és szennyvízelvezetéssel kapcsolatos létesítményeit fejleszteni, a közműolló teljes záródását nem indokolt célként kitűzni. A rendszerbe gazdaságosan nem bevonható területeken az egyedi kockázatmentes kezelési, hasznosítási és elhelyezési lehetőségeket kell megteremteni.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott *önkormányzati* feladatok:

- Közreműködés a Szennyvíz Program végrehajtásában, a szükséges beruházások megvalósítása: új szennyvízelvezető és - tisztító rendszerek építése, meglévő szennyvízkezelő és - elvezető rendszerek fejlesztése és bővítése a 2000 LE feletti agglomerációkban.
- A lakások csatornabekötésének ösztönzésére a talajterhelési díjon kívüli pozitív ösztönző kidolgozása.
- A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz kezelésére kötelezően ellátandó és igénybe veendő közszolgáltatás szervezése és fenntartása.
- A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz ártalommentes elhelyezését biztosító előkezelő és fogadó létesítmények kialakítása.

- A csatornahálózatok fejlesztése, rekonstrukciója során törekedni kell az egyesített csapadék- és szennyvízelvezetés fokozatos felszámolására, az érintett zöldfelületek megőrzésére

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott *közszolgáltatói* feladatok:

- A szennyvízelvezetés- és tisztítás biztosítása, a szükséges fejlesztések megvalósítása.
- Korszerű szállítójármű alkalmazásával, a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz szakszerű gyűjtése és megfelelő ártalmatlanítása.
- Meglévő pacsai szennyvíztisztító telep tisztítási-, energia- és költséghatékonyságának javítása, kombinált fizikai-kémiai és biológiai módszerek továbbfejlesztése.

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- A szennyvízhálózatra való rákötések számának bővítése
- A szennyvíztisztítás technológiájának térségi *továbbfejlesztése*
- A csatornahálózat fejlesztése, ütemezett rekonstrukciója
- A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz kezelésére közszolgáltatás fenntartása
- A csatornahálózatra vezetett csapadékvíz mennyiségének csökkentése kiegészítő tározó létesítésével és/vagy a csapadék-rákötések kiküszöbölésével.
- Szennyvízcsatornára történő szabálytalan rákötések feltárása a füstölési terv alapján

7.5. ZÖLDFELÜLETEK VÉDELME, ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE

A települések zöldfelületi hálózata vagy rendszere (települési zöldinfrastruktúra) magában foglalja a növényzettel fedett összes földfelszíni területet (pl. zöldterület, erdőterület, parkok és magánkertek) és a vonalas jellegű zöldfolyósókat (pl. fasorok, vízfolyásokat kísérő (zöld) folyósók), valamint a földfelszínhez nem kötődő növényzettel borított felületeket is (pl. homlokzati sövények, tetőkertek); a vízfelületekkel együtt (kék infrastruktúra) a település magasabb biológiai aktivitású felületeit alkotja.

A települések zöldfelületi rendszerének funkciója – területe, szerkezete és minősége függvényében – sokrétű: kedvezően módosítja a helyi klímát, védelmet biztosít egyes kedvezőtlen környezeti hatásokkal szemben, a létesítményeket keretbe foglalja, lehatárolja, illetve összekapcsolja a település különböző rendeltetésű területeit, alkalmas a lakosság rekreációjára, valamint hozzátartozik a település vizuális megjelenéséhez.

A települési környezet minőségét nagymértékben befolyásolja a művi és természeti elemeinek aránya. A zöldfelületeknek nemcsak hiánya, de a meglévők elhanyagolt állapota, vagy nem megfelelő kialakítása is problémát jelent, hiszen így alkalmatlanok sokrétű funkciójuk ellátására.

A zöldfelületi rendszerek pozitív hatással vannak a települési klímára – ezen belül is a levegő páratartalmára, hőháztartására (hőszigetekre) –, a talajvízháztartásra, a levegőminőségre, valamint – mindezekon keresztül – magára az emberre is. Ennek megfelelően a zöldfelületek fejlesztése egyre nagyobb hangsúlyt kap.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- Zöldfelület-gazdálkodási tervezés (pl. koncepció, program kidolgozása; települési parkok stratégiai tervének elkészítése, rendelkezésre álló, hasznosíthatatlan területek felmérése és annak integrációja, valamint zöldfelületi fejlesztésre alkalmassá tétele a településrendezési eszközökkel összhangban)
- A Települési Arculati Kézikönyvben a településarculatot meghatározó zöldfelületi elemek számbavétele és védelmük biztosítása a településképi rendeletben.
- Zöldterületek és önkormányzati fenntartás alatt álló intézménykertek minőségi megújítása.
- A zöldfelületi rendszerre vonatkozó környezet-egészségügyi, illetve (a Nemzeti Tájstratégiával összhangban) minőségi célkitűzések meghatározása.
- A zöldfelületi rendszer monitoringja, zöldfelületi kataszter térkép és adatbázis (nyilvántartás) létrehozása.

- Új lakó-, illetve egyéb beépítésre szánt területek kijelölése esetén új zöldterület (közkert, park) kialakítása.
- Új térbeli összeköttetések kialakítása a zöldfelületi rendszer elemei között, új zöldhálózati elemek létrehozása.
- Fasorok állapotának javítása, védelme, fenntartása, telepítése, esetenkénti cseréje.
- A zöldfelület fenntartható gondozása, karbantartása, a zöldfelületi funkciók fejlesztése, bővítése, visszaállítása, az idegenhonos inváziós fajoktól való megóvása.
- Az alulhasznosított területek felmérése és azok új funkcióra történő hasznosítása keretében a zöldfelületek növelése.
- Zöldtető létesítések ösztönzése (pl. kedvezmények biztosításával).
- A települési klímastratégiákon keresztül a zöldfelületek fejlesztése, zöldfelületi elemek tervezése, átalakítása az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás jegyében (pl. vízvisszatartás zöldfelületeken, szélsőséges időjárási körülményeket elviselő őshonos növényfajok és fajták megválasztása, lehetőleg a fenntartás során felmerülő öntözési igény minimalizálása stb.)
- Települési átfogó rekonstrukciók esetén helytakarékos közműalagút-folyosók kialakítása.

Felsőpáhok települése zöldfelületeinek fejlesztésével kapcsolatban már a Nemzeti Környezetvédelmi Program is konkrét célokat fogalmazott meg. A falu átszellőzésének biztosítását a település zöldfelületi rendszerének fejlesztésével és az összeköttetéseket biztosító utcai zóldsávok és fasorok kialakításával kell megoldani. A zöldfelületek, és szilárd burkolatú utak kialakításával hatékonyan csökkenthető a közlekedésből származó por és levegőszennyezés, illetve zajterhelés.

A községi növényzetnek és a külterületi véderdőknek nagy szerepe van a környező mezőgazdasági területekről származó porszenyezés megkötésében, ezért a megfelelő zöldfelületi ellátottság fontos feladat. A zöldfelületi fejlesztések célja – a nemzetközi kihívásokat és tendenciákat is figyelembe véve - egy Felsőpáhokot behálózó, magas kondicionáló képességű, összefüggő zöldfelületi rendszer létrehozása, amely meghatározó részévé válik a község szerkezetnek.

Cél: Egységes községi zöldfelületi rendszer létrehozása

Feladat:

- *Zöldfelületi kataszter létrehozása*
- *Település-zöldítési program kidolgozása*
- *A meglévő községi zöldfelületek állapotának javítása, illetve új területek bevonása a park fenntartásba (közmunka programhoz kapcsolódó lehetőség)*
- *Zóldsávok és fasorok felújítása, létesítése, kibővítése*
- *Falak és tűzfalak zöldítése, zöldtetők népszerűsítése*
- *Önálló rendelet alkotása a közhasznú zöldfelületekről*
- *A kertépítészeti terv előírása, mint az építése engedély része*

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- A zöldfelületi rendszerre vonatkozó környezet-egészségügyi, illetve minőségi célkitűzések meghatározása
- A zöldfelületi rendszer monitoringja, zöldfelületi kataszter térkép és adatbázis létrehozása
- Települési Arculati Kézikönyvben megfogalmazott előírások betartása
- Új lakó-, illetve egyéb beépítésre szánt területek kijelölése esetén új zöldterület (közkert, park) kialakítása
- Új térbeli összeköttetések kialakítása a zöldfelületi rendszer elemei között, új zöldhálózati elemek létrehozása
- Rendszeres a fasorok állapotának javítása, védelme, fenntartása, telepítése, esetenkénti cseréje. Egységes fásított utcaképek kialakítása.
- A zöldfelület fenntartható gondozása, karbantartása, zöldfelület további növelése

- A helyi lakosság és intézmények bevonása a települési zöldfelületek tervezésébe és fenntartásába
- A zöldterületek kialakításának támogatási rendszerének fenntartása/fejlesztése
- Gazdasági területek körüli védőfásítások végrehajtása

A szakterületi célkitűzésekkel kapcsolatban megfogalmazott konkrét fejlesztési javaslatok:

- Ahogy eddig, legyen folyamatos a régi játszóterek műszaki állapotának a felülvizsgálata, a felülvizsgálat eredményének a birtokában azok átalakítása, felújítása.
- Játszóterek bekerítése és vagyonvédelmi rendszer kialakítása, ivóutak és illemhelyek telepítése
- Előregedett fák felmérése, kivágása, pótlása, veszélyes fák tervszerű gallyazása
- Utcabútorok karbantartása
- Automata öntözőrendszerek telepítése
- A játszóterek környezetének közparkká alakítása

7.6. TERMÉSZETI ÉRTÉKEK ÉS ERŐFORRÁSOK VÉDELME, FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA

Magyarországon kialakult gazdag élővilág többnyire kisebb kiterjedésű és mozaikos elhelyezkedésű elemekből áll, melyek megőrzése nehéz feladat. Az éghajlat változása, a társadalom folyamatosan növekvő terület-, energia- és anyagigénye miatt a természeti környezet és az élő rendszerek egyre súlyosabb terheléseknek vannak kitéve.

Az élőhelyek feldarabolódását jelentős mértékben a közlekedési infrastruktúra fejlesztése és a területek beépítése okozza. A fragmentálódott és így elszigetelődött élőhelyek közötti ökológiai kapcsolatok hiánya jelentősen hozzájárul a természetes populációk fennmaradási képességeinek csökkenéséhez, a veszélyeztetett fajok számának növekedéséhez.

Az élővilághoz kapcsolódó programpontok mindegyike azt a célt szolgálja, hogy a biológiai sokféleség fenntartásával, növelésével megmaradjon a természetes állapot.

A természet védelme nem csupán a védett területekre, hanem a nem védett területekre, a táj egészére is ki kell, hogy terjedjen. Az idegenhonos inváziós fajok megállíthatatlannak tűnő terjedése – az élőhelyvesztés mellett – napjainkban a biodiverzitásra ható legerősebb veszélyeztető tényező.

A táj védelmének célja a táj jelentős vagy jellemző sajátosságainak megőrzése és fenntartása, amely magában foglalja a táj szerkezetének, jellegének, ökológiai, ökonómiai és tájésképítési potenciáljának megőrzését, változásának nyomon követését. A táj védelme elsősorban a terület- és településrendezési eszközök szabályozási előírásain, valamint egyes egyedi hatósági eljárásokban érvényesíthető. Az egyedi tájértékek megállapítása és nyilvántartásba vétele a nemzeti park igazgatóságok feladata, ugyanakkor a településrendezési terveknek tartalmaznia kell a tervezési területen található egyedi tájértékek felsorolását.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- A meglévő helyi védett természeti területek védettségének fenntartása, állapotuk megőrzése
- A tervezett, illetve szükségessé váló helyi védetté nyilvánítási eljárások lefolytatása
- A vármegyei és a települési tervekben a természet- és tájvédelmi szempontok érvényesítése
- Részvétel az egyedi tájértékek kataszterezésében és megőrzésében.
- Együttműködés a helyi érintettekkel a tájvédelmi célok megvalósításában
- Az inváziós növény- és állatfajok terjedésének megelőzése, visszaszorítása

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- A meglévő helyi védett természeti területek védettségének fenntartása, állapotuk megőrzése
- A zöldfelületek felülvizsgálata, a helyi védelemre érdemes területek védettség alá helyezése

- Települési tervekben a természet- és tájvédelmi szempontok érvényesítése
- Részvétel az egyedi tájértékek kataszterezésében
- Az inváziós növény- és állatfajok terjedésének megelőzése, visszaszorítása
- A zöldfelületek kialakítása során elsősorban az őshonos növényfajok telepítése
- Zöldfelületek ellenőrzése, idegenhonos és özönfajok gyérítése

7.7. TALAJOK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA

Magyarország egyik legfontosabb, feltételelesen megújuló természeti erőforrása a talaj, melynek védelme, termékenységének fenntartása nem csupán a földhasználó, hanem a társadalom hosszú távú érdeke is. A talajkészletek mennyiségének és minőségének fokozott védelme, termékenységének hosszú távú fenntartása az élelmiszerbiztonság szempontjából kiemelkedő feladat, mindazonáltal a talaj védelme környezeti érdek is.

A talaj-degradációs folyamatok számos esetben a helytelen földhasználat, a talajvédelmi szempontokat figyelmen kívül hagyó gazdálkodás miatt alakulnak ki és a talajtermékenység csökkenése mellett a mezőgazdasági termelés költségeinek növekedését, az ökológiai, vízháztartási (növekvő aszályérzékenység) körfolyamatok felbomlását, a kockázatos anyagok felhalmozódását (élelmiszerbiztonság), valamint a vizek, ivóvízbázisok elszennyeződését eredményezik.

A fenntartható talajhasználat megvalósításában fontos szerepe van az integrált tápanyag-gazdálkodásnak.

A talajjavításában a jövőben fontos szerepe lehet a műtrágyázást kiváltó, komposztált biológiai hulladéknak és mezőgazdasági mellékterméknek. További fontos szempint, hogy a tervezett önkormányzati fejlesztések a zöldmezős beruházások helyett barnamezős területeken valósuljanak meg.

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- A talajtakaró ésszerű használata és védelme
- Az integrált földhasználati rendszer megteremtése
- Az ökológiai gazdálkodás ösztönzése, tudatformálás
- Barnamezős beruházások ösztönzése

7.8. VIZEINK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA

A víz korlátozottan rendelkezésre álló, megújuló, sérülékeny természeti erőforrás, mely mind az életminőség, mind a gazdaság alakulásában meghatározó tényező. A víz nemzeti vagyon, annak mennyiségi és minőségi megőrzése megköveteli a vízzel, a vízkészlettel való megfelelő gazdálkodást.

Az társadalmi és gazdasági tevékenységek jelentős hatást gyakorolnak mind a hidrológiai folyamatokra, mind a készletek mennyiségére és minőségére. Mindezek mellett figyelembe kell venni az éghajlatváltozás, az urbanizáció kedvezőtlen hatásait is.

A vízvédelmi szabályozás alapját a Vízkörlet Irányelv előírásai jelentik, melyek alapvető célja a vizek ökológiai, kémiai és mennyiségi állapotának védelme, a fenntartható vízgazdálkodás feltételeinek biztosítása. A VKI végrehajtásának legfontosabb eszközei a hatévente felülvizsgálandó vízgyűjtő-gazdálkodási tervek (VGT) és az azokhoz tartozó intézkedési programok. A VGT2 szerint a hazai vizek a jó ökológiai állapotát/potenciálját várhatóan csak 2027 után lehet elérni.

A vízgyűjtő-gazdálkodási problémákat részben a helyi szinten végzett intézkedésekkel lehet megoldani, ezért nagy jelentősége van a települési tervekben megfogalmazott és megvalósított fejlesztéseknek.

A klímaváltozás, a területhasználatok megváltozása hatására az árvízvédelem fokozott jelentőségű. A magas kockázatot hordozó árhullámok kialakulása napjainkban számos települést, köztük *Felsőpáhokot* is érinti. Fontos a települések árvízi biztonságának növelése, illetve az egyre gyakoribb villámárvizek miatt a víz okozta károk megelőzése, csökkentése érdekében természetes víz visszatartási megoldások alkalmazása. A kiépült védművek megerősítése mellett nagyobb hangsúlyt kell fektetni a vízkészleteknek az aszályos időszakokra történő tározására, átmentésére.

Kiemelt figyelmet kell fordítani továbbá a víztakarékos technológiák elterjesztésére, mind a kommunális, mind a mezőgazdasági vízfelhasználások terén.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- A belterületi vízrendezésekkel a csúcsidejű víztöbbletek által okozott károk csökkentése és a vízhiányos időszakokban fontos vízkészletek helyben tartása.

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- A felszíni és felszín alatti vizek mennyiségi és minőségi védelme
- Csapadékvíz elvezető rendszer állapotának felmérése, kritikus pontok meghatározása
- Csapadékvíz elvezető rendszerre vonatkozó tisztítási, karbantartási és felújítási terv készítése, és a terv megvalósítása *(javaslat: készüljön az egész község területére egy átfogó vízrendezési-csapadékhaznosítási terv is)*
- Új csapadékvíz-elvezető művek kiépítése
- Csapadékvíz betározási lehetőségeinek vizsgálata
- A belvízelvezető művek feliszapolódásának megakadályozása, gyomnövényektől való megtisztítása
- Felhagyott hulladéklerakó területén monitoring tevékenység folytatása

A szakterületi célkitűzésekkel kapcsolatban megfogalmazott konkrét fejlesztési javaslatok:

- A Vízkárelhárítási és Víztisztítási Védelmi Tervben veszélyeztetett területként felsorolt településrészek vízrendezésének megoldása
- A Klímabarát Települések Szövetségével közös vízmegtartási pályázatokban való részvétel, lakossági meghirdetése

7.9. AZ ERŐFORRÁS-TAKARÉKOSSÁG ÉS HATÉKONYSÁG JAVÍTÁSA, A GAZDASÁG ZÖLDÍTÉSE ÉS KÖRFORGÁSOS MŰKÖDÉSÉNEK ERŐSÍTÉSE

A könnyen hozzáférhető erőforrások szűkössége, a növekvő környezeti terhelés, az átalakuló fogyasztói igények és az innovatív technológiák térnyerése egyaránt hozzájárult ahhoz, hogy célként fogalmazódik meg a termelés körforgásos jellegének erősítése. Az Európai Bizottság 2020. március 11-én mutatta be a körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési tervet, amely szerint a termékek környezetre gyakorolt hatásának csökkentése érdekében változtatni kíván a „kitermelés-előállítás-felhasználás-ártalmatlanítás” lineáris modelljén.

A folyamat részét képezi az innovatív, környezetbarát termékfejlesztés, az anyagok és erőforrások környezettudatos felhasználása, a termékek élettartamának növelése, továbbá az anyagoknak a lehető leghosszabb ideig a gazdasági ciklusban tartása (elutasítás, csökkentés, javítás, újrafelhasználás, újratervezés és újrafeldolgozás), mely célok egyben segítik a fogyasztói szokások kedvező irányú változtatását, illetve válaszolnak az új, környezettudatos fogyasztói igényekre.

Ezen elvek érvényesülésével a kedvezőtlen környezeti hatások csökkentése és a természeti erőforrások hatékonyabb felhasználása révén jelentős lépést lehet tenni a fenntarthatóság irányába.

7.10. A FOGYASZTÁS KÖRNYEZETI HATÁSAINAK CSÖKKENTÉSE

A lakosság értékrendje és életmódja alapvetően határozza meg fogyasztási szokásait, amely hatással van a környezet állapotára. Az élelmiszerfogyasztás, a lakásfenntartás és a közlekedés felelős a környezetet érő terhelések 70-80%-áért, valamint ezek alkotják a háztartások kiadásainak jelentős részét. Ugyanakkor az egyének saját fogyasztási szokásaikat kevésbé tudják összefüggésbe hozni olyan átfogó problémákkal, mint az ökoszisztémák védelme vagy az éghajlatváltozás.

A fogyasztás fenntarthatóbbá tétele érdekében közérthető és színvonalas tájékoztatást kell nyújtani a lakosságnak a környezet és az ökoszisztéma szolgáltatások állapotáról, a várható folyamatokról, ezeknek a jelenlegi fogyasztási és életmódmintákkal való összefüggéseiről, a változtatás lehetséges módjairól.

A jelenlegi fenntarthatatlan tendencia csak úgy fordítható meg, ha a fogyasztó tájékozott, döntésképes, és átérzi választásának környezetre gyakorolt hatását, jelentőségét.

A körforgásos gazdaságra történő átmenethez szükség van az állampolgárok aktív szerepvállalására a fogyasztási minták megváltoztatása terén is. A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentését segítheti a rövid ellátási láncok elterjesztése, amely a helyi gazdaságfejlesztéshez is hozzájárul.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- A környezettudatos fogyasztói magatartás elterjesztését elősegítő szemléletformálási kampányok, akciók megvalósítása
- Helyi fogyasztói közösségek szervezésének ösztönzése (pl. az érintett felek közötti kapcsolatépítés elősegítése)
- Helyi piacok létesítésének, illetve működtetésének ösztönzése

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- Vásárlói tudatosság erősítését célzó kampányok és akciók végrehajtása
- A helyi termékeket kínáló rendezvények támogatása.
- Környezetbarát termékek és szolgáltatások népszerűsítése

7.11. ENERGIATAKARÉKOSSÁG ÉS HATÉKONYSÁG JAVÍTÁSA, A MEGÚJULÓ ENERGIA-HASZNOSÍTÁS NÖVELÉSE

Az energiaellátás meghatározó a társadalmi jólét és a gazdaság működése szempontjából, ugyanakkor a környezet számára az energiatermelés és -fogyasztás lényeges terhelést jelent: a természeti erőforrások felhasználásával, az üvegházhatású gázok és más légszennyezőanyagok kibocsátásával, földhasználattal, hulladéktermeléssel jár.

Ezek hozzájárulnak az éghajlatváltozáshoz, a természetes ökoszisztémák és az épített környezet, illetve az emberi egészség károsodásához, amik összességében kedvezőtlenül hatnak mind az életminőség alakulására, mind a gazdaság működésére. Emiatt kiemelten fontos, hogy az energiaszükségletek kielégítése a környezeti fenntarthatósággal összhangban valósuljon meg.

Az energiatakarékoság és az energiahatékonyság javítása, a megújuló erőforrásokra alapozott fűtési/hűtési megoldások alkalmazása, a közintézményi, ipari és közlekedési célú energiafelhasználás csökkentése, illetve a megújulókon alapuló decentralizált energiatermelés ösztönzése a környezetre és az emberi egészségre káros kibocsátások elkerülése mellett hozzájárul az energiafüggetlenség és az energiabiztonság megerősítéséhez.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- Középületek, közintézmények energiatakarékos működtetése, energiahatékonyságának javítása (fűtési, hűtési és világítási rendszerek modernizálása, tanúsítása, épületszigetelés).
- Helyi megújuló energiaforrások lehetőség szerinti, decentralizált felhasználása a környezeti szempontok figyelembevételével.
- Távhőellátó rendszerek energiahatékonyságának növelése.
- Az energiatakarékosság és – hatékonyság elterjesztését szolgáló szemléletformálási programok, kampányok, akciók, tanácsadás megvalósítása.

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- Középületek, közintézmények energiatakarékos működtetése, energiahatékonyságának javítása (fűtési, hűtési és világítási rendszerek modernizálása, tanúsítása, épületszigetelés)
- Közvilágítás energiahatékony fejlesztése
- Megújuló energiaforrások nagyobb arányú hasznosítása
- A Klímastratégiában és a Fenntartható Energiagazdálkodási Akciótervben (SEAP) vállalt értékek monitorozása
- SECAP készítése a közintézményekre
- Az energiatakarékosság és – hatékonyság elterjesztését szolgáló szemléletformálási programok, kampányok, akciók megvalósítása

A szakterületi célkitűzésekkel kapcsolatban megfogalmazott konkrét fejlesztési javaslatok:

- Önkormányzati intézmények épületeinek energetikai felújítása (hőszivattyús megoldások, fotovoltaiuk további korszerűsítések)
- Közvilágításban: új, költséghatékony, időjárásálló, valamint hosszú élettartamú LED-es lámpatestek felszerelése, napelemes kandeláberek számának növelése
- Elektromos töltőpontok kialakítása az elektromos autók töltéséhez
- Okos padok kihelyezése (napelemes megoldással)

7.12. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

A környezet és az emberi egészség védelme érdekében minden tevékenységet úgy kell megtervezni és végezni, hogy az biztosítsa a hulladékképződés megelőzését, a képződő hulladék mennyiségének és veszélyességének csökkentését, a hulladék hasznosítását, illetve környezetkímélő ártalmatlanítást.

A hulladékgazdálkodásnak fontos szerepe van a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás kialakításában, az erőforrás-felhasználás hatékonyságának javításában, az anyagok termelési-fogyasztási körforgásban tartásában, az üvegházhatású gáz kibocsátás mérséklésében.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott önkormányzati feladatok

A Nemzeti Környezetvédelmi Program vonatkozó pontja nem nevesít feladatokat kifejezetten az önkormányzatok számára, azonban a kormányzat számára nevesített feladatok közül több egyértelműen önkormányzati célként is értelmezhető, ezek az alábbiak:

- A hulladék keletkezésének megelőzéséhez kapcsolódó intézkedések megvalósítása.
- Meglévő települési hulladék előkezelő rendszerek fejlesztése, átalakítása (pl. MBH üzemek átalakítása).
- A települési hulladékgyűjtő szigetek közegészségügyi karbantartásának folyamatos biztosítása.
- A települési hulladék hasznosító kapacitások fejlesztése technológiafejlesztéssel és/vagy új technológiák kiépítésével.

- Települési hulladék egyes frakcióinak újrahasználatra történő előkészítését szolgáló fejlesztések végrehajtása.
- Biohulladék és háztartási sütőolaj kötelező elkülönített gyűjtését szolgáló rendszer kialakítása, működtetése.
- Textilanyagok kötelező elkülönített gyűjtését szolgáló rendszer kialakítása, működtetése.
- A veszélyes hulladék keletkezésének megelőzése, gyűjtésének, hasznosításának, továbbá környezetkímélő ártalmatlanításának fejlesztése, a lakosságnál képződött veszélyes hulladék elkülönített gyűjtését szolgáló rendszer fejlesztése.
- Egyéb kiemelt hulladékaromok (építési-bontási hulladék, gumiabroncs stb.) elkülönített gyűjtését szolgáló rendszer fejlesztése.
- A csomagolási hulladék elkülönített gyűjtésének, újrafeldolgozásának növelését elősegítő intézkedések megvalósítása.
- Meglévő csomagolási papír, műanyag, üveg, fém és zöld hulladék elkülönített gyűjtését szolgáló rendszer működtetése, fejlesztése (pl. kiterjesztés nem csomagolásokra is).
- Az illegálisan lerakott hulladék keletkezésének megelőzése, az illegális hulladéklerakók felszámolása és visszatermelődésük megakadályozása.
- A hulladéklerakók rekultivációja
- Az illegális hulladékégetés visszaszorítása
- A lakosság szemléletformálása, tájékoztatása a hulladék megelőzésére, hasznosítására és ártalmatlanítására vonatkozó előírásokról és lehetőségekről.

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- A hulladék keletkezésének megelőzéséhez kapcsolódó intézkedések megvalósítása
- A települési hulladékgyűjtő szigetek közegészségügyi karbantartásának folyamatos biztosítása
- Hulladékgyűjtő szigetek tartósabb, fém gyűjtőedények arányának növelése
- Az illegálisan lerakott hulladék keletkezésének megelőzése, az illegális hulladéklerakók felszámolása és visszatermelődésük megakadályozása, megfelelő szankciók kidolgozása
- Önkormányzat minden intézményében a szelektív hulladékgyűjtés bevezetése
- Szelektív hulladékgyűjtés hatékonyságának növelése érdekében jobb együttműködés a lakossággal
- Kereskedelmi és vendéglátó egységek közterületi tisztántartási kötelezettségének betartatása
- A háztartási sütőolaj és zsiradékok elkülönített gyűjtési rendszerének bővítése
- Textilhulladékok elkülönített gyűjtési rendszerének további bővítése
- A lakosság szemléletformálása, tájékoztatása a hulladék megelőzésére, hasznosítására és ártalmatlanítására vonatkozó előírásokról és lehetőségekről
- Lakosság tájékoztatása az építkezés és felújítás során keletkező építési-bontási hulladékok tárolásának és elhelyezésének módjáról
- Lakossági lomtalanításról tájékoztatás nyújtása
- Lakossági komposztálás támogatása

7.13. AZ ÜVEGHÁZHATÁSÚ GÁZOK KIBOCSÁTÁSÁNAK CSÖKKENTÉSE, FELKÉSZÜLÉS AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS HATÁSAIRA

A klímaváltozás mérséklése érdekében globális szintű összehangolt cselekvésre van szükség, ehhez biztosít átfogó keretet globális klímapolitika jövőjével foglalkozó Párizsi Megállapodás, mely minden ország számára kibocsátás-szabályozással, alkalmazkodással, ezek tervezésével, és a végrehajtással kapcsolatos kötelezettségeket ír elő.

Magyarországon a Párizsi Megállapodásban megfogalmazottakat az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény Részös Feleinek 21. Konferenciáján elfogadott Párizsi Megállapodás kihirdetéséről szóló 2016. évi L. törvény összegzi. A jogszabályi kötelezettségeknek eleget téve Magyarország Kormánya elfogadta az 2050-es klímasemlegességet célzó Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia (NTFS) tervezetét.

A klímasemlegesség kifejezés egy olyan egyensúlyi helyzet kialakítására utal, ahol egyensúly jön létre az üvegházhatású gázok emberi eredetű forrásokból való kibocsátási értékei és a nyelők általi, légkörből történt kivonási értékek között.

Míg a kibocsátás csökkentési feladatok leginkább globális összefogással valósíthatók meg, a változó klímához való alkalmazkodási törekvések helyi és regionális szinten vezethetnek eredményre.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- Térségi és helyi klímavédelmi (mitigációs és adaptációt segítő) stratégiák kidolgozása és megvalósítása, összhangban a települési fejlesztési és környezetvédelmi tervekkel, programokkal, szabályozási kerettel.
- Integrált csapadékvíz-gazdálkodási terv kidolgozása.

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- Helyi klímavédelmi (mitigációs és adaptációt segítő) stratégiák kidolgozása
- Az éghajlatváltozással kapcsolatos ismeretek bővítése, a megelőzési és alkalmazkodási intézkedésekkel kapcsolatos tájékozottság növelése.

7.14. AZ ERDŐGAZDÁLKODÁS KÖRNYEZETI ASPEKTUSAI

A társadalom környezettudatosságának erősödéséből adódóan az utóbbi években megváltoztak az erdőkkel szemben támasztott elvárások. Az erdők gazdasági szerepének elismerése mellett előtérbe kerültek az erdő környezet- és természetvédelmi, közjóléti (egészségügyi, szociális, turisztikai) és esztétikai funkciói. A hazai erdőkhez kötődő faj- és egyedszám azt jelzi, hogy az erdőknek kiemelt szerepe van a biológiai sokféleség megőrzésében.

A klímaváltozásra való felkészülés és alkalmazkodás érdekében az erdők és egyéb faállományok (pl. fasorok, fásítások, agrárerdészeti rendszerek) területének növelése fontos célkitűzésként jelenik meg a stratégiai tervezés során. Bizonyos területeken az erdők az eróziós folyamatok mérséklésében is jelentős szerepet játszanak.

Az erdősítéseknel és az erdőhasználatoknál kiemelt figyelmet kell fordítani az erdőgazdálkodás, vízgazdálkodás, természetvédelem és a klímavédelem szempontjainak összehangolására.

Az erdősítést az adott táj és ökoszisztéma működéséhez kell igazítani, figyelembe véve pl. az éghajlatváltozás hatására megváltozó környezeti feltételeket.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott önkormányzati feladatok

Kifejezetten az Önkormányzatoknak dedikált feladatot a Nemzeti Környezetvédelmi Program nem határoz meg ezen a területen, de az alábbi kormányzati feladatok integrálása javasolt az egyéb, jelen programban kitűzött célok elérése során:

- Az erdősítés támogatása, az őshonos, elegyes erdők telepítésének előnyben részesítése.
- Az erdők környezeti állapota fenntartásának, javításának, illetve az erdők természetességének javítását és közjóléti értékének növelését biztosító beruházások támogatása.

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- Új fásítási/erdőtelepítési lehetőségek vizsgálata, parkosítások
- Őshonos, elegyes erdőalkotó, szárazságtűrő fafajok telepítésének előnyben részesítése (parkok és játszóterek környezetében)
- Meglévő erdőterületek karbantartása

7.15. KÖZLEKEDÉS ÉS KÖRNYEZET

A közlekedés bár különböző mértékben, de a környezet minden elemére hatással van (levegő- és zajszennyezés, üvegházhatású gázok kibocsátása, az infrastruktúra kiépítésével összefüggésben az élőhelyek feldarabolása stb.), ezért különösen fontos a környezetet kevésbé terhelő közlekedési módok és alternatívák előnyben részesítése, ösztönzése.

A turisztikailag frekvenciált települési közlekedésben mára kialakult zsúfoltság csak a felszíni közlekedésben részt vevő járművek számának csökkentésével és a közösségi közlekedés egyidejűleg javuló kínálatával, az utazási forgalom átirányolásával valósítható meg.

A közlekedési módok összekapcsolása a közlekedés hatékonyabbá tétele mellett a környezetre gyakorolt káros hatások csökkentéséhez is hozzájárul.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- A mobilitási igények csökkentése településtervezési, forgalomszervezési és szabályozási eszközök segítségével (pl. alacsony kibocsátású zónák létesítése).
- A közlekedési igényt, személygépjármű forgalmat csökkentő kampány szervezése (pl. autómentes nap).
- A gyalogos és a kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása (járda- és kerékpárút- építés, valamint ezek karbantartása, a biztonságos használat feltételeinek javítása).
- Kerékpártárolás, -bérlés, -kölszönzés feltételeinek megteremtése, fejlesztése.
- A közösségi közlekedés (infrastruktúra, járműpark) fejlesztése.
- Az éghajlatváltozás közlekedési infrastruktúrát és eszközparkot érintő hatásainak felmérése, az alapján az indokolt megelőzési intézkedések megtétele (pl. megállóhelyek árnyékolása, közösségi közlekedési eszközök légkondicionálása).
- A települési úthálózat por-, illetve síkosság mentesítése (környezetbarát anyagok alkalmazásával)
- Az egyéni közlekedési szokások alakítása szemléletformálással, folyamatos tájékoztatással.
- A kis fajlagos szennyezőanyag kibocsátású tömegközlekedési járművek számának és arányának növelése.

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- Közlekedési-szállítási eredetű környezetterhelés csökkentése a településközpontot elkerülő úthálózat fejlesztésével
- Forgalmotechnikai felülvizsgálatban megfogalmazottak tervezése és megvalósítása
- Útburkolat karbantartása
- A közösségi közlekedés (infrastruktúra, járműpark) fejlesztése
- A kis fajlagos szennyezőanyag kibocsátású tömegközlekedési járművek számának és arányának növelése
- A gyalogos és a kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása (járda- és kerékpárút- építés, valamint ezek karbantartása, a biztonságos használat feltételeinek javítása)
- A települési úthálózat por-, illetve síkosság mentesítése (környezetbarát anyagok alkalmazásával)
- Nyilvános töltőpont kialakítása elektromos járművek részére
- Az egyéni közlekedési szokások alakítása szemléletformálással, folyamatos tájékoztatással.
- Az Európai Mobilitási Hét és az Autómentes Nap akciókhoz való csatlakozás.

7.16. TURIZMUS ÉS KÖRNYEZET

A turisztikai úti célok minősége és vonzereje szorosan összefügg a természeti értékek állapotával, ezek jelentős vonzerőt képviselnek, infrastruktúra nélkül azonban nem képeznek piacképes turisztikai terméket.

A turizmus hozzájárulhat a természeti értékek ismertségéhez, az egészséges életmód elterjesztéséhez, ugyanakkor a látogatók számának bővülése és az infrastruktúrák fejlesztése jelentős környezeti igénybevétellel és terheléssel járhat, illetve a jelentős közlekedési és energiaigények miatt számottevő üvegházhatású gáz kibocsátást is eredményez.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- A természeti és környezeti értékek fenntartható módon történő bemutatását szolgáló fejlesztések, programok megvalósítása, kiemelten a natúrparkok területén.
- Az erdei óvoda és iskola intézmények, valamint a természet- és környezetvédelmi oktatóközpontok szerepének erősítése e tevékenységekben.
- A turisztikai építési beruházásokban az erőforrás-takarékos módok alkalmazása, a turisztikai létesítmények működtetése, a programok szervezése során a környezeti szempontok fokozott figyelembevétele.
- A természet bemutatását szolgáló létesítmények fejlesztése.
- A helyi értékek megismerését, bemutatását lehetővé tevő útvonalak kialakítása, fenntartása.
- A falusi és vidéki szálláshelyek ökoturisztikai igényeknek megfelelő fejlesztése, speciális öko-szálláshelyek kialakítása. Vendéglátóhelyek környezet- és egészségtudatos szempontok szerinti fejlesztése.
- Környezetbarát közlekedési módok használatának ösztönzése, elősegítése.
- Hagyományos és helyi termékek előállítása, márkatermékként való terjesztése; helyi sajátosságokhoz igazodó rendezvénykínálat fejlesztése (pl. környezetbarát gazdálkodást bemutató programok); komplex szolgáltatás-csomagok kialakítása a különböző célcsoportoknak.
- Közönségkapcsolatok fejlesztése (sajtócikk, tévéműsor, könyv stb.), korszerű informatikai és kommunikációs eszközökre épülő tájékoztató, látogatói információs hálózat kialakítása és működtetése.
- Irányelvek és etikai kódexek kialakítása, terjesztése a helyi értékek megőrzése érdekében.
- Öko-szemléletű minőségbiztosítási rendszer kiépítése.
- Honlapok folyamatos fejlesztése, bővítése.

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- A természet bemutatását szolgáló létesítmények fejlesztése
- A helyi értékek megismerését, bemutatását lehetővé tevő útvonalak kialakítása, fenntartása
- Öko-szálláshelyek kialakításának támogatása
- Kerékpáros turizmus fejlesztése
- Honlap fejlesztése, ahol a helyi öko-turisztika programok és desztinációk nyomon követhetők.

7.17. A KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLÉLET ÉS GONDOLKODÁSMÓD ERŐSÍTÉSE

A környezeti szemléletformálás célja, hogy az állampolgárok tájékozottak legyenek a szűkebb és tágabb környezetük állapotáról, a táji- és a biológiai sokféleség értékéről és jelentőségéről, az ökoszisztéma szolgáltatások fontosságáról, a vizek értékéről és szerepéről, a környezetvédelem szükségességéről és ismerjék az életmódjuk, az általuk is használt termékek, eszközök környezeti kockázatait, azok következményeit, a megelőzés és mérséklés lehetőségeit.

Továbbá akarjanak tenni a környezet megóvása érdekében. Ismerjék meg és alkalmazzák a természeti erőforrásokkal való gondos bánásmód lehetőségeit (energia- és víztakarékosság, hulladékcsökkentés stb.). Mindez összefügg a klímatudatosság erősítésével is.

A környezettudatos viselkedés elterjedését, a környezettudatos életvitel kialakítását, a lakosság és a döntéshozók széles körét érintő szemléletváltást segíti a mindennapi életben előforduló pozitív minták, példaértékű cselekvések támogatása, bemutatása, elismerése, illetve a környezeti szempontból helytelen viselkedés, közösségnek okozott kár számonkérése és társadalmi elítélése.

A környezeti nevelés és oktatás a személyes példaadással párosuló ismeretátadáson keresztül, a képzés pedig a fenntarthatóságra neveléssel, az ehhez szükséges tudás átadásával ösztönzi a környezettudatos szemlélet alakulását annak érdekében, hogy az egyén képes legyen döntéseiben és életvitelében is alkalmazni, viselkedése szerves részévé tenni az elsajátított ismeretanyagot.

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott cselekvési irányok, feladatok:

- Az oktatás területén a környezettudatosság erősítése
- A társadalmi szemléletformálás területén a környezettudatosság erősítése

A /2025-2030/ Települési Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések:

- Környezeti nevelés folyamatos integrálása a pedagógiai munkába környezetvédelmi vonatkozású világnapokon programok szervezése
- Környezetvédelem, természetvédelem témájú rendezvények támogatása
- Nem kifejezetten környezetvédelmi jellegű helyi rendezvényeket felhasználása a környezeti szemléletformálásra
- Környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezetek működésének további támogatása
- Környezettudatosság erőteljes megjelenítése a helyi médiában
- Környezetvédelmi témájú versenyek rendezése.

Környezeti nevelés, pályázati sikerek

A környezeti nevelés és oktatás a személyes példaadással párosuló ismeretátadáson keresztül, a képzés pedig a fenntarthatóságra neveléssel, az ehhez szükséges tudás átadásával ösztönzi a környezettudatos szemlélet alakulását annak érdekében, hogy az egyén képes legyen döntéseiben és életvitelében is alkalmazni, viselkedése szerves részévé tenni az elsajátított ismeretanyagot.

7.18. KLÍMAVÉDELMI JÖVŐKÉP

Felsőpáhok jövőképeinek kialakításához figyelembe vettük a település meglévő stratégiai dokumentumait, a Települési Alkalmazkodási Barométer (TAB) főbb megállapításait, valamint az önkormányzati szakmai egyeztetéseken elhangzottakat.

Ezek figyelembe vételével Felsőpáhok jövőképeinek legfontosabb alkotó elemei a következők:

TERMÉSZETI ÉRTÉKEK ÉS AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET SZEREPE A TELEPÜLÉS ÉLETÉBEN

A környezeti, táji és természeti értékek megóvása, illetve a természet védelmének szem előtt tartása a település gazdasági, társadalmi fejlesztése során kiemelt jelentőséggel bír. Ezért a települési értéklista alapján elkészült a község épített és természeti örökség-érték leltára is. A településkép javítása érdekében a táj-rehabilitáció és a műemlékvédelem, a közterületek rendezése mind fontos feladat a faluban.

AZ EGÉSZSÉG ÉS KLÍMATUDATOSSÁG SZEREPE FELSŐPÁHOKON

A község küldetésének, jövőképeének egyik fontos alkotó eleme, hogy a település lakóinak életminősége, komfortérzete jelentősen javuljon és a település turisztikai vonzereje tovább erősödjön.

Felsőpáhok Önkormányzata nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy a településfejlesztés során olyan programok, beruházások valósuljanak meg, melyek lehetőséget teremtenek a vonzó vidéki életmód megteremtésére, az emberi egészséget károsító, veszélyeztető hatások megelőzésére, csökkentésére. Ennek megvalósítását két irányból közelíti meg a település, egyrészt a családbarát településfejlesztésben, másrészt a fenntartható fejlődésen alapuló környezettudatos gazdálkodásban és fejlesztéspolitikában, mely során elérendő cél, hogy az emberek belső igényévé váljon a tiszta, egészséges környezet és mindez párosuljon egy környezettudatos magatartás, életszemlélet kialakításával.

Az öko- és klímatudatos gondolkodás a gazdasági, környezeti és társadalmi értékek közti harmónia fenntarthatóságának a megteremtését jelenti. Ilyen többek között az energiaszektor leválasztása a szén alapú energiahordozókról és megújuló energiaforrások irányába történő elmozdítása, mellyel a települési CO₂ emisszió jelentősen csökkenthető és a levegőminőség javítható, de ide tartoznak azok az elképzelések is, melyek a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást szolgálják.

TELEPÜLÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS JEGYÉBEN

A település jövőképehez hozzá tartozik Felsőpáhok adottságaihoz és hagyományaihoz illeszkedő, környezeti és gazdasági szempontokat egyaránt figyelembe vevő fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése, a környezetbarát és versenyképes termelési és szolgáltatási technológiák alkalmazása.

A környezet- és klímavédelem kiegészítéseként a fenntartható fejlődés társadalmi dimenziói is megjelennek. Ennek megtartása érdekében a környezeti nevelés, az egészséges életmódra és családi életre való nevelés megjelenik az órarendi keretek között is.

Az önkormányzat más szervezetekkel is együttműködik, többek között az iskolával, a településen tevékenykedő civil szervezetekkel, valamint a környező településekkel.

Összefoglalva, megállapíthatjuk, hogy az általános érvényű, hosszabb távú pacsai fejlesztési célok elérése is szinte lehetetlenné válik a klímavédelmi szempontok figyelembe vétele nélkül.

7.18.1. NEMZETI TISZTA FEJLŐDÉSI STRATÉGIA

A világban, a Kárpát-medencében, Magyarországon is tapasztaljuk a klímaváltozás káros hatásait. Korunk meghatározó környezeti, gazdasági és társadalmi problémájává vált az éghajlatváltozás. Rajtunk áll, hogy milyen jövőt teremtünk, s milyen világot hagyunk örökölni gyermekeink és unokáink számára.

2020 januárjában Magyarország Kormánya stratégiai célokat tűzött ki a klímaváltozás és a környezetvédelem területén. A Parlament elfogadta az első Éghajlatváltozási Cselekvési Tervet, amely konkrét intézkedéseket tartalmaz a második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia közép- és hosszú távú célkitűzéseinek megvalósítására.

Megszületett a 2030-ig szóló Nemzeti Energia- és Klímaterv, illetve az új Nemzeti Energiastratégia is, amelyek középtávon elérendő célokat határoznak meg. Ezen dokumentumokban az ország vállalásai közt szerepel többek között, hogy 2030-ra villamosenergia-termelést 90%-ban karbonmentessé teszi az ország. Az üvegházhatású gázok kibocsátási szintjének további csökkentése mellett kiemelt törekvés az energiabiztonság, a klímavédelem és a gazdaságfejlesztés céljainak – egymást erősítő – összehangolása é környezetünk megóvása, melyet a tavaly februárban elfogadott Klíma- és Természetvédelmi Akciótervben foglalt konkrét intézkedések segítenek elő.

A klímavédelemről szóló, 2 éve elfogadott törvény rögzíti is a klímasemlegesség 2050-re történő elérését, illetve jelen Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia, mely felvázolja a 2050-es klímasemlegesség elérésének útvonalát, megerősíti, hogy a Kormány a tetteket tartja fontosnak az éghajlatváltozás elleni küzdelemben.

Ezzel a lépéssel Magyarország a múlt helyett a jövő, azaz a klímavédelem, az energiaszuverenitás és a zöld gazdasági fejlődés útját választotta.

A mindenkori Kormánynak a klímavédelem területén reális és felelős politikát kell folytatnia; úgy kell megvalósítania a klímasemlegességet, hogy közben biztosítja az ellátásbiztonságot és az igazságos átmenetet, s egyúttal támogatja a további gazdasági fejlődést is. A Kormány ahhoz is ragaszkodik, hogy a legnagyobb szennyező vállalatok fizessék a költségek nagy részét és a családok rezsikiadásai az átmenet miatt ne emelkedjenek.

Mindez nem egyszerű feladat, a klímasemlegesség felé vezető 30 évet átívelő út egyike a legnagyobb kihívásának, mellyel most minden nemzetállamnak szembe kell néznie. Olyan célhoz kívánunk eljutni, amihez az odavezető utat pontosan nem ismerjük.

Hazánk kedvező helyzetből indulhat el a klímasemlegesség megvalósítása felé vezető úton. Magyarország ugyanis európai és világviszonylatban is kiemelkedően teljesít a kibocsátás-csökkentés terén. A világ azon kevés országai közé tartozunk ezzel, ahol 2000 óta úgy nőtt a bruttó hazai termék, hogy közben csökkent a CO₂ kibocsátás és az energiafelhasználás. 13 éve pedig egységnyi GDP előállítására 24%-kal kevesebb üvegházhatású gáz kibocsátása mellett képes a magyar gazdaság. Jelen, a gazdasági fejlődést egy tisztább pályára állító, és a jóléti célokat is magában foglaló hosszú távú koncepció ennek a kedvező tendenciának a folytatását alapozza meg. Ellenben a világ tele van kihívásokkal és folyamatos küzdelmekkel.

Háború és klímapolitika

Amikor egy háborúban naponta emberek százai halnak meg, nem sokan gondolkodnak el azon, hogy egy folyamatos fegyveres konfliktus mennyire vetheti vissza a Föld lakóit a környezetvédelmi és klímacélok megvalósításában, hogy a jelen pusztítása milyen hátrányos következményekkel járhat a távolabbi jövőre nézve is.

Egy háború, emberi életek értelmetlen kioltása mindig szörnyű csapás az emberiség történelmében. A harcoknak káros a hatása a természetre, a környezetre is, mely közvetve ugyancsak emberéleteket veszélyeztethet. Az értékes termőterületek kényszerű parlagon hagyása pedig a világ számos pontján vezethet éhínséghez.

Egy háború nagy csapat- és járműmozgással jár földön, vízen, levegőben, és nagy mennyiségű üzemanyag felhasználását követeli meg. Ez óriási károsanyag-kibocsátással jár. A hadi- és olajipari, egyéb ipari létesítmények, repülőterek elleni támadások következményei a környezet további rombolását vonják maguk után. A robbanófegyverek pusztításai együtt járnak tűzzel, füsttel, levegő- és talajszennyezéssel. A településeken nagy mennyiségben halmozódnak fel törmelékek, megsérülnek a víztisztító telepek. A lakatlan tájakon a biológiai sokféleség (biodiverzitás) szenved kárt, állatok és növények pusztulnak el, az erdőtüzek óriási területeken okoznak mérhetetlen károkat.

Az ukrán–orosz háborúban a csernobili atomerőmű környékén sok ezernyi hektáron égett az erdő. Radioaktív anyagokkal egyelőre nem fertőződött a levegő, és remélhetően a működő négy ukrain atomreaktor is biztonságban vészeli át a harcokat.

Szerencsére, vegyi eszközök alkalmazásáról sem érkeztek hírek. Atomfegyverek esetleges bevetéséről is csak fenyegetőznek a politikusok. Még a kisebb hatótávolságú, szerényebb erővel rendelkező taktikai atomfegyverek használata is felbecsülhetetlen mértékű pusztítást végezhetne a Föld egy részén, egyben felgyorsítva a klímaváltozás folyamatait.

A Conflict and Environment Observatory szervezet a háborús károk és a környezetvédelem kapcsolatáról szóló írásában már a háború előtti helyzeteket is elemzi: a károsanyag-kibocsátással járó katonai kiképzéseket, gyakorlatokat is a katonai környezetszennyezéshez sorolja, megjegyezve, hogy a világ legnagyobb haderőinek széndioxid-kibocsátása nagyobb, mint a világ sok országának együttvéve. *„A hadseregeknek nagy szárazföldi és tengeri területekre is szükségük van, akár bázisok és létesítmények, akár tesztelés és kiképzés miatt.*

A katonai területek a becslések szerint a világ szárazföldi részének 1–6 százalékát teszik ki. Sok esetben ezek ökológiailag fontos területek” – teszik hozzá elemzésükben a szervezet szakértői. Az pedig nyilvánvaló, hogy egy idegen országot megtámadó külföldi hadsereg számára a megszállás és a harci cselekmények közben a környezet védelme még a legutolsó szempontok között sem szerepel.

De ne legyenek hiú reményeink akkor sem, ha véget ér a háború, mert a helyreállítási munkálatok megkezdésével, a károk felszámolásakor az emberi élethez szükséges körülmények azonnali megteremtése az elsődleges cél, együtt a gazdaság újjáépítésével, újraindításával.

A környezetvédelem kimerülhet a szennyeződések eltávolításában. Ám kérdés, marad-e energia a biológiai sokféleség védelmére, a klímaváltozást kiváltó okok mérséklésére.

Invázió és klímamigráció

Oroszország ukrajnai inváziója nem vonhatja el a vezetők figyelmét az egyre súlyosbodó klímaválságról – jelentette ki Patricia Espinosa, az ENSZ éghajlat-változási keretegyezményének (U.N. Framework Convention on Climate Change – UNFCCC) klímavédelmi vezetője a Reuters hírügynökségnek. Még akkor sem, ha a háború annyi szenvedést okoz. Mert a globális felmelegedés továbbra is a leggyorsabban növekvő fenyegetés a bolygón élő emberi fajra – tette hozzá.¹

A 196 országot tömörítő UNFCCC irányítója szerint a mostani geopolitikai válság fordulópontot jelent a globális klímavédelemben, és még inkább a megújuló energiaforrások irányába téríthetik el az országok irányítóit, akik a jövőben egyre kevésbé akarnak függeni Oroszországtól, a fosszilis tüzelőanyagok egyik fő globális szállítójától.²

„Ha a honvédelmi kiadások világszerte 6 százalék helyett 20 százalékra emelkednének, akkor az az egészségügyünk és a jólétünk rovására menne, de más veszélyforrások, például a klímaváltozás elleni küzdelem rovására is.” – fogalmazott 2022. április közepén Yuval Noah Harari neves izraeli történész és író, a CNBC amerikai televíziós csatorna egyik műsorában.

A *Sapiens – Az emberiség rövid története* (2014) és a *Homo Deus – A holnap rövid története* című népszerű munkák szerzője az ukrán–orosz háborúról szólva kifejtette: „Valójában a békének és annak a világnak a védelméről van szó, amelyhez hozzászoktunk. Annyira hozzászoktunk, hogy már természetesnek vesszük. De ha nem vigyázunk, visszacsúszunk a háború és az erőszak dzsungelébe, amelyben az országok kénytelenek sokkal többet költeni tankokra, rakétákra, és sokkal kevesebbet tanárookra, ápolókra és jóléti rendszerekre.”

Figyelmeztetett: mindez szörnyű katasztrófa lenne. Vagyis a most zajló háború **békés megoldása** nemcsak Ukrajnának és közvetlen szomszédjainak, hanem **az egész emberiség az érdeke**.

Vegy- és biológiai fegyverek

Nem csak a nukleáris fegyverek okoznak környezeti problémákat, hanem a hagyományos fegyverek is, pl. a fehérfoszfor égése során légcső és tüdőkárosító anyagok szabadulnak fel, ezenfelül erősen gyúlékony anyagok is. És még nem is beszéltünk az első világháborúban és Vietnámban széles körben alkalmazott vegyi- és biológiai fegyverekről.

A háborúk, vallási, politikai konfliktusok során a lakóhelyüket elhagyni kényszerülő emberek elvándorlása óriási környezeti lábnyomot hagyhat maga után. A sáttortáborok, az eldobott szemét, a tisztálkodás során elhagyott veszélyes hulladék, mind-mind károsítja a környezetet, különösen ott, ahol nincsenek alapvető szolgáltatások, például vízellátás, szennyvízelvezetés és hulladékgazdálkodás.³

¹ http://acta.bibl.u-szeged.hu/73224/1/kek_mono_021_047-062.pdf

² <https://greendex.hu/klimamigracio/>

³ Conflict and Environment Observatory, ENSZ éghajlat-változási keretegyezménye.
Falus Tamás, haderők széndioxid-kibocsátása, hadviselés, nemzetközi klímavédelem.
Patricia Espinosa, ukrajnai háború - UNFCCC, Yuval Noah

8. A CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK ELLENŐRZÉSI RENDSZERE

A Magyarországi Környezetvédelmi Törvény rendelkezése szerint a települési önkormányzat gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, és figyelemmel kíséri a feladatok ellátását.

A Környezetvédelmi Program végrehajtásának és a projektek megvalósításának értékeléséhez a monitoring rendszer szolgáltató információt a projektgazda és az önkormányzat részére.

A megfelelő monitoring tevékenység és a specifikus indikátorok biztosítják azt, hogy indokolt esetben a projekt megvalósításának felülvizsgálatával, a végrehajtási folyamatba történő beavatkozással biztosítható legyen a kitűzött eredmény elérése.

A rendszer alapját a kiindulóértékek és a megfelelő output indikátorok megadása jelenti. A stratégia célok és az elérhető erőforrások ismeretében a tervezési időszak célértékei is meghatározásra kerülnek.

A célértékek és az indikátorok pontosan csak akkor azonosíthatók és számszerűsíthetők, amikor a Program célkitűzései és intézkedései véglegesen elfogadásra kerülnek, illetve az egyes projektek műszaki és tartalmi előkészítettsége eljut arra a szintre, hogy a hozzájuk kapcsolódó indikátorok meghatározhatóak legyenek. Amíg ezen feltételek nem teljesülnek, addig az egyes intézkedéstípusokra javasolt monitoring mutatók megállapítására kerülhet sor.

A Környezetvédelmi Programban megfogalmazott célkitűzések alapján éves Akcióterv készül az aktuális feladatok feltüntetésével. Az indikátorokat ennek megfelelően célszerű évenként felülvizsgálni és a kitűzött éves feladatokhoz rendelni. Az alábbiakban az egyes stratégiai célok mérésére alkalmas mutatószámokat sorolunk fel, melyeket az adott évi akcióterv konkrét fejlesztéseinek ismeretében kell hozzárendelni az adott fejlesztésekhez.

A Környezetvédelmi Program előrehaladásának értékelése során az alábbi fő szempontokat kell mérlegelni:

- annak ellenőrzése, hogy a program időarányos teljesítéséről szóló beszámolók megfelelnek-e a célkitűzésekben, illetve a feladatok meghatározása során rögzített közvetlen követelményeknek,
- a környezet állapotának éves értékelése megfelelően tartalmazza-e a program végrehajtásának időszakos eredményeit.

Amennyiben a fenti feltételek teljesülnek, Képviselő-testület határozatban dönthet a Környezetvédelmi Programban foglaltak időarányos végrehajtásáról szóló beszámoló elfogadásáról.

9. A MEGVALÓSÍTÁS LEHETSÉGES PÉNZÜGYI ESZKÖZEI

Felsőpáhok Község 2025-2030 időszakra vonatkozó Környezetvédelmi Programja keretstratégia, amelynek végrehajtása a rendelkezésre álló hazai és EU-s támogatások, valamint az Önkormányzat költségvetése függvényében fog alakulni.

9.1. SAJÁT FORRÁSOK

Az Önkormányzat gazdálkodási feltételeit alapvetően meghatározza jelenlegi finanszírozási helyzete, a feladatellátás struktúrája. Az elmúlt időszakban történt államigazgatási reformok miatti feladatellátási struktúra ártrendeződését követően a korábbi önkormányzati közfeladatok jelentős részét az állam közvetlenül látja el. Ez a finanszírozási rendszer átalakítását is maga után vonta.

A feladatfinanszírozás során az állam az általa meghatározott működési kiadási szükséglet, valamint az Önkormányzat működési bevételi lehetőségeinek figyelembe vételével (adóerő képesség, beszámítás stb.) kerül meghatározásra az Önkormányzat költségvetési támogatása.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 116. §-ában foglalt rendelkezések alapján a Képviselő-testület hosszú távú fejlesztési elképzeléseit gazdasági programban, fejlesztési tervben rögzíti.

Felsőpáhok Gazdasági Programjának fejlesztési elképzelései a lehető legtöbb ponton illeszkedik az Európai Unió 2021-2027-es költségvetési időszaka főbb célkitűzéseire is: munkahelyteremtés, a fenntartható növekedés, innováció. Azonban olyan területeken, mint a kutatás-fejlesztés, okos-falu fejlesztés (Smart Cities), a digitális hálózatok és a karbonszegény gazdaság is tesz javaslatokat.

A Programban számos környezetvédelmi vonatkozású fejlesztés is megjelölésre került, melyek megvalósítása a rendelkezésre álló források figyelembe vételével ütemezhető.

9.2. KÖRNYEZETVÉDELMI ALAP

Felsőpáhok Község Önkormányzat Képviselő-testülete a feladat- és hatáskörébe tartozó helyi környezet- és természetvédelmi feladatok, kötelezettségek teljesítése érdekében környezetvédelmi alapot hozhat létre. A Környezetvédelmi Alappal kapcsolatos előírásokat a 20/2021. (IX.17.) önkormányzati rendelet tartalmazza.

Az Alap rendeltetése, hogy megfelelő feltételeket és fedezetet biztosítson:

- a. a település környezetminőségének javításához, az emberhez méltó, egészséges és esztétikus környezeti állapot megteremtéséhez,
- b. a környezeti ártalmak és károsítások pontos feltárásához, megelőzéséhez, mérsékléséhez és felszámolásához,
- c. a környezetkímélő technológiák és tevékenységek támogatásához,
- d. Felsőpáhok természeti értékeinek megóvásához, fenntartásához és fejlesztéséhez,
- e. a zöldfelületek védelméhez és fejlesztéséhez,
- f. a környezet- és természetvédelmi tudatformáláshoz, ismeretterjesztéshez, oktatáshoz, neveléshez,
- g. a Környezetvédelmi Programban foglalt feladatok végrehajtásához.

Az Alap bevételi forrásai:

- a) az önkormányzat által kiszabott környezetvédelmi bírság,
- b) az illetékes környezetvédelmi hatóság által a települési önkormányzat területén kiszabott környezetvédelmi szabálysértés befizetései,
- c) a környezetterhelési díjak és az igénybevételi járulékok külön törvényben meghatározott része,
- d) egyéb bevételek

A települési Környezetvédelmi Alap pénzeszközeit az Önkormányzat elkülönített alszámláján kezelheti, bevételi források szerint tarthatja nyilván.

9.3. EU TÁMOGATÁS ÉS HAZAI KÖLTSÉGVETÉSI FINANSZÍROZÁS

9.3.1. SZÉCHENYI TERV PLUSZ (2021 – 2027)

Magyarország Partnerségi Megállapodás tervezete összefoglalja a 2021-2027 közötti uniós fejlesztési ciklusra vonatkozó kohéziós fejlesztések (ERFA, KA, ESZA+, ETHA alapok) magyar fejlesztési beavatkozásait, a kapcsolódó koordinációs és végrehajtási mechanizmusok és a támogatási források megoszlásának ismertetésével. Ezzel biztos alapot nyújt a kohéziós források nemzeti érdekeknek megfelelő, hatékony felhasználásához.

A forrásfelhasználás konkrét beavatkozásait az operatív programok tartalmazzák, melyeknek a Települési Környezetvédelmi Program készítésekor még társadalmi egyeztetése zajlott.

A környezetvédelmi fejlesztések a 2021–2027 közön időszakban elsősorban a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz) keretein belül jelennek meg, melynek prioritási tengelyei az alábbiak:

- megújuló energiagazdaság;
- vízgazdálkodás és katasztrófakockázat csökkentése;
- környezet- és természetvédelem;
- körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság.

A környezetpolitika integrációja szükségessé teszi azonban, hogy más operatív programok is hozzájáruljanak a hazai környezetpolitikai célok megvalósításához.

A programozási időszakban meghirdetett további operatív programok az alábbiak:

- GINOP Plusz - Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz
- TOP Plusz - Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz,
- IKOP Plusz - Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz,
- DIMOP Plusz - Digitális Megújulás Operatív Program Plusz,
- EFOP Plusz - Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz
- MAHOP Plusz – Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz
- VOP Plusz – Végrehajtás Operatív Program Plusz

A fentiek mellett a megújuló Vidékfejlesztési Program és a LIFE program forrásai is hozzájárulnak a környezetvédelmi célok eléréséhez. A költségvetési támogatásoknak, kedvezményes hiteleknek jelentős szerepe van az önkormányzati, gazdálkodói és lakossági környezetvédelmi feladatokhoz kapcsolódó források mobilizálásában.

9.4. ENERGIAHATÉKONYSÁGI BERUHÁZÁS ESCO-FINANSZÍROZÁSSAL

Az energetikai infrastruktúra modernizálásának egy lehetséges és ismert finanszírozási módja az ESCO konstrukció is, amely elsősorban a közvilágítás, az önkormányzati tulajdonban lévő épületek beltéri világítási, valamint hűtési-fűtési eszközeinek korszerűsítése során használható eredményesen – ezen eszközök modernizációja akár 50% feletti energiamegtakarítást is eredményezhet, azonos felhasználási szokásokat feltételezve (pl. középület helységeinek éves világítási vagy fűtési óraszám).

Az ESCO konstrukció garantálja a beruházás megvalósulását, a megfelelő minőségű kivitelezést és az üzemeltetést.

Ezen beruházási és szolgáltatási forma során egy energiahatékonysági szolgáltató partner energiahatékonysági korszerűsítést végez a használatnak megfelelő megtérülési keretrendszerben, majd ezt a korszerű infrastruktúrát üzemelteti egy szolgáltatási szerződés keretében.

A beruházás az önkormányzat részére akár nulla önköltséggel valósulhat meg, a korszerűsítési projekt befejezése után az önkormányzat szolgáltatási díjat fizet a partner részére a szolgáltatási időszakban – ezzel a díj, a megfelelő szolgáltatási konstrukció esetén, a korszerűsítés elvégzése előtti szinten marad, míg a szolgáltatás (világítás, fűtés, stb) szintje és minősége azonnali, látható javulást eredményez, az energiafelhasználás pedig jelentősen csökken.

A szolgáltatási idő lejártakor az eszközök az önkormányzat tulajdonába kerülnek – az ezzel járó üzemeltetési és karbantartási feladatokkal együtt.

A teljes beruházási- üzemeltetési ciklust az alábbi ábra szemlélteti:

ESCO konstrukció sematikus ábrája

10. VÉGREHAJTÁS

A Környezetvédelmi Program végrehajtása olyan, széleskörű társadalmi együttműködéssel megvalósuló folyamat, amelynek elengedhetetlen része a rendszeres monitoring és az időszakos stratégiai felülvizsgálat. A program kivitelezése helyi szinten bővíti a fenntarthatóságról, az azt veszélyeztető folyamatokról és a szükséges értékváltásról rendelkezésre álló tudást. A rendszeres visszacsatolás révén lehetővé teszi a helyi rendeletek, településfejlesztési politika és a végrehajtásért felelős intézményrendszer rendszeres megújítását.

A Környezetvédelmi Program végrehajtásában közvetve a Alsópáhoki Közös Önkormányzati Hivatala és a helyi Önkormányzata minden szervezeti egysége és tagja szerepet vállal, ha különböző mértékben is.

A fejlesztésekkel minden bizottság munkája érintett, jellegükből adódóan azonban kiemelt szerepet kap a településfejlesztési és Pénzügyi Bizottság, a Községgazdálkodás, a Képviselő-testület, a Polgármester, valamint a felkért környezetvédelmi tanácsosok, szakértők.

„Úgy tekintünk a Földre, mint a mi bolygónkra, amit az emberiség működtet a saját javára és hasznára. Az élő természet többi szereplője számára nem sok maradt. Az igazi, a megzabolázhatatlan, ősi természet – a nem emberi világ – nincs többé. A Földet elárasztottuk és legázoltuk.”

„A természet világa sem nem végtelen, sem nem sebezhetetlen. Kíméletre és védelemre van szüksége.”

David Attenborough - 2022.